

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΓΙΑ

ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων - Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών - Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών - Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων - Πανεπιστήμιο Πειραιά

Διαπανεπιστημιακό Διατμηματικό

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

«Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση»

**Συγκριτική ανάλυση των παρεμβάσεων στον τομέα του
Πολιτισμού στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και
Θράκης στις τρεις Προγραμματικές Περιόδους (Γ' ΚΠΣ 2000-
2006, ΕΣΠΑ 2007-2013 και 2014–2020).**

Αποτελέσματα και προτάσεις.

Παπούδης Ιωάννης

Κομοτηνή, Ιανουάριος 2019

Department of Political Studies and International Relations - University of Peloponnese

Department of Economics - Democritus University of Thrace

Department of Economics - Aristotle University of Thessaloniki

Department of Business Administration - University of Piraeus

**Interuniversity Interdepartmental
Master Program in
«Local and Regional Government and Development»**

**Comparative analysis of the Cultural co-funded projects in the
Region of Eastern Macedonia and Thrace, over the three
Programming Periods (2000-2006, 2007-2013 and 2014-2020).
Results and suggestions**

Papoudis Ioannis

Komotini, January 2019

*Στην Maggie και τον Δημήτρη
...ως ελάχιστο δείγμα ανταπόδοσης
για το χρόνο που δεν ήμουν μαζί τους*

Συγκριτική ανάλυση των παρεμβάσεων στον τομέα του Πολιτισμού στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης στις τρεις Προγραμματικές Περιόδους (Γ' ΚΠΣ 2000-2006, ΕΣΠΑ 2007-2013 και 2014–2020). Αποτελέσματα και προτάσεις.

Σημαντικοί Όροι: Πολιτισμός, Γ' ΚΠΣ, ΕΣΠΑ 2007-2013, ΕΣΠΑ 2014-2020, Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης, Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανατολική Μακεδονία - Θράκη», Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Μακεδονία-Θράκη 2007-2013

Περίληψη

Η Ελλάδα, για πάνω από 30 χρόνια λαμβάνει Κοινοτικούς Πόρους στα πλαίσια άσκησης Ευρωπαϊκής Περιφερειακής πολιτικής. Στο πέρασμα όλων αυτών των ετών, έχουν γίνει πάμπολλες συγχρηματοδοτούμενες παρεμβάσεις σε όλο σχεδόν το φάσμα της οικονομικής δραστηριότητας στην Ελλάδα.

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η αξιολόγηση και αποτίμηση των συγχρηματοδοτούμενων παρεμβάσεων που έχουν συντελεστεί στον τομέα του Πολιτισμού στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης τις τελευταίες τρεις Προγραμματικές Περιόδους. (Γ' ΚΠΣ 2000-2006, ΕΣΠΑ 2007-2013 και 2014–2020).

Αυτό επιτυγχάνεται με την ανάλυση του θεσμικού πλαισίου που ίσχυε σε κάθε προγραμματική περίοδο καθώς και από την επεξεργασία πρωτογενών ποσοτικών δεδομένων που αφορούν την υλοποίηση των συγχρηματοδοτούμενων αυτών έργων. Από την ανάλυση αυτή, προκύπτουν μια σειρά χρήσιμων συμπερασμάτων για την αποδοτικότητα των συγκεκριμένων έργων, καταδεικνύονται αστοχίες που παρουσιάστηκαν κατά την φάση υλοποίησης και προτείνονται βελτιωτικές προτάσεις για την καλύτερη αξιοποίηση μελλοντικά των χρηματοδοτικών πόρων.

Comparative analysis of the Cultural co-funded projects in the Region of Eastern Macedonia and Thrace, over the three Programming Periods (2000-2006, 2007-2013 and 2014-2020). Results and suggestions

Keywords: Culture, CSF, NSRF 2007-2013, NSRF 2014-2020, Region of Eastern Macedonia and Thrace, Regional Operational Programme «Eastern Macedonia and Thrace», Operational Programme Macedonia - Thrace 2007-2013

Abstract

Greece, for more than 30 years, receives Community Funds in the framework of European Regional Policy. During all these years, many co-funded interventions have been made in almost every aspect of economic activity in Greece.

The main goal of this diploma thesis is to evaluate the co-funded projects that have been made in the field of culture in the Region of Eastern Macedonia and Thrace during the last three Programming Periods (CSF 2000-2006, NSRF 2007-2013 & 2014-2020).

This goal is achieved by analyzing the framework that was in force at each programming period as well as by the process of primary quantitative data concerning the implementation of these co-funded projects. From this analysis, a number of useful conclusions are drawn regarding the efficiency of these projects, failures that occurred during the implementation period are demonstrated and suggestions for better use of financial resources in the future are proposed.

Περιεχόμενα

Περίληψη	i
Abstract	ii
Περιεχόμενα.....	iii
Κατάλογος Πινάκων	v
Κατάλογος Διαγραμμάτων.....	vi
Συντομογραφίες	vii
Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή – Μεθοδολογική Προσέγγιση.....	1
1.1 Εισαγωγή.....	1
1.2 Ο Πολιτισμός ως τομέας Ευρωπαϊκής Πολιτικής.....	1
1.3 Σημαντικότητα ανάλυσης του θέματος.....	3
1.4 Μεθοδολογική Προσέγγιση	4
1.5 Συνοπτική περιγραφή των κεφαλαίων της εργασίας	5
Κεφάλαιο 2: Η Προγραμματική Περίοδος 2000 – 2006 (Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης).....	6
2.1 Εισαγωγή.....	6
2.2 Διαδικασία σχεδιασμού του Γ' ΚΠΣ	6
2.3 Στόχοι – Άξονες Προτεραιότητας.....	7
2.4. Διάρθρωση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (Ε.Π.) του Γ' ΚΠΣ.....	7
2.4.1 Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα την ΠΠ 2000-2006	8
2.4.2 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (Π.Ε.Π.) την ΠΠ 2000-2006	10
2.5 Κοινοτικές Πρωτοβουλίες (Κ.Π.)	11
2.6 Ταμείο Συνοχής (Τ.Σ.)	12
2.7 Χρηματοδοτικοί Πόροι - Οικονομικά Στοιχεία	12
Κεφάλαιο 3: Οι παρεμβάσεις στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας– Θράκης στον τομέα του Πολιτισμού την Προγραμματική Περίοδο 2000 – 2006 (Γ' ΚΠΣ)	17
3.1 Εισαγωγή.....	17
3.2 Στρατηγική του Πολιτισμού στο Γ' ΚΠΣ.....	17
3.3 Τα συγχρηματοδοτούμενα έργα Πολιτισμού στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.....	18
3.3.1 Ανάλυση των υλοποιημένων έργων πολιτισμού της ΠΑΜΘ με βάση το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα.....	19
3.3.2 Ανάλυση των υλοποιημένων έργων πολιτισμού της ΠΑΜΘ με βάση το ύψος δαπανών.....	21
3.3.3 Ανάλυση των υλοποιημένων έργων πολιτισμού της ΠΑΜΘ με βάση την κατηγορία ενέργειας	22
3.4 Απολογισμός επίτευξης στόχων με βάση αξιολόγηση δεικτών.....	25
3.5 Προβλήματα στην υλοποίηση των έργων.....	26
3.6 Συμπεράσματα	27
Κεφάλαιο 4: Η Προγραμματική Περίοδος 2007 – 2013 (ΕΣΠΑ 2007-2013).....	28
4.1 Εισαγωγή.....	28
4.2 Διαδικασία σχεδιασμού ΕΣΠΑ 2007-2013.....	29
4.3 Θεματικές Προτεραιότητες - Χωρικές Προτεραιότητες - Γενικοί Στόχοι.....	30
4.3.1 Θεματικές Προτεραιότητες (Θ.Π.) - Γενικοί Στόχοι (Γ.Σ.)	30
4.3.2 Χωρικές Προτεραιότητες (Χ.Π.)	33
4.4. Διάρθρωση Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2007 - 2013.....	35
4.4.1 Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα την ΠΠ 2007-2013	35
4.4.2 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα την ΠΠ 2007-2013	38
4.5 Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας.....	40
4.6 Χρηματοδοτικοί Πόροι ΕΣΠΑ 2007 – 2013.....	41

Κεφάλαιο 5: Οι παρεμβάσεις στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας– Θράκης στον τομέα του Πολιτισμού την Προγραμματική Περίοδο 2007 – 2013 (ΕΣΠΑ 2007–2013).....	47
5.1 Εισαγωγή.....	47
5.2 Στρατηγική του Πολιτισμού στο ΕΣΠΑ 2007–2013	47
5.3 Τα συγχρηματοδοτούμενα έργα Πολιτισμού στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης στο ΕΣΠΑ 2007–2013.....	48
5.3.1 Ανάλυση των υλοποιημένων έργων πολιτισμού της ΠΑΜΘ με βάση το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα.....	49
5.3.2 Ανάλυση των υλοποιημένων έργων πολιτισμού της ΠΑΜΘ με βάση το ύψος δαπανών	51
5.3.3 Ανάλυση των υλοποιημένων έργων πολιτισμού της ΠΑΜΘ με βάση την Θεματική Προτεραιότητα.....	53
5.3.4 Ανάλυση των υλοποιημένων έργων πολιτισμού της ΠΑΜΘ με βάση την χωροθέτηση .	55
5.4 Απολογισμός επίτευξης στόχων με βάση αξιολόγηση δεικτών.....	57
5.5 Συμπεράσματα	58
Κεφάλαιο 6: Η Προγραμματική Περίοδος 2014 – 2020 (ΕΣΠΑ 2014-2020).....	59
6.1 Εισαγωγή.....	59
6.2 Διαδικασία σχεδιασμού και διαβούλευσης του ΕΣΠΑ 2014-2020	59
6.3 Καινοτόμα στοιχεία στο σχεδιασμό του ΕΣΠΑ 2014-2020	60
6.4 Χρηματοδοτικές Προτεραιότητες - Γενικοί Στόχοι.....	60
6.4.1 Χρηματοδοτικές Προτεραιότητες (Χ.Π.).....	61
6.4.2 Θεματικοί Στόχοι (Θ.Σ.)	62
6.5. Διάρθρωση Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2014 - 2020.....	63
6.5.1 Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα την ΠΠ 2014 - 2020	63
6.5.2 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα την ΠΠ 2014 - 2020	65
6.6. Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας στην Προγραμματική Περίοδο 2014-2020.....	65
6.7 Χρηματοδοτικοί Πόροι ΕΣΠΑ 2014 – 2020.....	66
Κεφάλαιο 7: Οι παρεμβάσεις στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας– Θράκης στον τομέα του Πολιτισμού την Προγραμματική Περίοδο 2014 – 2020 (ΕΣΠΑ 2014–2020).....	69
7.1 Εισαγωγή.....	69
7.2 Τα συγχρηματοδοτούμενα έργα Πολιτισμού στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης στο ΕΣΠΑ 2014–2020.....	69
7.2.1 Ανάλυση των ενταγμένων έργων πολιτισμού της ΠΑΜΘ με βάση το Πεδίο Παρέμβασης	72
7.2.2 Ανάλυση των ενταγμένων έργων πολιτισμού της ΠΑΜΘ με βάση την χωροθέτηση.....	73
7.3 Κριτήρια επιλογής πράξεων πολιτισμού στο ΠΕΠ ΑΜΘ 2014-2020	74
7.4 Εκδοθείσες Προσκλήσεις για την ένταξη πράξεων πολιτισμού στο ΠΕΠ ΑΜΘ 2014-2020 .	75
7.5 Συμπεράσματα	75
Κεφάλαιο 8: Συμπεράσματα και προτάσεις.....	77
8.1 Συμπεράσματα	77
8.2 Προτάσεις.....	79
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	82

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 2.1	Χρηματοδότηση του Γ' ΚΠΣ	13
Πίνακας 2.2	Κατανομή Πόρων Γ' ΚΠΣ 2000-2006 Ανά ΕΠ	13
Πίνακας 3.1	Συγκεντρωτικά Στοιχεία Συγχρηματοδοτούμενων Έργων Πολιτισμού του Γ' ΚΠΣ που χωροθετούνται στην Περιφέρεια ΑΜΘ	19
Πίνακας 3.2	Κατηγοριοποίηση έργων ανά Επιχειρησιακό Πρόγραμμα με βάση το ύψος πληρωμών	21
Πίνακας 3.3	Κατηγοριοποίηση έργων ανά Επιχειρησιακό Πρόγραμμα με βάση την κατηγορία ενέργειας	23
Πίνακας 3.4	Δείκτες πραγματοποίησης (εκροών) – αποτελέσματος μέτρου 2.8 ΠΕΠ ΑΜΘ	25
Πίνακας 4.1	Κατανομή Πόρων ΕΣΠΑ 2007-2013 Ανά ΕΠ	43
Πίνακας 4.2	Κατανομή Πόρων ΕΣΠΑ 2007-2013 Ανά Θεματική Προτεραιότητα	45
Πίνακας 5.1	Συγκεντρωτικά Στοιχεία Συγχρηματοδοτούμενων Έργων Πολιτισμού του ΕΣΠΑ 2007–2013 που χωροθετούνται στην Περιφέρεια ΑΜΘ	49
Πίνακας 5.2	Κατηγοριοποίηση έργων ανά Επιχειρησιακό Πρόγραμμα με βάση το ύψος πληρωμών	51
Πίνακας 5.3	Κατηγοριοποίηση έργων ανά Επιχειρησιακό Πρόγραμμα με βάση την Θεματική Προτεραιότητα	53
Πίνακας 5.4	Χωροθέτηση έργων ανά Νομό	55
Πίνακας 5.5	Δείκτες πραγματοποίησης (εκροών) – αποτελέσματος Άξονα Προτεραιότητας 9 ΠΕΠ ΜΑΘΡΑ	57
Πίνακας 6.1	Η ιστορική εξέλιξη των κοινοτικών κονδυλίων για την Ελλάδα	66
Πίνακας 6.2	Κατανομή Πόρων ΕΣΠΑ 2014-2020 Ανά ΕΠ	67
Πίνακας 7.1	Κατάλογος Συγχρηματοδοτούμενων Έργων Πολιτισμού του ΕΣΠΑ 2014–2020 που χωροθετούνται στην Περιφέρεια ΑΜΘ	70
Πίνακας 7.2	Συγκεντρωτικά Στοιχεία Συγχρηματοδοτούμενων Έργων Πολιτισμού του ΕΣΠΑ 2014–2020 που χωροθετούνται στην Περιφέρεια ΑΜΘ	72
Πίνακας 7.3	Κατηγοριοποίηση έργων ανά Επιχειρησιακό Πρόγραμμα με βάση το πεδίο παρέμβασης	73
Πίνακας 7.4	Χωροθέτηση έργων πολιτισμού περιόδου 2014-2020 ανά Νομό	73
Πίνακας 8.1	Επισκεψιμότητα μουσείων, μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και βιοτόπων	78

Κατάλογος Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 2.1	Ποσοστιαία Κατανομή Πόρων ΠΠ 2000-2006 Ανά Άξονα Προτεραιότητας	14
Διάγραμμα 2.2	Ποσοστιαία Κατανομή Πόρων ΠΠ 2000-2006 μεταξύ των Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων	14
Διάγραμμα 2.3	Ποσοστιαία Κατανομή Πόρων ΠΠ 2000-2006 μεταξύ των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων	14
Διάγραμμα 3.1	Πλήθος Υλοποιημένων Έργων Πολιτισμού στην Περιφέρεια ΑΜΘ την Περίοδο 2000-2006 Ανά Επιχειρησιακό Πρόγραμμα/Κοινοτική Πρωτοβουλία	20
Διάγραμμα 3.2	Ποσοστό Δαπανών Υλοποιημένων Έργων Πολιτισμού στην Περιφέρεια ΑΜΘ την Περίοδο 2000-2006 ανά Επιχειρησιακό Πρόγραμμα/Κοινοτική Πρωτοβουλία	20
Διάγραμμα 3.3	Μέγεθος Υλοποιημένων Έργων στην Περιφέρεια ΑΜΘ την Περίοδο 2000-2006	22
Διάγραμμα 3.4	Ποσοστό Δαπανών Υλοποιημένων Έργων Πολιτισμού στην Περιφέρεια ΑΜΘ την Περίοδο 2000-2006 ανά κατηγορία ενέργειας	24
Διάγραμμα 4.1	Κατανομή Κοινοτικών Πόρων 2007-2013	42
Διάγραμμα 4.2	Ποσοστιαία Κατανομή Πόρων ΠΠ 2007-13 μεταξύ των Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων	44
Διάγραμμα 4.3	Ποσοστιαία Κατανομή Πόρων ΠΠ 2007-13 μεταξύ των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων	45
Διάγραμμα 5.1	Πλήθος Υλοποιημένων Έργων Πολιτισμού στην Περιφέρεια ΑΜΘ την Περίοδο 2007-2013 Ανά Επιχειρησιακό Πρόγραμμα/Κοινοτική Πρωτοβουλία	50
Διάγραμμα 5.2	Ποσοστό Δαπανών Υλοποιημένων Έργων Πολιτισμού στην Περιφέρεια ΑΜΘ την Περίοδο 2007-2013 Ανά Επιχειρησιακό Πρόγραμμα/Κοινοτική Πρωτοβουλία	50
Διάγραμμα 5.3	Μέγεθος Υλοποιημένων Έργων στην Περιφέρεια ΑΜΘ την Περίοδο 2007-2013	52
Διάγραμμα 5.4	Ποσοστό Δαπανών Υλοποιημένων Έργων Πολιτισμού στην Περιφέρεια ΑΜΘ την Περίοδο 2007-2013 ανά Θεματική Προτεραιότητα	54
Διάγραμμα 5.5	Ποσοστό Δαπανών Υλοποιημένων Έργων Πολιτισμού στην Περιφέρεια ΑΜΘ την Περίοδο 2007-2013 ανά Νομό	55
Διάγραμμα 5.6	Αριθμός Υλοποιημένων Έργων Πολιτισμού στην Περιφέρεια ΑΜΘ την Περίοδο 2007-2013 ανά Νομό	56
Διάγραμμα 6.1	Ποσοστιαία Κατανομή Πόρων ΠΠ 2014-2020 μεταξύ των Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων	67
Διάγραμμα 6.2	Ποσοστιαία Κατανομή Πόρων ΠΠ 2014-2020 μεταξύ των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων	68
Διάγραμμα 7.1	Αριθμός Ενταγμένων Έργων Πολιτισμού στην Περιφέρεια ΑΜΘ την Περίοδο 2014-2020 ανά Νομό	74

Συνομογραφίες

Α.Ε.Π.	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
Α.Π.	Άξονας Προτεραιότητας
Γ' Κ.Π.Σ.	3 ^ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
Γ.Σ.	Γενικός Στόχος
Δ.Δ.	Δημόσια Δαπάνη
ΔΕ.Δ.-Μ	Διευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών
Ε.Γ.Τ.Α.Α.	Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης
Ε.Γ.Τ.Π.Ε.	Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων
Ε.Δ.Ε.Τ.	Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Κ.Τ.	Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
Ε.Π.	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ε.Σ.Π.Α.	Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς
Ε.Τ.Θ.Α.	Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας
Ε.Τ.Π.Α	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
Κ.Θ.Π.	Κωδικός Θεματικής Προτεραιότητας
Κ.Π.	Κοινοτική Πρωτοβουλία
Κ.Π.Σ.	Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
Μ.Ο.Π.	Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα
Ο.Π.Σ.	Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα
Ο.Χ.Ε.	Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση
Π.Α.Α.	Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης
Π.Α.Μ.Θ.	Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης
Π.Ε.Π.	Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Π.Π.	Προγραμματική Περίοδος
Σ.Β.Α.Α.	Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης
Σ.Ε.Σ.	Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης
Τ.Ε.Π.	Τομεακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Τ.Π.Ε.	Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών
Τ.Σ.	Ταμείο Συνοχής
ΥΠ.ΟΙ.Ο	Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών
Χ.Ε.	Χωρική Ενότητα
Χ.Μ.Π.Α.	Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας

Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή – Μεθοδολογική Προσέγγιση

1.1 Εισαγωγή

Η Ελλάδα, για πάνω από 30 χρόνια (αρχής γενομένης από τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα - ΜΟΠ), λαμβάνει σημαντικούς κοινοτικούς πόρους στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής πολιτικής. Στο πέρασμα όλων αυτών των ετών, έχουν γίνει πάμπολλες συγχρηματοδοτούμενες παρεμβάσεις σε όλο σχεδόν το φάσμα της οικονομικής δραστηριότητας στην Ελλάδα. Διαχρονικά όμως, ο τομέας του πολιτισμού αποτελεί σχεδόν πάντα, μία εκ των βασικών αναπτυξιακών προτεραιοτήτων της χώρα μας, καθώς η πλούσια πολιτιστική μας κληρονομιά, αποτελεί τεράστιο συγκριτικό πλεονέκτημα.

Για τον λόγο αυτό, με την παρούσα διπλωματική εργασία γίνεται μια προσπάθεια αξιολόγησης και αποτίμησης των συγχρηματοδοτούμενων παρεμβάσεων που έχουν συντελεστεί στον τομέα του πολιτισμού και ειδικά αυτών που έχουν υλοποιηθεί στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης τις τελευταίες τρεις Προγραμματικές Περιόδους, χρονικό διάστημα το οποίο καλύπτει σχεδόν μια εικοσαετία (2000 – 2020). Από την ανάλυση και αξιολόγηση των συγχρηματοδοτούμενων έργων που έχουν υλοποιηθεί κατά την περίοδο αναφοράς, τόσο μέσα από το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, όσο και από το ΕΣΠΑ 2007-13, προκύπτουν χρήσιμα συμπεράσματα σχετικά με την χρησιμότητα και την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων που έχουν ήδη ολοκληρωθεί ενώ ταυτόχρονα καταδεικνύονται αστοχίες και γίνονται προτάσεις για την καλύτερη αξιοποίηση των πόρων στην τρέχουσα Προγραμματική περίοδο 2014-2020.

1.2 Ο Πολιτισμός ως τομέας Ευρωπαϊκής Πολιτικής

Η ανέλιξη του πολιτισμού στον πυρήνα της αναπτυξιακής ατζέντας της Ευρωπαϊκής Ένωσης πραγματώθηκε μόλις τα τελευταία χρόνια. Ο πολιτισμός, για σειρά δεκαετιών δεν αποτελούσε μέρος των προτεραιοτήτων της Ευρωπαϊκής οικογένειας καθώς η αρχική ίδρυση της Κοινότητας ήταν μια οικονομική - κατά βάση- ένωση. Η ιδρυτική συνθήκη της Ρώμης το 1957 δεν προέβλεψε καμία αρμοδιότητα σε θέματα πολιτισμού και ως εκ τούτου κάποιες οργανωμένες πρωτοβουλίες σχετικά με τον πολιτισμό πρώτο-συναντώνται μόλις το 1977, όταν συντάσσεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή η πρώτη «Ανακοίνωση για την κοινοτική δράση στον πολιτιστικό τομέα» (EC, 1977), στην οποία για πρώτη φορά ψήγματα πολιτιστικών θεμάτων μπαίνουν στη σφαίρα ενδιαφέροντος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Πέντε χρόνια αργότερα, το 1982, εκδίδεται η δεύτερη ανακοίνωση της επιτροπής με τίτλο «Ενίσχυση της δράσης στον πολιτιστικό τομέα» (EC, 1982) με

την οποία προτείνονται τέσσερις άξονες-κατευθύνσεις πάνω σε πολιτιστικά θέματα, διευρύνοντας έτσι το πεδίο παρέμβασης.

Παράλληλα, την περίοδο αυτή, αναλαμβάνονται σειρά σημαντικών πρωτοβουλιών για την ευαισθητοποίηση του Ευρωπαϊκού γίνεσθαι σε θέματα πολιτισμού. Με πρωτοβουλία της τότε Υπουργού Πολιτισμού της Ελλάδας, Μελίνας Μερκούρη, καθιερώθηκε η σύγκληση του Συμβούλιου των Υπουργών Πολιτισμού, ενώ παράλληλα εδραιώνεται ο θεσμός της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης, με την Αθήνα να αναλαμβάνει πρώτη -τιμής ένεκεν- το 1985 την διοργάνωση του νεοσύστατου αυτού θεσμού (Κόνσολα, 2006:154), ο οποίος υλοποιείται με τεράστια επιτυχία μέχρι σήμερα. Με αφορμή το ολοένα και αυξανόμενο ενδιαφέρον για τον πολιτισμό πανευρωπαϊκά, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 1987 προβαίνει σε μία νέα ανακοίνωση προς το Συμβούλιο (EC, 1987) καθορίζοντας για πρώτη φορά ένα πενταετές συνεκτικό πλαίσιο για πολιτιστικές δράσεις. Το 1992 αποτελεί ορόσημο για την Ευρώπη καθώς υπογράφεται η Συνθήκη του Μάαστριχτ και στην οποία υπάρχει ειδικό άρθρο για τον πολιτισμό, αναγνωρίζοντας έτσι την συμβολή του και αναδεικνύοντας τον ρόλο του στην Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση (Κόνσολα, 2006:156). Παράλληλα, η συνθήκη αυτή αποτελεί και τη νομική βάση για την κοινοτική δράση στον πολιτισμό, πάνω στην οποία -για πρώτη φορά- σχεδιάστηκαν και τέθηκαν σταδιακά σε εφαρμογή το διάστημα 1996-1997- τρία προγράμματα δράσης με θέμα τον πολιτισμό. Το πρόγραμμα Ραφαήλ (Raphael 1997-2000) που αφορούσε την πολιτιστική κληρονομιά, το πρόγραμμα Αριάν (Ariane 1997-1999) που σχετιζόταν με το βιβλίο και την ανάγνωση και το πρόγραμμα Καλειδοσκόπιο (Kaleidoscope 1996-1999) που περιείχε καλλιτεχνικές και πολιτιστικές δραστηριότητες με Ευρωπαϊκή διάσταση. Η επιτυχής τους υλοποίηση, έδωσε το έναυσμα για την διαμόρφωση του προγράμματος «Πολιτισμός 2000» (ΕΚ και Συμβούλιο, 2000), το οποίο υλοποιήθηκε από το 2000 έως το 2006 και είχε ως στόχο την δημιουργία ενός κοινού, για τους λαούς της Ευρώπης, πολιτιστικού χώρου.

Το 2007 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκδίδει την «Ανακοίνωση σχετικά με την Ευρωπαϊκή ατζέντα για τον πολιτισμό σε ένα παγκοσμιοποιημένο κόσμο» (EC, 2007) και παράλληλα εκκινεί το πρόγραμμα «Πολιτισμός 2007» (ΕΚ και Συμβούλιο, 2006), προϋπολογισμού 400 εκατομμυρίων ευρώ, το οποίο προωθούσε την πολιτιστική πολυμορφία και κληρονομιά, εστιάζοντας μεταξύ άλλων και στον διαπολιτισμικό διάλογο. Περαιτέρω εδραίωση της σημαντικότητας του πολιτισμού, ως ενός τομέα που μπορεί συμβάλει αποφασιστικά στην επιτυχία της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» συναντάμε στην Πράσινη Βίβλο που εξέδωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2010 (ΕΕπ, 2010), στην οποία γίνεται αναφορά στις ανεκμετάλλευτες δυνατότητες για οικονομική ανάπτυξη που προσφέρει ο τομέας του πολιτισμού.

Για την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020, καταρτίστηκε το Πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη («Creative Europe»)) (ΕΚ και Συμβούλιο, 2013), με προϋπολογισμό 1,4 δισ. ευρώ, το οποίο έχει ως βασικό στόχο την διαφύλαξη και περαιτέρω προώθηση της πολιτιστικής και γλωσσικής πολυμορφίας της Ευρώπης και του πολιτιστικού της πλούτου, μέσα όμως από μια καινοτόμο προσέγγιση. Πιο συγκεκριμένα, στοχεύει στη διευκόλυνση της προσαρμογής της τέχνης και της δημιουργίας στις συνθήκες της παγκοσμιοποίησης μέσα από την αξιοποίηση της ψηφιακής τεχνολογίας, ενώ εντάσσει τον πολιτισμό μέσα στο πλαίσιο των στόχων της Στρατηγικής “Ευρώπη 2020” συνδυάζοντας τις προγραμματιζόμενες παρεμβάσεις με την επίτευξη του στόχου για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. (Βασιλειάδης 2015:108)

Γίνεται πλέον αντιληπτό πως πολλά έχουν αλλάξει όσον αφορά τον ρόλο του πολιτισμού στην Ευρώπη τις τελευταίες 4 δεκαετίες. Πλέον, σημαντικοί χρηματοδοτικοί πόροι κατευθύνονται προς τον πολιτισμό, καθώς αποτελεί θεματικό πεδίο ο οποίος απασχολεί ενεργά την Ευρώπη, συνδράμει στην οικονομική μεγέθυνση και αποτελεί αδιάσπαστο στοιχείο που οδηγεί στην Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

1.3 Σημαντικότητα ανάλυσης του θέματος

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, ο τομέας του πολιτισμού έχει αναδειχθεί τις τελευταίες δεκαετίες σε σημαντικό τομέα πολιτικής τόσο σε Ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Ειδικά για την χώρα μας, ο πολιτισμός αποτελεί τομέα ο οποίος εμφανίζει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα και προσδίδει υψηλή προστιθέμενη αξία σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, συνδράμοντας ταυτόχρονα στην εξωστρέφεια των περιφερειών.

Παράλληλα, τα τελευταία χρόνια επιχειρείται σε εθνικό επίπεδο, η αλλαγή του κλασικού μοντέλου τουριστικής ανάπτυξης «ήλιος-θάλασσα» που ακολούθησε η χώρα μας επί σειρά ετών, και εντείνεται η προσπάθεια γενικότερης αναβάθμισης του τουριστικού προϊόντος με στόχο την προσέλκυση τουριστών υψηλής αγοραστικής δυναμικότητας. Ο πολιτιστικός τουρισμός αποτελεί μία εκ των βασικών μορφών εναλλακτικού τουρισμού ο οποίος προσελκύει αυτή την γκάμα τουριστών και ως εκ τούτου η ανάδειξη και αξιοποίηση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς θα συμβάλλει καθοριστικά στον εμπλουτισμό και την διαφοροποίηση του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος. Άλλωστε το προφίλ του σύγχρονου τουρίστα έχει αλλάξει ριζικά τα τελευταία χρόνια και πέρα από πολυτελείς υπηρεσίες διαμονής επιζητεί πλέον να γνωρίσει από κοντά την ιστορία και την πολιτιστική κληρονομιά του κάθε τόπου που επισκέπτεται, η οποία πολλές φορές αποτελεί και την αφορμή της τουριστικής του μετακίνησης.

Ειδικά για την περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, η οποία βρίσκεται μεταξύ των περιφερειών της χώρας μας με το χαμηλότερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ και εμφανίζει σημαντικές αναπτυξιακές υστερήσεις, ο πολιτισμός προσφέρει σημαντική αναπτυξιακή προοπτική. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε πως ο τομέας αυτός επιλέχθηκε να αποτελέσει τον πυρήνα του αναπτυξιακού οράματος της περιφέρειας για την περίοδο 2014-2020 και για τον λόγο αυτό γίνονται συντονισμένες ενέργειες για τον «...μετασχηματισμό της Περιφέρειας ΑΜΘ σε «τουριστικό προορισμό αριστείας»».

Η στρατηγική, αυτή, επιλογή της Περιφέρειας ΑΜΘ δεν προέκυψε τυχαία ή εξαιτίας αναγκαιότητας, λόγω έλλειψης άλλων αναπτυξιακών προοπτικών. Στην Ανατολική Μακεδονία – Θράκη υπάρχει πλούσιο ιστορικό και πολιτιστικό κεφάλαιο με πλήθος μνημείων υψηλού ιστορικού, αρχαιολογικού και θρησκευτικού ενδιαφέροντος καθώς σημαντικός αριθμός αξιόλογων αρχαιολογικών χώρων, μνημείων, μουσείων και παραδοσιακών – ιστορικών οικισμών καταγράφονται σε όλες τις Περιφερειακές Ενότητες. Σε όλα αυτά θα πρέπει να συνυπολογίσουμε και την ύπαρξη ενός πολυπολιτισμικού μωσαϊκού, μοναδικού σε ολόκληρη την Ελλάδα, το οποίο πηγάζει από την αρμονική συνύπαρξη της χριστιανικής και της μουσουλμανικής παράδοσης κύρια στις πόλεις της Ξάνθης και της Κομοτηνής.

Προκύπτει λοιπόν αβίαστα το συμπέρασμα πως ο τομέας του πολιτισμού αποτελεί αιχμή του δόρατος της αναπτυξιακής στρατηγικής της ΠΑΜΘ. Για το λόγο αυτό, θεωρώ πως έχει ένα ιδιαίτερο ερευνητικό ενδιαφέρον η καταγραφή, αξιολόγηση και αποτίμηση της αναπτυξιακής συνεισφοράς των συγχρηματοδοτούμενων έργων υποδομής που υλοποιήθηκαν στην Περιφέρεια ΑΜΘ στο τομέα του πολιτισμού τα τελευταία 20 χρόνια, αντικείμενο το οποίο προσπαθεί να αποδώσει, ως ένα βαθμό, η παρούσα εργασία.

1.4 Μεθοδολογική Προσέγγιση

Για την ολοκληρωμένη ανάλυση και αποτίμηση των έργων πολιτισμού στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, όπως αυτή περιγράφηκε παραπάνω, η εργασία κινήθηκε σε δύο επίπεδα. Σε πρώτο επίπεδο, γίνεται μία θεωρητική ανάλυση του κανονιστικού πλαισίου που ίσχυε κάθε φορά για κάθε Προγραμματική Περίοδο, παράλληλα με την ανάλυση των Αξόνων Προτεραιότητας, Θεματικών Προτεραιοτήτων, Γενικών και Ειδικών Στόχων που κάθε ΠΠ στόχευε. Ακολούθως γίνεται αναφορά στα Επιχειρησιακά Προγράμματα (Τομεακά και Περιφερειακά) της κάθε περιόδου καθώς και στους χρηματοδοτικούς πόρους που η Ελλάδα είχε, κάθε φορά, στην διάθεση της για να διαχειριστεί.

Σε δεύτερο επίπεδο γίνεται μια ποσοτική ανάλυση των συγχρηματοδοτούμενων έργων πολιτισμού που υλοποιήθηκαν στην περιφέρεια ΑΜΘ στα πλαίσια της κάθε προγραμματικής περιόδου. Για την ανάλυση αυτή, χρησιμοποιήθηκαν πρωτογενή στοιχεία τα οποία προήλθαν από την Ειδική Υπηρεσία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (Ε.Υ. Ο.Π.Σ.) του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης κατόπιν αιτήματος μας. Από την επεξεργασία και ανάλυση των στοιχείων αυτών, εξάγονται μια σειρά χρήσιμων συμπερασμάτων αναφορικά με τον αριθμό των υλοποιημένων έργων, τον προϋπολογισμό, το μέγεθος και την αναπτυξιακή τους στόχευση σε κάθε περίοδο. Τέλος, τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την ανάλυση αυτή, μας οδήγησαν να καταδείξουμε τις αστοχίες που παρουσιάστηκαν κατά την φάση υλοποίησης τους και να υποδειχθούν βελτιωτικές προτάσεις προκειμένου να ληφθούν υπόψη στην τρέχουσα αλλά και την επόμενη Προγραμματική Περίοδο.

1.5 Συνοπτική περιγραφή των κεφαλαίων της εργασίας

Αμέσως μετά το παρών εισαγωγικό κεφάλαιο, στο κεφάλαιο 2 γίνεται μία αναλυτική περιγραφή του θεσμικού πλαισίου του 3^{ου} Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, με την ανάλυση όλων των βασικών πτυχών του (στόχοι, επιχειρησιακά προγράμματα, πόροι κλπ). Αφού έχουμε ολοκληρώσει την παρουσίαση του θεσμικού περιγράμματος της περιόδου αυτής, στο κεφάλαιο 3 αναλύονται ποσοτικά οι παρεμβάσεις σε έργα πολιτισμού που υλοποιήθηκαν στην Περιφέρεια της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης την περίοδο 2000-2006 και τα οποία συγχρηματοδοτήθηκαν από πόρους της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξάγοντας χρήσιμα συμπεράσματα.

Για την περιγραφή του θεσμικού πλαισίου του ΕΣΠΑ 2007-2013 το οποίο αποτυπώνεται στο κεφάλαιο 4, ακολουθήθηκε αντίστοιχη προσέγγιση με αυτή του κεφαλαίου 2 και την θεωρητική περιγραφή του Γ' ΚΠΣ. Ακολούθως, στο κεφάλαιο 5 παρουσιάζονται τα ευρήματα της ποσοτικής ανάλυσης των συγχρηματοδοτούμενων παρεμβάσεων πολιτισμού της ΠΑΜΘ που υλοποιήθηκαν με πόρους του ΕΣΠΑ της περιόδου 2007-2013. Στο κεφάλαιο 6, μεταφερόμαστε στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο και το ΕΣΠΑ 2014-2020, περιγράφοντας και εδώ της βασικές του παραμέτρους. Τέλος, στο κεφάλαιο 7 παρουσιάζεται μία εικόνα των έργων πολιτισμού τα οποία έχουν ενταχθεί στο ΕΣΠΑ 2014-2020 έως και σήμερα αλλά και αυτά που σχεδιάζεται να ενταχθούν και να υλοποιηθούν, καθώς η περίοδος αυτή βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη. Η ανάλυση ολοκληρώνεται στο κεφάλαιο 8 στο οποίο παρατίθενται τα συμπεράσματα από την ανάλυση που προηγήθηκε, παρουσιάζοντας τις αστοχίες που παρατηρήθηκαν κατά την υλοποίηση των έργων και στις τρεις περιόδους και προτείνοντας βελτιωτικές προτάσεις που θα μπορούσαν ληφθούν υπόψη στην τρέχουσα ή/και στην επόμενη προγραμματική περίοδο.

Κεφάλαιο 2: Η Προγραμματική Περίοδος 2000 – 2006

(Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης)

2.1 Εισαγωγή

Το Τρίτο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (Γ' ΚΠΣ) αποτέλεσε για σχεδόν μία δεκαετία, το βασικό αναπτυξιακό εργαλείο της χώρας μας, καθώς η περίοδος επιλεξιμότητας των δαπανών του - συμπεριλαμβανομένων και των παρατάσεων που έλαβε- εκτείνεται χρονικά από τις αρχές του 2000 έως και το 2009. Παράλληλα όμως, αποτέλεσε και ένα φιλόδοξο πρόγραμμα που είχε σαν στόχο να ολοκληρώσει μια σειρά κρίσιμων παρεμβάσεων, καθοριστικής σημασίας για την ανάπτυξη της χώρας, προκειμένου να ανταποκριθεί στις ολοένα αυξανόμενες συνθήκες ανταγωνισμού σε διεθνές επίπεδο. Για την επίτευξη αυτού του πολύ σημαντικού στόχου, τέθηκαν μια σειρά από προτεραιότητες οι οποίες εστίασαν σε επενδύσεις τόσο στο φυσικό όσο και στο ανθρώπινο κεφάλαιο, στοχεύοντας στην αύξηση της παραγωγικότητας αλλά και της περαιτέρω ενδυνάμωσης της ανάπτυξης της χώρας.

2.2 Διαδικασία σχεδιασμού του Γ' ΚΠΣ

Η εκκίνηση κατάρτισης του «Σχεδίου Ανάπτυξης για την Ελλάδα 2000-2006» όπως ήταν αρχικά η ονομασία του 3^{ου} Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, τοποθετείται χρονικά στα τέλη του 1997. Η Διυπουργική Ομάδα Σχεδιασμού που συστήθηκε για τον σκοπό αυτό, τον Οκτώβριο του 1997 με απόφαση του Πρωθυπουργού, είχε ως στόχο την αξιολόγηση και ιεράρχηση των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων της χώρας καθώς και την κατάρτιση ενός ολοκληρωμένου Σχεδίου Ανάπτυξης για την περίοδο 2000-2006, λαμβάνοντας υπόψη τις παρεμβάσεις που συντελέστηκαν κατά το Β' ΚΠΣ (1994-1999) αλλά και τις προκλήσεις που είχε να αντιμετωπίσει η χώρα την επόμενη επταετία (ενδεικτικά, την είσοδο της χώρας στην ζώνη του ευρώ στις αρχές του 2001, την τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων κλπ.).

Το κείμενο του Σχεδίου Ανάπτυξης 2000 – 2006, υπεβλήθη προς έγκριση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή στα τέλη του 1999. Έναν σχεδόν χρόνο αργότερα, τον Νοέμβριο του 2000, υπογράφηκε το τελικό κείμενο του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, με την E(2000)3405/28-11-2000 απόφαση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και στο οποίο γίνεται αναφορά σε θέματα σχετικά με:

- ❖ Τους άξονες προτεραιότητας για τη δράση των κοινοτικών διαρθρωτικών ταμείων

- ❖ Την συνοπτική περιγραφή των επιχειρησιακών προγραμμάτων με τους ειδικούς στόχους και τις προτεραιότητες που είχαν επιλεγεί
- ❖ Το ενδεικτικό σχέδιο χρηματοδότησης που προσδιόριζε για κάθε άξονα και για κάθε έτος το ποσό των συνολικών κονδυλίων που είχαν προβλεφθεί
- ❖ Τις διατάξεις εφαρμογής του Γ' ΚΠΣ

2.3 Στόχοι – Άξονες Προτεραιότητας

Οι αναπτυξιακοί στόχοι που προκρίθηκαν από την παραπάνω διαδικασία ως κεφαλαιώδους σημασίας για την αναπτυξιακή προοπτική της χώρας την Προγραμματική Περίοδο 2000-2006, αποτέλεσαν και τους επτά Άξονες Προτεραιότητας του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης. Αυτοί ήταν:

Άξονας Προτεραιότητας 1. Η ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων και η προώθηση της απασχόλησης.

Άξονας Προτεραιότητας 2. Η ανάπτυξη του συστήματος μεταφορών (οδικές, σιδηροδρομικές, αστικές μεταφορές, αερολιμένες, λιμένες, συνδυασμένες μεταφορές και εμπορευματικά κέντρα, ασφάλεια).

Άξονας Προτεραιότητας 3. Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας με στόχο την αειφόρο ανάπτυξη και η οποία περιελάμβανε τους τομείς Μεταποίησης και Υπηρεσιών, Έρευνας και Τεχνολογίας, Τουρισμού, Ενέργειας – Φυσικών Πόρων.

Άξονας Προτεραιότητας 4. Αγροτική ανάπτυξη και αλιεία.

Άξονας Προτεραιότητας 5. Ποιότητα ζωής, με παρεμβάσεις στο περιβάλλον και στη φυσική κληρονομιά, στον πολιτισμό και στον τομέα της υγείας – πρόνοιας.

Άξονας Προτεραιότητας 6. Κοινωνία της πληροφορίας, με παρεμβάσεις σε τομείς όπως η εκπαίδευση, ο πολιτισμός, η δημόσια διοίκηση, η υγεία και πρόνοια, το περιβάλλον, η απασχόληση, η ψηφιακή οικονομία, οι επικοινωνίες).

Άξονας Προτεραιότητας 7. Περιφερειακή ανάπτυξη (με στόχο την μείωση των αποκλίσεων ανάπτυξης μεταξύ των περιφερειών, την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους και την αύξηση της απασχόλησης).

2.4. Διάρθρωση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (Ε.Π.) του Γ' ΚΠΣ

Την επίτευξη των αναπτυξιακών αυτών στόχων, όπως διατυπώνονται στους Άξονες Προτεραιότητας, επωμίστηκαν 25 Επιχειρησιακά Προγράμματα, εκ των οποίων 11 ήταν Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΤΕΠ) και αφορούσαν εθνικές τομεακές πολιτικές και 13

Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ), ένα για κάθε μία από τις 13 διοικητικές περιφέρειες της χώρας. Επιπλέον των προαναφερθέντων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, η κατάρτιση και υλοποίηση του ΕΠ «Τεχνική Βοήθεια» είχε ως αντικείμενο την υποστήριξη του συστήματος διαχείρισης, παρακολούθησης και ελέγχου του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης και των Επιχειρησιακών του Προγραμμάτων.

2.4.1 Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα την ΠΠ 2000-2006

Τα 11 Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, καλύπτουν τους πρώτους 6 Άξονες Προτεραιότητας του Γ' ΚΠΣ και εμπεριείχαν παρεμβάσεις ουσιαστικά στο σύνολο των βασικών τομέων της οικονομικής ζωής. Φορέας διαχείρισης του κάθε τομεακού προγράμματος ήταν το συναφές με το αντικείμενο Υπουργείο, το οποίο είχε και την ευθύνη παρακολούθησης και υλοποίησης των συνεκτικών δράσεων που περιλαμβάνονται σε κάθε πρόγραμμα. Ειδικότερα, τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα περιελάμβαναν παρεμβάσεις στα εξής επιμέρους θεματικά πεδία:

I. Ε.Π. 'Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση'

Κεντρικός στόχος του προγράμματος ήταν η βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος ούτως ώστε να ανταποκρίνεται καλύτερα στις νέες ανάγκες της αγοράς εργασίας. Αυτό επιτεύχθηκε με δράσεις που αφορούσαν την προώθηση της ισότητας ευκαιριών στην αγορά εργασίας, την βελτίωση της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης στα πλαίσια της δια βίου εκπαίδευσης, την ανάπτυξη και προώθηση της επιχειρηματικότητας και προσαρμοστικότητας των νέων, καθώς και την βελτίωση της πρόσβασης των γυναικών στην αγορά εργασίας.

II. Ε.Π. 'Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση'

Επίκεντρο του Ε.Π. ήταν η προώθηση της απασχόλησης και η άμβλυνση των προβλημάτων της αγοράς εργασίας, προς την κατεύθυνση της πρόληψης της ανεργίας αλλά και της αύξησης της συμμετοχής των γυναικών και των μειονεκτουσών ομάδων στην αγορά εργασίας.

III. Ε.Π. 'Οδικοί Άξονες - Λιμένες - Αστική Ανάπτυξη'

Το Επιχειρησιακό αυτό πρόγραμμα συνιστούσε το μεγαλύτερο -με διαφορά- πρόγραμμα του Γ' ΚΠΣ, όσον αφορά τους διατιθέμενους πόρους, ύψους άνω των 6 δις ευρώ Δημόσιας Δαπάνης -όταν το αμέσως επόμενο ήταν περίπου στα 3 δις ευρώ- καθώς περιελάμβανε την κατασκευή βασικών έργων υποδομής μεταφορών της χώρας. Αφορούσε την βελτίωση των στρατηγικών συνδέσεων της χώρας με την υπόλοιπη Ευρώπη, μέσω της βελτίωσης των κύριων οδικών αξόνων, κυρίως του άξονα Πάτρα – Αθήνα – Θεσσαλονίκη - Εύζωνοι (ΠΑΘΕ) και της Εγνατίας Οδού, που έχουν ενταχθεί στο Διευρωπαϊκό Δίκτυο Δρόμων (Trans-European Transport Network), στην αναβάθμιση και ανάπτυξη μεγάλου αριθμού λιμανιών της χώρας ενώ στον τομέα της Αστικής Ανάπτυξης περιελάμβανε, μεταξύ άλλων, επεκτάσεις στο υφιστάμενο δίκτυο του Μετρό κ.α.

IV. Ε.Π. 'Σιδηρόδρομοι - Αερολιμένες - Αστικές Συγκοινωνίες'

Αποτελούσε ένα εξίσου σημαντικό πρόγραμμα ανάπτυξης βασικών υποδομών, που σχετιζόταν με την βελτίωση των σιδηροδρόμων, των αστικών συγκοινωνιών, της οδικής ασφάλειας και των αεροπορικών μεταφορών. Εμβληματικά έργα του προγράμματος αποτέλεσαν η ολοκλήρωση του σιδηροδρομικού άξονα Πάτρα – Αθήνα – Θεσσαλονίκης - Ειδομένης / Προμαχώνα και η διασύνδεσή του με τα σημαντικότερα λιμάνια και αεροδρόμια της χώρας, η ανάπτυξη του προαστιακού σιδηροδρόμου στην Αττική και η αναβάθμιση του αεροδρομίου «Μακεδονία» της Θεσσαλονίκης.

V. Ε.Π. 'Ανταγωνιστικότητα'

Φιλοδοξία του συγκεκριμένου ΕΠ ήταν η σύγκλιση της ανταγωνιστικότητας της χώρας με τις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές, μέσα από την ενίσχυση των ικανοτήτων των υφιστάμενων επιχειρήσεων αλλά και την δημιουργία νέων επιχειρήσεων, αξιοποιώντας την καινοτομία και τις σύγχρονες τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ).

VI. Ε.Π. 'Αγροτική Ανάπτυξη - Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου'

Η αναπτυξιακή στόχευση του συγκεκριμένου Ε.Π. αφορούσε στην βελτίωση των συνθηκών ανταγωνισμού των προϊόντων του πρωτογενούς τομέα καθώς και στην βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου.

VII. Ε.Π. 'Αλιεία'

Με το Ε.Π. 'Αλιεία' έγινε μια συντονισμένη προσπάθεια για την προστασία των αλιευτικών πόρων και του περιβάλλοντος, την βελτίωση της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων υδατοκαλλιέργειας ενώ παράλληλα αξιοποιήθηκαν πόροι προς την κατεύθυνση του εκσυγχρονισμού του αλιευτικού στόλου.

VIII. Ε.Π. 'Περιβάλλον'

Κοινό σημείο αναφοράς των δράσεων που χρηματοδοτήθηκαν στα πλαίσια του συγκεκριμένου Επιχειρησιακού Προγράμματος, αποτέλεσε η διασφάλιση της ορθολογικής διαχείρισης των περιβαλλοντικών πόρων παράλληλα με την προσαρμογή και εναρμόνιση της χώρας στις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας σε θεματικά πεδία σχετικά με το πόσιμο νερό, τα λύματα και τα απόβλητα.

IX. Ε.Π. 'Πολιτισμός'

Στο παρόν Ε.Π. εντάχθηκαν σημαντικές παρεμβάσεις οι οποίες είχαν σαν στόχο τόσο την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής μας κληρονομιάς όσο και την ανάπτυξη του σύγχρονου πολιτισμού μέσα από την αναβάθμιση της υποδομής των μουσείων, την προστασία και αξιοποίηση των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων και την ενίσχυση σημαντικών πολιτιστικών γεγονότων.

X. Ε.Π. 'Υγεία - Πρόνοια'

Οι στρατηγικοί στόχοι του προγράμματος αποσκοπούσαν στην αναβάθμιση της δημόσιας υγείας και της κοινωνικής προστασίας, μέσω του εκσυγχρονισμού των νοσοκομειακών υποδομών αλλά και των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας, την μεταρρύθμιση του τομέα της πνευματικής υγείας και την συνεχή βελτίωση των φορέων που παρείχαν κοινωνικές υπηρεσίες.

XI. Ε.Π. 'Κοινωνία της Πληροφορίας'

Το συγκεκριμένο Ε.Π. συνιστούσε μια οργανωμένη προσπάθεια για την εισαγωγή και προώθηση των τεχνολογιών πληροφορικής στις δημόσιες υπηρεσίες, στην εκπαίδευση, στις τοπικές επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών ενώ παράλληλα κατεύθυνε σημαντικούς πόρους προς την ανάπτυξη συνδέσεων υψηλής ταχύτητας.

2.4.2 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (Π.Ε.Π.) την ΠΠ 2000-2006

Πέρα των προαναφερθέντων 11 Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων που περιείχαν οριζόντιες δράσεις σε επίπεδο χώρας και αποτελούσαν εθνικές-τομεακές πολιτικές, παράλληλα σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν 13 ολοκληρωμένα αναπτυξιακά Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ), τα οποία φιλοδοξούσαν να αξιοποιήσουν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της κάθε Περιφέρειας και να αμβλύνουν τους τομείς στους οποίους κάθε ένα εμφάνιζε αναπτυξιακή υστέρηση.

Τα 13 αυτά Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ), τα οποία αποτέλεσαν την υλοποίηση του 7^{ου} Άξονα Προτεραιότητας (Περιφερειακή Ανάπτυξη), ήταν:

1. ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης
2. ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας
3. ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας
4. ΠΕΠ Ηπείρου
5. ΠΕΠ Θεσσαλίας
6. ΠΕΠ Ιονίων Νήσων
7. ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας
8. ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας
9. ΠΕΠ Αττικής
10. ΠΕΠ Πελοποννήσου
11. ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου
12. ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου
13. ΠΕΠ Κρήτης

Κοινή συνισταμένη όλων των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων ήταν η δυνατότητα των τοπικών και περιφερειακών αρχών να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν δράσεις από το σύνολο -σχεδόν- της οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας. Σε όλα τα προγράμματα,

περιλαμβάνονταν όχι μόνο έργα υποδομής, αλλά και μέτρα για την στήριξη της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, της έρευνας και ανάπτυξης της καινοτομίας, των ανθρώπινων πόρων και της δημιουργίας θέσεων εργασίας ή ακόμα και της διαχείρισης του περιβάλλοντος.

Σε αυτό το σημείο αξίζει να αναφέρουμε πως η κατάρτιση και υλοποίηση των ΠΕΠ αποτέλεσε μια καινοτομία για τα ελληνικά δεδομένα, όσον αφορά τον περιφερειακό αναπτυξιακό σχεδιασμό, καθώς για πρώτη φορά, παραχωρήθηκε σημαντικός βαθμός αυτονομίας στην λήψη αποφάσεων από το κεντρικό κράτος στην περιφερειακή και τοπική αυτοδιοίκηση. Όμως, όπως αποδείχθηκε στην πράξη, οι αυτοδιοικητικοί και υπηρεσιακοί μηχανισμοί των περιφερειών δεν μπόρεσαν να ανταποκριθούν έγκαιρα και αποτελεσματικά στις αυξημένες απαιτήσεις διαχείρισης των προγραμμάτων που τους αντιστοιχούσαν, εντός των σφιχτών χρονοδιαγραμμάτων που θέτει το Ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο. Για το λόγο αυτό, και μπροστά στον κίνδυνο απώλειας σημαντικών πόρων για την χώρα, ο βαθμός ανεξαρτησίας της τοπικής αυτοδιοίκησης έμμεσα περιορίστηκε σημαντικά, καθώς εκδόθηκαν σειρά κατευθυντήριων οδηγιών και υποδείξεων υποχρεωτικού χαρακτήρα από το κεντρικό κράτος προς τους φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης, αναφορικά με το σχεδιασμό και την επιλογή των -προς υλοποίηση- παρεμβάσεων.

2.5 Κοινοτικές Πρωτοβουλίες (Κ.Π.)

Εκτός των προαναφερθέντων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων -Τομεακών και Περιφερειακών- τα οποία περιγράφονται παραπάνω, την Προγραμματική Περίοδο 2000-2006, υλοποιήθηκαν και σημαντικά έργα τα οποία έτυχαν συγχρηματοδότησης από την Ε.Ε. στα πλαίσια τεσσάρων Κοινοτικών Πρωτοβουλιών (Κ.Π.), κάθε μία εκ των οποίων είχε συγκεκριμένη αναπτυξιακή στόχευση. Πιο συγκεκριμένα:

➤ Κ.Π. EQUAL: Περιελάμβανε έργα που εμπεριείχαν την διεθνική συνεργασία, για την προώθηση νέων πρακτικών καταπολέμησης των πάσης φύσεως διακρίσεων και των ανισοτήτων στην πρόσβαση στην αγορά εργασίας.

➤ Κ.Π. LEADER+: Αντικείμενο της συγκεκριμένης Κοινοτικής Πρωτοβουλίας αποτέλεσε η ανάπτυξη της υπαίθρου μέσω ολοκληρωμένων αναπτυξιακών προγραμμάτων και συνεργασίας ομάδων τοπικής δράσης.

➤ Κ.Π. URBAN II: Παρείχε χρηματοδοτική στήριξη σε σχέδια που αφορούσαν στην οικονομική και κοινωνική ανασυγκρότηση των πόλεων και των συνοικιών που αντιμετώπιζαν κρίση, ώστε να προωθηθεί η βιώσιμη αστική ανάπτυξη.

➤ Κ.Π. INTERREG III: Προαπαιτούμενο για την ένταξη δράσεων στην Κ.Π. INTERREG ήταν η διασυνοριακή, διεθνική και διαπεριφερειακή συνεργασία που απέβλεπε στην τόνωση της

περιφερειακής ανάπτυξης και της μεταφοράς τεχνογνωσίας σε διάφορους τομείς όπως η έρευνα, ο τουρισμός, ο πολιτισμός, το περιβάλλον κ.α.

Ο συνολικός προϋπολογισμός των τεσσάρων Κοινοτικών Πρωτοβουλιών για την Ελλάδα, την περίοδο αναφοράς 2000-2006, ανήλθε σε 1,44 δις ευρώ, εκ των οποίων 918 εκατ. ευρώ ήταν η κοινοτική συνδρομή.

2.6 Ταμείο Συνοχής (Τ.Σ.)

Σημαντική χρηματοδοτική συνεισφορά την περίοδο 2000-2006 παρείχε και το Ταμείο Συνοχής, το οποίο ιδρύθηκε το 1994 και η δράση του είναι συμπληρωματική με εκείνη των υπόλοιπων Διαρθρωτικών Ταμείων, της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και των άλλων χρηματοδοτικών μέσων που διαθέτει η Ε.Ε., καθώς στοχεύει στην υποβοήθηση των λιγότερο εύπορων Κρατών Μελών.

Το Ταμείο Συνοχής εισφέρει χρηματοδοτική συνδρομή σε έργα ή σε ομάδες έργων που συνδέονται με μία ορατή στρατηγική, σχηματίζουν ένα συνεκτικό σύνολο και τα οποία συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων που καθορίζονται στη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση στους τομείς του περιβάλλοντος και των μεταφορών. Την περίοδο 2000 – 2006, επιλέξιμες χώρες για συνδρομή από το Ταμείο Συνοχής ήταν η Ελλάδα, η Ισπανία και η Πορτογαλία και οι διαθέσιμοι πόροι που κατευθύνθηκαν προς την χώρα μας, ανήλθαν περί τα 3 δις ευρώ.

2.7 Χρηματοδοτικοί Πόροι - Οικονομικά Στοιχεία

Το 3ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης αποτέλεσε ίσως το μεγαλύτερο χρηματοδοτικό πακέτο ενίσχυσης που έλαβε έως τώρα η χώρα μας, καθώς οι πόροι που διατέθηκαν την περίοδο που καλύπτει το Γ' ΚΠΣ, ανήλθαν σε 22,7 δις. ευρώ (Πίνακας 2.1). Στο ποσό αυτό θα πρέπει να προστεθούν οι πόροι που προήλθαν από το Ταμείο Συνοχής, ύψους 3,24 δις. ευρώ, όπως επίσης και αυτοί οι οποίοι αντλήθηκαν μέσω των 4 Κοινοτικών Πρωτοβουλιών (EQUAL, LEADER+, URBAN II, INTERREG III) και οι οποίοι ανήλθαν στα 918 εκατομμύρια ευρώ κοινοτικής συνδρομής.

Πίνακας 2.1: Χρηματοδότηση του Γ' ΚΠΣ

(σε δισεκατομμύρια ευρώ)

	ΚΠΣ 2000 - 2006	Ταμείο Συνοχής	ΣΥΝΟΛΟ
Κοινοτική Συμμετοχή	22,70	3,24	25,94
Εθνική Συμμετοχή	9,72	2,01	11,73
Σύνολο Δημόσιας Δαπάνης	32,42	5,25	37,67
Ενδεικτική Ιδιωτική Συμμετοχή	9,53	1,10	10,63
ΣΥΝΟΛΟ	41,95	6,35	48,30

Πηγή: Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών

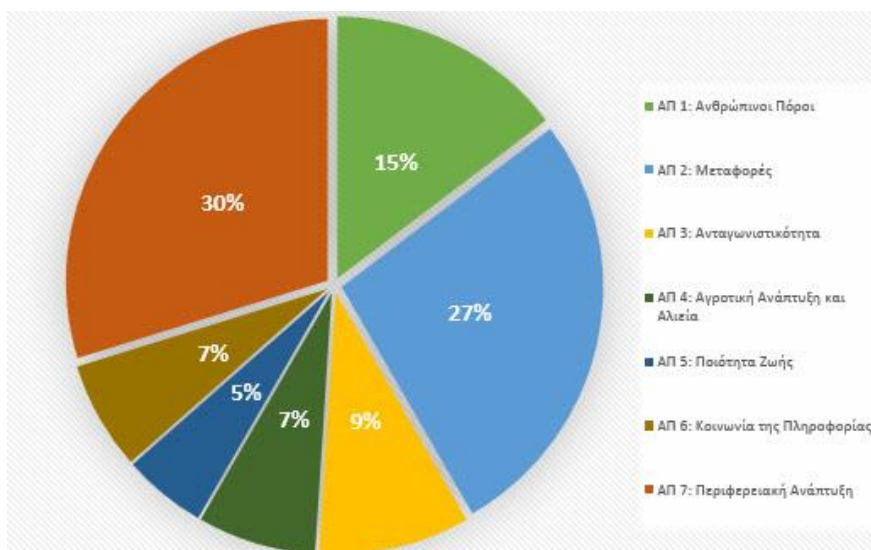
Γίνεται λοιπόν αντιληπτό πως κατά την υλοποίηση του Γ' ΚΠΣ, εισέρρευσαν στην χώρα μας περί τα 27 δισεκατομμύρια ευρώ Κοινοτικής Συμμετοχής, ενώ κινητοποιήθηκαν συνολικά κεφάλαια σχεδόν 50 δισεκατομμυρίων ευρώ, αν συμπεριλάβουμε την απαιτούμενη συμμετοχή της χώρας αλλά και την ιδιωτική συμμετοχή.

Πίνακας 2.2: Κατανομή Πόρων Γ' ΚΠΣ 2000-2006 Ανά ΕΠ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	Συνολικό Κόστος	Δημόσια Δαπάνη	Κοινοτική Συμμετοχή	Εθνική Συμμετοχή	Ιδιωτική Συμμετοχή
1 Ε.Π. 'Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση'	2.617.591.694 €	2.617.591.694 €	2.072.930.711 €	570.910.982 €	0 €
2 Ε.Π. 'Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση'	2.186.358.008 €	2.127.093.557 €	1.662.687.360 €	464.406.197 €	59.264.451 €
3 Ε.Π. 'Οδικοί Άξονες - Λιμένες - Αστική Ανάπτυξη'	9.302.558.366 €	6.306.062.675 €	3.519.500.470 €	2.786.562.205 €	2.996.495.691 €
4 Ε.Π. 'Σιδηρόδρομοι - Αερολιμένες - Αστικές Συγκοινωνίες'	2.410.709.923 €	2.410.709.923 €	1.293.752.690 €	1.116.957.233 €	0 €
5 Ε.Π. 'Ανταγωνιστικότητα'	6.050.518.360 €	3.018.451.757 €	1.977.451.933 €	1.040.999.824 €	3.032.066.603 €
6 Ε.Π. 'Αγροτική Ανάπτυξη - Ανασυγκρότηση της Υπαιθρου'	3.208.450.211 €	2.036.211.026 €	1.482.755.239 €	553.455.787 €	1.172.239.185 €
7 Ε.Π. 'Άλιεα'	471.570.925 €	330.234.159 €	257.733.308 €	72.500.851 €	141.336.766 €
8 Ε.Π. 'Περιβάλλον'	522.649.462 €	522.649.462 €	398.467.235 €	124.182.227 €	0 €
9 Ε.Π. 'Πολιτισμός'	647.639.000 €	647.639.000 €	480.585.027 €	167.054.597 €	0 €
10 Ε.Π. 'Υγεία - Πρόνοια'	498.778.792 €	498.778.792 €	391.979.997 €	106.798.795 €	0 €
11 Ε.Π. 'Κοινωνία της Πληροφορίας'	2.675.974.859 €	2.167.474.859 €	1.663.421.863 €	504.052.996 €	508.500.000 €
Σύνολο Τομεακών Προγραμμάτων	30.592.799.600 €	22.682.896.904 €	15.201.265.833 €	7.507.881.744 €	7.909.902.696 €
1 Π.Ε.Π. Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης	1.205.389.847 €	995.144.362 €	765.565.814 €	229.578.548 €	210.245.485 €
2 Π.Ε.Π. Κεντρικής Μακεδονίας	1.496.651.004 €	1.227.929.657 €	955.207.220 €	272.722.437 €	268.721.347 €
3 Π.Ε.Π. Δυτικής Μακεδονίας	595.791.774 €	521.205.027 €	408.287.783 €	112.917.244 €	74.586.747 €
4 Π.Ε.Π. Ηπείρου	742.196.925 €	624.902.298 €	450.348.409 €	174.553.889 €	117.294.627 €
5 Π.Ε.Π. Θεσσαλίας	890.690.155 €	746.196.042 €	585.417.454 €	160.778.588 €	144.494.113 €
6 Π.Ε.Π. Ιονίων Νήσων	421.505.164 €	336.005.412 €	265.692.313 €	70.313.099 €	85.499.752 €
7 Π.Ε.Π. Δυτικής Ελλάδας	829.505.449 €	686.039.990 €	539.560.695 €	146.479.295 €	143.465.459 €
8 Π.Ε.Π. Στερεάς Ελλάδας	864.688.424 €	684.897.006 €	529.284.605 €	155.612.401 €	179.791.418 €
9 Π.Ε.Π. Αττικής	1.589.136.016 €	1.502.736.017 €	1.129.442.937 €	373.293.316 €	86.400.000 €
10 Π.Ε.Π. Πελοποννήσου	714.039.577 €	598.681.802 €	471.671.362 €	127.010.440 €	115.357.775 €
11 Π.Ε.Π. Β. Αιγαίου	538.363.159 €	486.367.530 €	383.533.381 €	102.834.159 €	51.995.619 €
12 Π.Ε.Π. Ν. Αιγαίου	566.010.082 €	514.010.082 €	403.684.130 €	110.325.952 €	52.000.000 €
13 Π.Ε.Π. Κρήτης	788.935.211 €	696.022.498 €	544.926.661 €	151.105.837 €	92.952.713 €
Σύνολο Περιφερειακών Προγραμμάτων	11.242.902.787 €	9.620.137.723 €	7.432.622.764 €	2.187.525.205 €	1.622.805.055 €
Σύνολο Επιχειρησιακών Προγραμμάτων	41.835.702.387 €	32.303.034.627 €	22.633.888.597 €	9.695.406.949 €	9.532.707.751 €

Πηγή: <http://www.hellaskps.gr/2000-2006.htm> και ίδια επεξεργασία

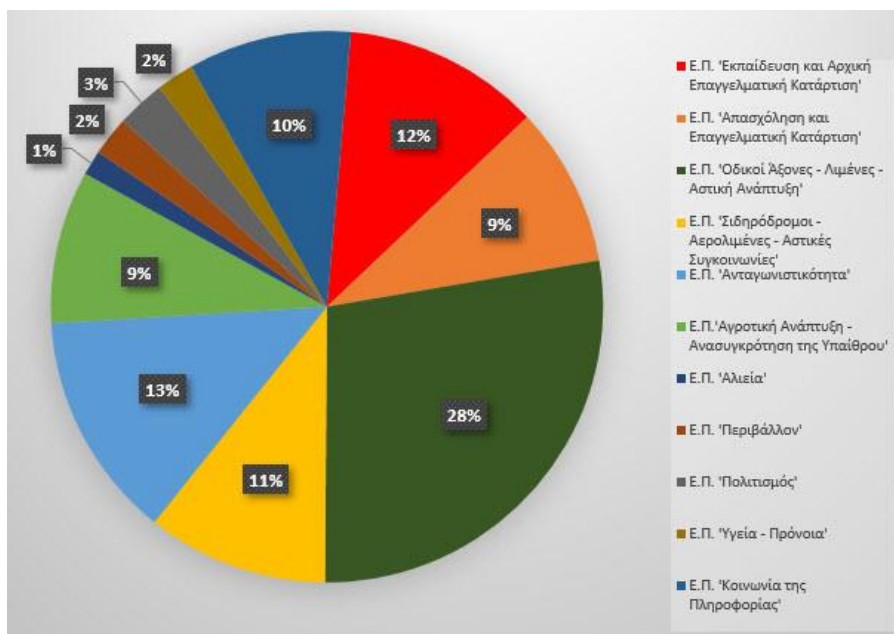
**Διάγραμμα 2.1: Ποσοστιαία Κατανομή Πόρων ΠΠ 2000-2006
Ανά Άξονα Προτεραιότητας**

Πηγή: <http://www.hellaskps.gr/2000-2006.htm> και ίδια επεξεργασία

Οι πόροι αυτοί κατανεμήθηκαν κατά 70% για την υλοποίηση δράσεων οι οποίες ήταν ενταγμένες εντός των 11 τομεακών προγραμμάτων της περιόδου αυτής, ενώ το υπόλοιπο 30% κατευθύνθηκε για την χρηματοδότηση των έργων περιφερειακής πολιτικής του Άξονα Προτεραιότητας 7, που την ευθύνη σχεδιασμού και υλοποίησης είχαν οι 13 Περιφέρειες της χώρας.

**Διάγραμμα 2.2: Ποσοστιαία Κατανομή Πόρων ΠΠ 2000-2006
μεταξύ των Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων**

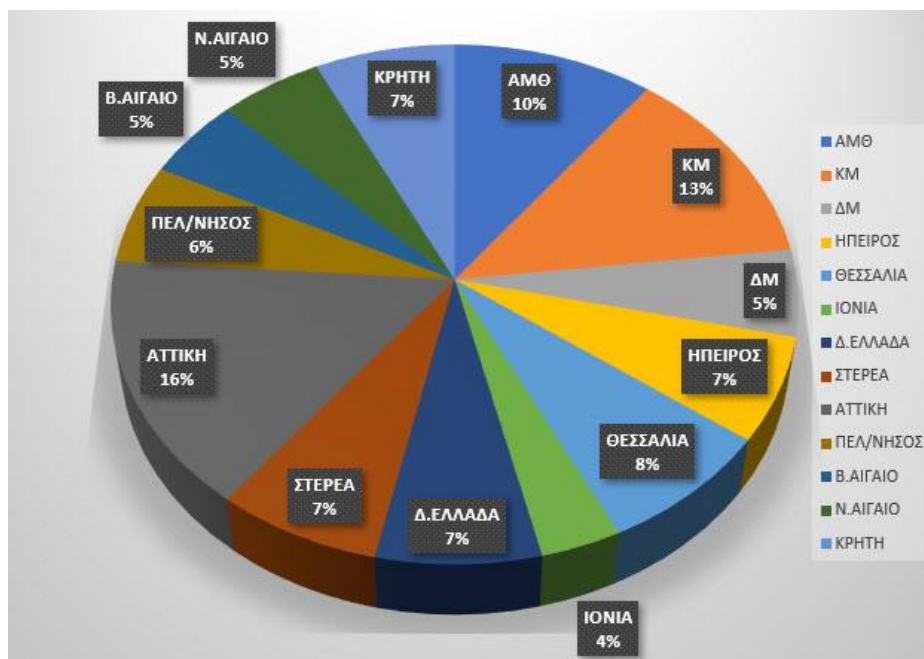
Πηγή: <http://www.hellaskps.gr/2000-2006.htm> και ίδια επεξεργασία

Βασική στρατηγική επιλογή της περιόδου 2000-2006 αποτέλεσε η κατασκευή και ολοκλήρωση των βασικών υποδομών μεταφορών της χώρας, και προς αυτήν την κατεύθυνση μεταφέρθηκε ένα

μεγάλο μέρος των διατιθέμενων κονδυλίων. Κάτι τέτοιο προκύπτει εύλογα και από τα δεδομένα του πίνακα 2.2, καθώς τα δύο Επιχειρησιακά Προγράμματα του Άξονα Προτεραιότητας 2 που έχουν ως αντικείμενο τις μεταφορές (Ε.Π. 'Οδικόι Άξονες - Λιμένες - Αστική Ανάπτυξη' και Ε.Π. 'Σιδηρόδρομοι - Αερολιμένες - Αστικές Συγκοινωνίες') απορρόφησαν περί τα 8,7 δις ευρώ σε όρους δημόσιας δαπάνης, ήτοι 40% των πόρων των τομεακών ΕΠ. Στην πραγματικότητα, το ύψος των πόρων που διατέθηκαν συνολικά για την κατασκευή των βασικών υποδομών μεταφορών της χώρας την περίοδο αυτή, είναι ακόμα μεγαλύτερο, καθώς ικανός αριθμός έργων μεταφορών εντάχθηκε και στα ΠΕΠ.

Δεύτερος χρηματοδοτικός πυλώνας του Γ' ΚΠΣ αποτέλεσε η ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας με πόρους που άγγιξαν τα 4,7 δις ευρώ ενώ σημαντική ήταν η χρηματοδοτική συνεισφορά προς την κατεύθυνση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων της χώρας απορροφώντας 3 δις ευρώ ΔΔ. Στον αντίποδα, αρκετά μικρότερη ήταν η κατανομή κοινοτικών κονδυλίων προς τα ΕΠ της αλιείας, της υγείας-πρόνοιας και του περιβάλλοντος, η χρηματοδοτική ενίσχυση των οποίων αθροιστικά έφτασε μόλις στο 1,3 δις ευρώ σε όρους Δημόσιας Δαπάνης.

**Διάγραμμα 2.3: Ποσοστιαία Κατανομή Πόρων ΠΠ 2000-2006
μεταξύ των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων**

Πηγή: <http://www.hellaskps.gr/2000-2006.htm> και ίδια επεξεργασία

Μεταξύ των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, αυξημένη χρηματοδοτική συνδρομή είχαν -όπως ήταν αναμενόμενο- τα Επιχειρησιακά Προγράμματα της Αττικής και της Κεντρικής Μακεδονίας λόγω της αυξημένης πυκνότητας του πληθυσμού που παρουσιάζουν τα δύο μητροπολιτικά κέντρα της χώρας. Τα υπόλοιπα Περιφερειακά ΕΠ εμφάνιζαν μια σχετικά

ομοιόμορφη και ανάλογη κατανομή πόρων, με το μέγεθος τους να διαφοροποιείται κατά περίπτωση, με βάση το μέγεθος της κάθε Περιφέρειας και το επίπεδο του κατά κεφαλή ΑΕΠ σε σχέση με το αντίστοιχο επίπεδο της χώρας.

Κεφάλαιο 3: Οι παρεμβάσεις στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας– Θράκης στον τομέα του Πολιτισμού την Προγραμματική Περίοδο 2000 – 2006 (Γ' ΚΠΣ)

3.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό, αρχικά γίνεται μία ανάλυση της εθνικής στρατηγικής που ακολουθήθηκε αναφορικά με τον σχεδιασμό των συγχρηματοδοτούμενων έργων πολιτισμού κατά την Προγραμματική Περίοδο 2000-2006, ενώ στο δεύτερο μέρος του παρόντος κεφαλαίου, γίνεται μια ενδελεχής παρουσίαση και αξιολόγηση των έργων πολιτισμού που εντάχθηκαν και υλοποιήθηκαν χωροταξικά στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Για την αξιολόγηση αυτή, εφαρμόζεται μια πολυεπίπεδη ποσοτική ανάλυση σε επίπεδο εντάξεων, χωρικής κατανομής, πληρωμών και άλλων παραμέτρων και εξάγονται χρήσιμα συμπεράσματα σχετικά με τα αναπτυξιακά τους αποτελέσματα. Η ανάλυση αυτή στηρίχθηκε σε στοιχεία τα οποία αντλήθηκαν από την Ειδική Υπηρεσία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (Ε.Υ. Ο.Π.Σ.) του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης και τα οποία παρατίθενται στον Πίνακα 1 του Παραρτήματος.

3.2 Στρατηγική του Πολιτισμού στο Γ' ΚΠΣ

Κατά την προγραμματική περίοδο 2000-2006, έγινε μια προσπάθεια ανάδειξης του πολιτισμού, ως ενός εκ των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της χώρας, με την ταυτόχρονη αξιοποίηση του, ως κρίσιμου παράγοντα που συμβάλλει στην ανάπτυξη της οικονομίας μέσω της έντονης διασύνδεσης του με το τουριστικό προϊόν. Κυρίαρχο ρόλο στην προσπάθεια αυτή, κατείχε η αξιοποίηση των Ευρωπαϊκών κονδυλίων προς την κατεύθυνση της ανάδειξης της πλούσιας πολιτιστικής μας κληρονομιάς, καθώς επίσης και της ενίσχυσης δράσεων που άπτονται του σύγχρονου πολιτισμού. Η στρατηγική αυτή επιλογή ανάδειξης του σύγχρονου πολιτισμού, οφείλεται στο γεγονός πως τα τελευταία χρόνια οι δράσεις σε διάφορους τομείς του σύγχρονου πολιτισμού όπως είναι οι εκθέσεις εικαστικών τεχνών, οι θεατρικές και μουσικές εκδηλώσεις κλπ, παρουσιάζουν ραγδαία επέκταση διεθνώς και προσελκύουν το έντονο ενδιαφέρον του κοινού, ιδιαίτερα στα αστικά κέντρα που διαθέτουν αξιόλογες πολιτιστικές υποδομές. (ΥΠΠΟ, 2000:4)

Πρωταγωνιστικό ρόλο στην υλοποίηση της στρατηγικής αυτής ανέλαβε το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Πολιτισμός» που την περίοδο αναφοράς αποτέλεσε αυτόνομο Τομεακό

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΤΕΠ), θέλοντας έτσι να καταδειχθεί με τον πλέον εμφατικό τρόπο, η σημαντικότητα του τομέα αυτού στην αναπτυξιακή στρατηγική της χώρας. Επιπρόσθετα, σημαντικά έργα πολιτισμού σχεδιάσθηκαν και εντάχθηκαν χρηματοδοτικά τόσο στα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ), όσο και στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΕΠ) «Κοινωνία της Πληροφορίας», στο ΕΠ «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση», καθώς και στις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες.

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Πολιτισμός» ουσιαστικά αναπτυσσόταν σε δύο άξονες προτεραιότητας, με τον κάθε άξονα να περιλαμβάνει δύο επιμέρους μέτρα. Στον Άξονα Προτεραιότητας 1 περιλαμβάνονταν δράσεις που αφορούσαν την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας, κατευθύνοντας πόρους σε δύο διαστάσεις. Σε πρώτο επίπεδο, στην αναβάθμιση υφιστάμενων αλλά και δημιουργία νέων μουσείων (Μέτρο 1.1) καθώς επίσης στην προστασία και ανάδειξη μνημείων και αρχαιολογικών χώρων σε όλη την επικράτεια (Μέτρο 1.2). Όσον αφορά τον δεύτερο άξονα προτεραιότητας, όλες οι παρεμβάσεις που χρηματοδοτήθηκαν, είχαν σαν κοινό τόπο την ανάπτυξη του σύγχρονου πολιτισμού. Στο πρώτο μέτρο του συγκεκριμένου άξονα ενισχύθηκαν υποδομές σύγχρονου πολιτισμού αλλά και μεγάλα επικοινωνιακά γεγονότα (Μέτρο 2.1) ενώ στο Μέτρο 2.2 κατασκευάστηκαν και ολοκληρώθηκαν μεγάλα συνεδριακά και πολιτιστικά κέντρα. Τέλος, ο Άξονας 3 του ΕΠ περιελάμβανε την απαραίτητη Τεχνική Βοήθεια του προγράμματος που ήταν αναγκαία για την απρόσκοπτη υλοποίηση του.

Η πολυεπίπεδη συνεισφορά του συγκεκριμένου Επιχειρησιακού Προγράμματος, του οποίου οι δαπάνες έφτασαν περί τα 650 εκατομμύρια ευρώ την περίοδο 2000-2006, γίνεται ευκολότερα αντιληπτή κάνοντας μια σύντομη αναφορά σημαντικών έργων τα οποία υλοποιήθηκαν με πόρους του. Εμβληματικά έργα που περιλαμβάνονταν στον πρώτο άξονα προτεραιότητας ήταν η ανέγερση του Νέου Μουσείου της Ακρόπολης, οι παρεμβάσεις εκσυγχρονισμού και αναβάθμισης στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Θεσσαλονίκης αλλά και σε πλήθος μουσείων σε διάφορες περιοχές της χώρας (Ηράκλειο, Πέλλα, Αρχαία Ολυμπία και αλλού), η συντήρηση και αναστήλωση των μνημείων της Ακρόπολης, η αποκατάσταση του κτιρίου του Εθνικού Θεάτρου κλπ. ενώ με την χρηματοδοτική συμβολή του δεύτερου άξονα ολοκληρώθηκαν, μεταξύ άλλων, συνεδριακά κέντρα στην Κομοτηνή, στο Ηράκλειο και μεγάλα πολιτιστικά κέντρα όπως αυτό του Ιδρύματος Μιχάλη Κακογιάννη και του Μουσείου Μπενάκη.

3.3 Τα συγχρηματοδοτούμενα έργα Πολιτισμού στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

3.3.1 Ανάλυση των υλοποιημένων έργων πολιτισμού της ΠΑΜΘ με βάση το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα

Στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης την περίοδο 2000-2006, εκτελέστηκε σημαντικός αριθμός έργων πολιτισμού και όπως ήταν αναμενόμενο, μεγάλη χρηματοδοτική συνδρομή προήλθε τόσο από πόρους του ΕΠ «Πολιτισμός» όσο και από πόρους του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (ΠΕΠ ΑΜΘ). Οι δράσεις πολιτισμού στα πλαίσια του ΠΕΠ ΑΜΘ εντάχθηκαν στο μέτρο 2.8 του προγράμματος, το οποίο αφορούσε στην κατασκευή και ολοκλήρωση έργων ανάδειξης και προστασίας αρχαιολογικών χώρων, ιστορικών μνημείων και άλλων κτιρίων πολιτιστικού ενδιαφέροντος της Περιφέρειας ΑΜΘ. Εκτός των παραπάνω, κοινοτική συνδρομή σε έργα πολιτισμού στην ΑΜΘ συνεισέφεραν -άλλα σε μεγαλύτερο και άλλα σε μικρότερο βαθμό- η διασυνοριακή Κοινοτική Πρωτοβουλία INTERREG III - ΕΛΛΑΔΑ – ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ και ARCHIMED, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Κοινωνία της Πληροφορίας» καθώς και η Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER+.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που αντλήθηκαν από την ΕΥ ΟΠΣ, στην Περιφέρεια ΑΜΘ εντάχθηκαν την περίοδο 2000-2006, 95 συγχρηματοδοτούμενα έργα συνολικού Προϋπολογισμού 83.894.515 € εκ των οποίων εν τέλει υλοποιήθηκαν τα 87, με το σύνολο των επιλέξιμων δαπανών -σε όρους Δημόσιας Δαπάνης- να ανέρχεται σε 64.614.645 €.

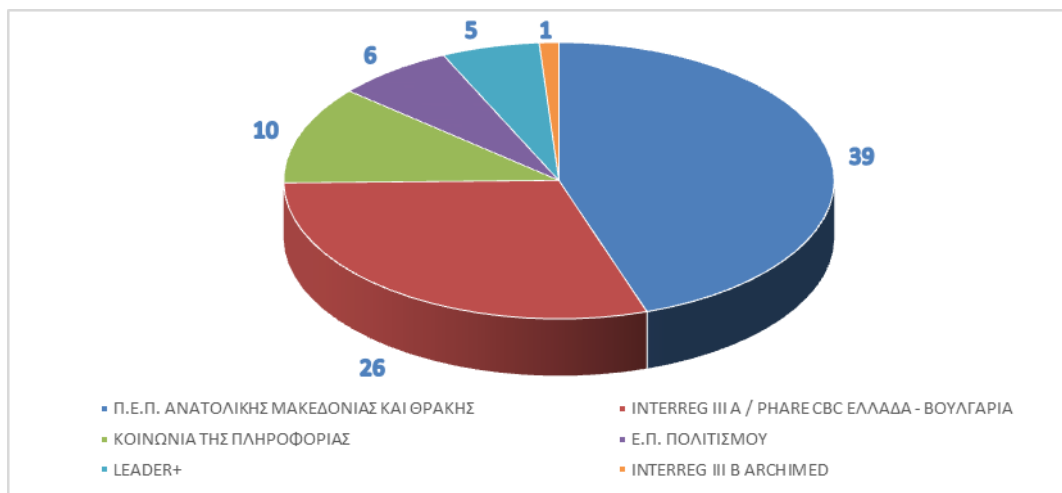
Πίνακας 3.1: Συγκεντρωτικά Στοιχεία Συγχρηματοδοτούμενων Έργων Πολιτισμού του Γ' ΚΠΣ που χωροθετούνται στην Περιφέρεια ΑΜΘ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ / ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ	ΠΛΗΘΟΣ ΕΝΤΑΓΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ	ΠΛΗΘΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΩΝ	ΠΟΣΟ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΜΘ	ΠΟΣΟ ΣΥΜΒΑΣΗΣ	ΠΛΗΡΩΜΕΣ (ΔΔ) ΕΡΓΩΝ
Π.Ε.Π. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ	40	39	33.506.311 €	33.506.311 €	33.502.503 €	32.752.808 €
INTERREG III A / PHARE CBC ΕΛΛΑΔΑ - ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	27	26	8.151.477 €	8.079.477 €	7.893.150 €	7.214.938 €
ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ	15	10	6.499.136 €	1.940.311 €	1.773.208 €	1.336.852 €
Ε.Π. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	6	6	31.560.955 €	25.797.858 €	25.571.652 €	22.408.459 €
LEADER+	5	5	817.747 €	817.747 €	794.947 €	793.810 €
INTERREG III B ARCHIMED	1	1	192.022 €	192.022 €	192.022 €	107.779 €
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ	1	0	3.166.868 €	385.000 €	144.960 €	0 €
ΣΥΝΟΛΟ	95	87	83.894.515 €	70.718.726 €	69.872.443 €	64.614.645 €

Πηγή: Ειδική Υπηρεσία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΕΥ ΟΠΣ) και ίδια επεξεργασία

Παράλληλα, αναλύοντας τα δεδομένα του πίνακα 3.1 παρατηρούμε πως σε όρους αριθμού ενταγμένων και υλοποιημένων έργων, την μερίδα του λέοντος κατέχει το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα της Περιφέρειας ΑΜΘ με 40 και 39 έργα αντίστοιχα, ακολουθούμενο από την Κοινοτική Πρωτοβουλία διασυνοριακής συνεργασίας INTERREG III με 27 (26), ενώ το Τομεακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Πολιτισμού συναντάται μόλις στην τέταρτη θέση με 6 υλοποιημένα έργα.

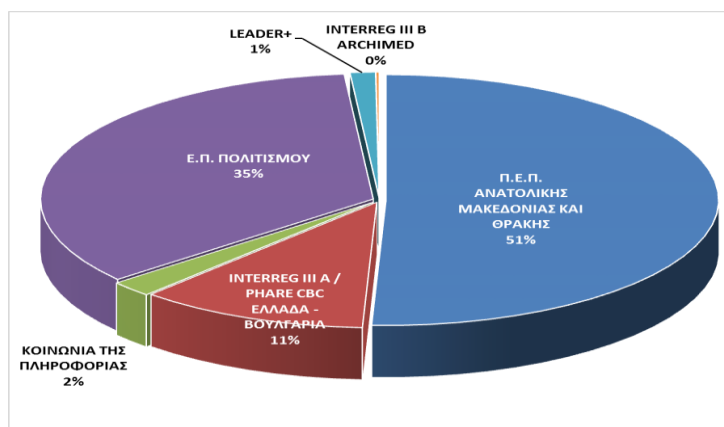
Διάγραμμα 3.1: Πλήθος Υλοποιημένων Έργων Πολιτισμού στην Περιφέρεια ΑΜΘ την Περίοδο 2000-2006 Ανά Επιχειρησιακό Πρόγραμμα/Κοινοτική Πρωτοβουλία

Πηγή: Ειδική Υπηρεσία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΕΥ ΟΠΣ) και ίδια επεξεργασία

Η εικόνα αυτή όμως διαφοροποιείται σημαντικά όταν η βάση της ανάλυσης μετατοπίζεται σε όρους πληρωμών, εκεί όπου το ΠΕΠ ΑΜΘ με 32,7 εκ ευρώ (ποσοστό 51% των διατιθέμενων πόρων) και το ΕΠ «Πολιτισμός» με 22,4 εκ ευρώ (ποσοστό 35% των διατιθέμενων πόρων) συνεισέφεραν το μεγαλύτερο μέρος εκ των 64,6 εκ ευρώ που συνολικά διατέθηκαν για έργα πολιτισμού κατά την Προγραμματική Περίοδο 2000-2006 στην ΠΑΜΘ.

Διάγραμμα 3.2: Ποσοστό Δαπανών Υλοποιημένων Έργων Πολιτισμού στην Περιφέρεια ΑΜΘ την Περίοδο 2000-2006 ανά Επιχειρησιακό Πρόγραμμα/Κοινοτική Πρωτοβουλία

Πηγή: Ειδική Υπηρεσία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΕΥ ΟΠΣ) και ίδια επεξεργασία

Προκύπτει λοιπόν το συμπέρασμα πως στο ΕΠ «Πολιτισμός» εντάχθηκε ένας μικρός αριθμός παρεμβάσεων (6), μεγάλου όμως προϋπολογισμού και σημαντικότητας οι οποίες είχαν ευρύτερη πολιτιστική διάσταση και απήχηση. Τέτοια έργα ήταν η κατασκευή του Συνεδριακού και Πολιτιστικού Κέντρου Κομοτηνής με πληρωμές ύψους 13,5 εκατομμυρίων ευρώ και η ανέγερση του Βυζαντινού Μουσείου Διδυμοτείχου με 7,3 εκ. ευρώ.

3.3.2 Ανάλυση των υλοποιημένων έργων πολιτισμού της ΠΑΜΘ με βάση το ύψος δαπανών

Ασφαλέστερη εικόνα για το μέγεθος των παρεμβάσεων πολιτισμού που υλοποιήθηκαν την περίοδο αναφοράς μπορούμε να εξάγουμε από την ανάλυση των δεδομένων του πίνακα 3.2. Ο μέσος όρος των 87 υλοποιημένων έργων σε επίπεδο πληρωμών ανήλθε σε περίπου 742.000 ευρώ/έργο, ποσό που κρίνεται απόλυτα ικανοποιητικό, αν και η εικόνα αυτή παρουσιάζει μία στρέβλωση λόγω των δύο πολύ μεγάλων έργων που εντάχθηκαν στο ΕΠ «Πολιτισμός», όπως αναφέρθηκε παραπάνω, επηρεάζοντας δυσανάλογα τον μέσο όρο των έργων.

Πίνακας 3.2: Κατηγοριοποίηση έργων ανά Επιχειρησιακό Πρόγραμμα με βάση το ύψος πληρωμών

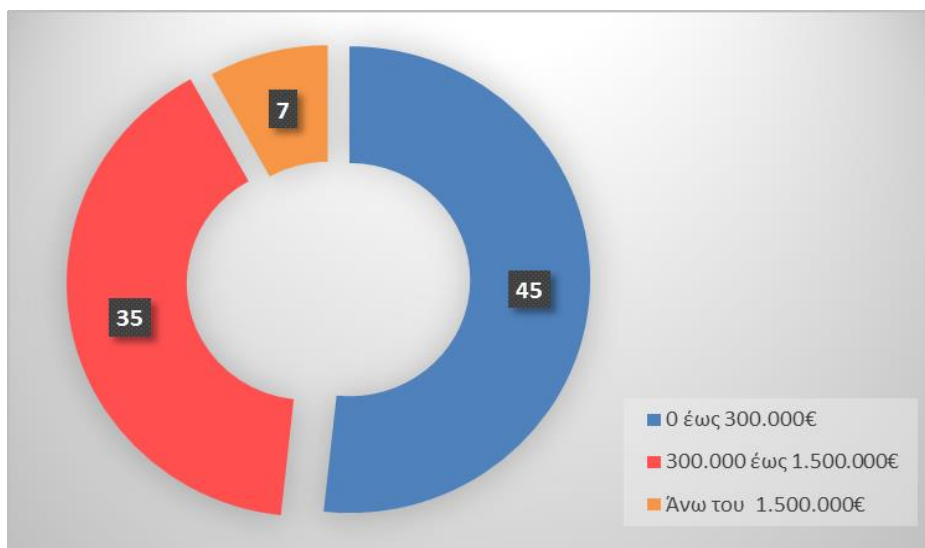
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ / ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ	ΠΛΗΡΩΜΕΣ (ΔΔ) ΕΡΓΟΥ	ΠΛΗΘΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΠΛΗΡΩΜΩΝ (ΔΔ) ΕΡΓΟΥ ΑΝΑ ΕΠ/ΚΠ
Π.Ε.Π. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ	0 έως 300.000€	11	839.816 €
	300.000 έως 1.500.000€	23	
	Άνω του 1.500.000€	5	
INTERREG III A / PHARE CBC ΕΛΛΑΔΑ - ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	0 έως 300.000€	18	277.498 €
	300.000 έως 1.500.000€	8	
	Άνω του 1.500.000€	0	
ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ	0 έως 300.000€	10	133.685 €
	300.000 έως 1.500.000€	0	
	Άνω του 1.500.000€	0	
Ε.Π. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	0 έως 300.000€	1	3.734.743 €
	300.000 έως 1.500.000€	3	
	Άνω του 1.500.000€	2	
LEADER+	0 έως 300.000€	4	158.762 €
	300.000 έως 1.500.000€	1	
	Άνω του 1.500.000€	0	
INTERREG III B ARCHIMED	0 έως 300.000€	1	107.779 €
	300.000 έως 1.500.000€	0	
	Άνω του 1.500.000€	0	
ΣΥΝΟΛΟ		87	742.697 €

Πηγή: Ειδική Υπηρεσία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΕΥ ΟΠΣ) και ίδια επεξεργασία

Αναλύοντας περαιτέρω τα δεδομένα σε επίπεδο Επιχειρησιακού Προγράμματος/Κοινοτικής Πρωτοβουλίας, παρατηρούμε πως τα έργα που εντάχθηκαν στο ΕΠ «Κοινωνία της Πληροφορίας» και στην ΚΠ LEADER+ είναι κατά βάση μικρού προϋπολογισμού (με το σύνολο σχεδόν των έργων τους να είναι κάτω των 300.000 €) και τοπικής εμβέλειας με την εικόνα να βελτιώνεται κάπως στο διασυνοριακό πρόγραμμα INTERREG III A, στο οποίο υλοποιήθηκαν και δράσεις μεσαίου μεγέθους (8 έργα άνω των 300.000€). Τέλος, στο ΠΕΠ ΑΜΘ συναντάμε ικανοποιητικό αριθμό έργων σε όλο το εύρος δαπανών, τόσο χαμηλού προϋπολογισμού (11 έργα κάτω από 300.000 €) όσο και μεσαίου και υψηλότερου προϋπολογισμού (5 έργα με δαπάνες άνω 1.500.000 €) σημαντικής πολιτιστικής εμβέλειας και σημασίας. Ενδεικτικά αναφέρονται η αποκατάσταση Καπναποθήκης στην Καβάλας με 2,4 εκ. € και στην Ξάνθη με 1,7 εκ. €, οι αρχαιολογικές εργασίες στον Αρχαιολογικό χώρο της Μαρώνειας με 1,5 εκ. €, η στερέωση του παράλιου τείχους Καβάλας με 1,8 εκ. € κ.α.

Συμπερασματικά, είναι ασφαλές να πούμε πως η πλειονότητα των παρεμβάσεων που υλοποιήθηκαν στα πλαίσια του Γ' ΚΠΣ είναι μικρού ή μεσαίου μεγέθους από απόψεως προϋπολογισμού, κύρια τοπικής και περιφερειακής σημασίας, ενώ μόνο ένας μικρός αριθμός έργων (7) έχει προϋπολογισμό άνω του 1,5 εκ. € και παραπέμπει σε έργα των οποίων η αναγνωρισιμότητα ξεφεύγει από τα στενά όρια της Περιφέρειας ΑΜΘ.

Διάγραμμα 3.3: Μέγεθος Υλοποιημένων Έργων στην Περιφέρεια ΑΜΘ την Περίοδο 2000-2006

Πηγή: Ειδική Υπηρεσία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΕΥ ΟΠΣ) και ίδια επεξεργασία

3.3.3 Ανάλυση των υλοποιημένων έργων πολιτισμού της ΠΑΜΘ με βάση την κατηγορία ενέργειας

Ένα δεύτερο επίπεδο ανάλυσης μπορεί να γίνει σε επίπεδο κατανομής πόρων ανά κατηγορία ενέργειας. Με βάση την κατηγοριοποίηση αυτή, το σύνολο των υλοποιημένων παρεμβάσεων ομαδοποιούνται στις εξής 4 κατηγορίες ενέργειας, οι οποίες εν πολλοίς ταυτίζονται και με τους Άξονες Προτεραιότητας του ΕΠ «Πολιτισμός»:

1. Παρεμβάσεις για την κατασκευή νέων και αναβάθμιση υφιστάμενων μουσείων
2. Έργα αποκατάστασης και ανάδειξης αρχαιολογικών χώρων και μνημείων
3. Υποδομές σύγχρονου πολιτισμού και ενίσχυση επικοινωνιακών γεγονότων
4. Υποδομές κοινωνίας της πληροφορίας στον πολιτισμό - τουρισμό

Πίνακας 3.3: Κατηγοριοποίηση έργων ανά Επιχειρησιακό Πρόγραμμα με βάση την κατηγορία ενέργειας

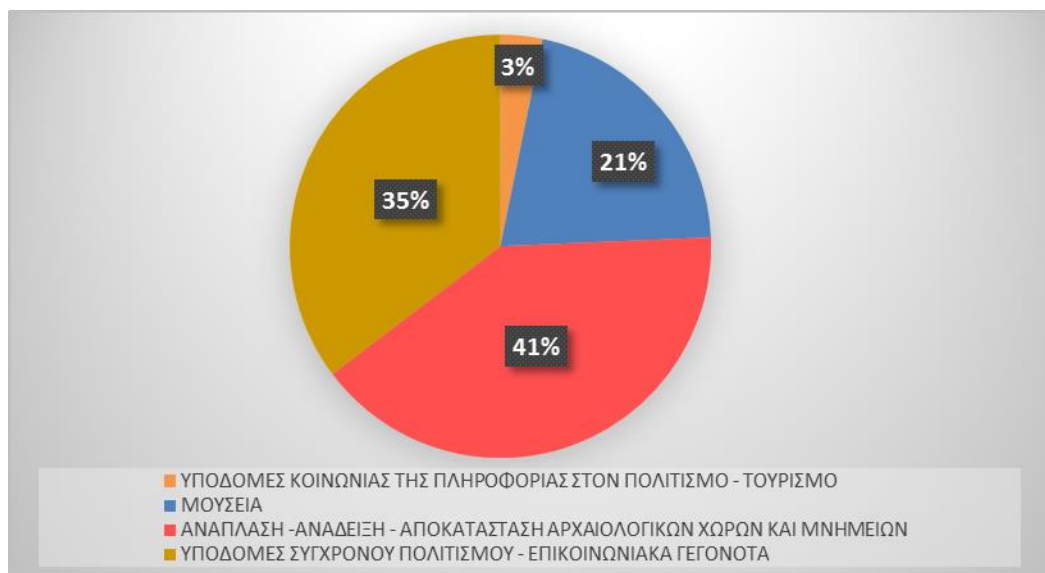
ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΑΤΗΓ. ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΠΛΗΘΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ	ΠΛΗΡΩΜΕΣ (ΔΔ) ΕΡΓΟΥ
401	ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΣΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ - ΤΟΥΡΙΣΜΟ	INTERREG III A / PHARE CBC ΕΛΛΑΔΑ - ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	5	737.304 €
		ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ	10	1.336.852 €
			15	2.074.156 €
311	ΜΟΥΣΕΙΑ	INTERREG III A / PHARE CBC ΕΛΛΑΔΑ - ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	4	1.790.357 €
		Ε.Π. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	3	7.845.641 €
		Π.Ε.Π. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ	6	4.001.586 €
			13	13.637.585 €
315	ΑΝΑΠΛΑΣΗ -ΑΝΑΔΕΙΞΗ - ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΩΝ	INTERREG III A / PHARE CBC ΕΛΛΑΔΑ - ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	11	3.706.380 €
		INTERREG III B ARCHIMED	1	107.779 €
		Ε.Π. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	1	545.311 €
		Π.Ε.Π. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ	23	21.711.315 €
			36	26.070.785 €
390	ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ - ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ	INTERREG III A / PHARE CBC ΕΛΛΑΔΑ - ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	6	980.896 €
		LEADER+	5	793.810 €
		Ε.Π. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	2	14.017.507 €
		Π.Ε.Π. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ	10	7.039.907 €
			23	22.832.120 €
	ΣΥΝΟΛΟ		87	64.614.645 €

Πηγή: Ειδική Υπηρεσία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΕΥ ΟΠΣ) και ίδια επεξεργασία

Παρατηρούμε λοιπόν ότι το 41 % των πόρων, ύψους 26,07 εκ. ευρώ, κατευθύνθηκαν προς την κατηγορία ενέργειας που σχετίζεται με την ανάδειξη και αποκατάσταση αρχαιολογικών χώρων και μνημείων, κύρια μέσα από έργα που εντάχθηκαν στο ΠΕΠ ΑΜΘ και στο INTERREG III Α. Αυτό καταδεικνύει την αναγκαιότητα που υπήρχε για την προστασία και ανάδειξη του πολιτιστικού

αποθέματος που υπήρχε συσσωρευμένο στην Περιφέρεια ΑΜΘ και για το λόγο αυτό υλοποιήθηκαν σημαντικά έργα αρχαιολογικού ενδιαφέροντος στους αρχαιολογικούς χώρους της Σαμοθράκης και της Μεσήμβριας του Νομού Έβρου, των Αβδήρων στο Νομό Ξάνθης, της Αλυκής στην Θάσο και του Αρχαίου Θεάτρου Φιλίππων στην Καβάλα.

Διάγραμμα 3.4: Ποσοστό Δαπανών Υλοποιημένων Έργων Πολιτισμού στην Περιφέρεια ΑΜΘ την Περίοδο 2000-2006 Ανά κατηγορία ενέργειας

Πηγή: Ειδική Υπηρεσία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΕΥ ΟΠΣ) και ίδια επεξεργασία

Εξίσου σημαντικούς πόρους απορρόφησαν οι υποδομές σύγχρονου πολιτισμού συνολικού ύψους 22,8 εκ., οι οποίοι προήλθαν χρηματοδοτικά σε μεγάλο βαθμό από το ΕΠ του Πολιτισμού (όπως αναφέρθηκε και παραπάνω με την κατασκευή του Συνεδριακού και Πολιτιστικού Κέντρου Κομοτηνής ύψους 13,5 εκ. ευρώ), το ΠΕΠ ΑΜΘ (με την δημιουργία Πολιτιστικών πολυκέντρων στην Ορεστιάδα και στην Αλεξανδρούπολη προϋπολογισμού 1,1 εκ. ευρώ το καθένα, αποκατάσταση καπναποθηκών στην Ξάνθη ύψους 1,7 εκ. ευρώ κ.α.) και σε μικρότερο βαθμό από τις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες LEADER+ και INTERREG ΕΛΛΑΔΑ – ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ.

Στην κατηγορία ενέργειας 311 «Μουσεία» του Πίνακα 3.3 συμπεριλήφθηκαν σημαντικές δράσεις που αφορούσαν είτε την κατασκευή νέων μουσείων στην Περιφέρεια ΑΜΘ, με προεξάρχουσα περίπτωση αυτή της ανέγερσης του Βυζαντινού Μουσείου Διδυμοτείχου ύψους 7,3 εκ. ευρώ, είτε την βελτίωση των υποδομών υφιστάμενων μουσείων, όπως του Αρχαιολογικού μουσείου της Θάσου, των Φιλίππων, της Καβάλας, του Λαογραφικού μουσείου της Ξάνθης, του μουσείου μεταξιού στο Σουφλί κλπ. Η κατανομή των πόρων προς την κατεύθυνση αυτήν, κρίθηκε αναγκαία προκειμένου να αναδειχθεί το πλούσιο πολιτιστικό απόθεμα της Περιφέρειας και παράλληλα να ενισχυθεί και να ενδυναμωθεί το τουριστικό προϊόν που εμφανίζει αυξητικές τάσεις και το οποίο θα αποφέρει ευρύτερες ωφέλειες στον παραγωγικό ιστό της Περιφέρειας.

Τέλος, ένα μικρό ποσοστό της τάξης του 3% των δαπανών για έργα πολιτισμού στην ΑΜΘ κατευθύνθηκε στην ενέργεια «Υποδομές Κοινωνίας της Πληροφορίας στον πολιτισμό – τουρισμό». Σε αυτήν την κατηγορία έργων περιελήφθησαν δράσεις, χαμηλού κατά βάση προϋπολογισμού, οι οποίες είχαν ως αντικείμενο την καταγραφή και αποτύπωση της πολιτιστικής κληρονομιάς σε τοπικό κυρίως επίπεδο, με την χρήση των τότε ραγδαία αναπτυσσόμενων εφαρμογών πολυμέσων (multimedia).

3.4 Απολογισμός επίτευξης στόχων με βάση αξιολόγηση δεικτών

Στον πίνακα 3.4 που ακολουθεί, περιγράφονται οι δείκτες πραγματοποίησης (εκροών) και αποτελέσματος του μέτρου 2.8 του ΠΕΠ ΑΜΘ. Η ανάλυση αυτών των δεικτών έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς στο μέτρο 2.8 εντάχθηκαν όλα τα έργα πολιτισμού της περιόδου 2000-2006 τα οποία χρηματοδοτήθηκαν από το ΠΕΠ ΑΜΘ (συνολικά 39 έργα) και τα οποία όπως είδαμε παραπάνω, αποτελούν την πλειοψηφία του συνόλου των έργων πολιτισμού που εκτελέστηκαν εντός της ΠΑΜΘ την περίοδο αναφοράς. Έτσι μπορούμε να εξάγουμε χρήσιμα συμπεράσματα σχετικά με την επίτευξη ή μη των στόχων που είχαν τεθεί κατά τον αρχικό σχεδιασμό του Επιχειρησιακού Προγράμματος της ΑΜΘ το 2006 σε σχέση με το τι τελικά υλοποιήθηκε στην λήξη του προγράμματος το 2009.

Πίνακας 3.4: Δείκτες πραγματοποίησης (εκροών) – αποτελέσματος μέτρου 2.8 ΠΕΠ ΑΜΘ

ΔΕΙΚΤΕΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ (κατά την Αρχική Έγκριση του Προγράμματος)	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ (κατά την τελευταία Τροποποίηση του Προγράμματος)	ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ
<u>A. ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ</u>				
Πλήθος Αρχαιολογικών Χώρων που αξιοποιούνται (αριθμός)	17	7	11	12
Πλήθος Μνημείων που αναδεικνύονται	24	14	9	10
Κτίρια (νέα, βελτίωση)		-	2	17
Μουσεία (νέα, επεκτάσεις, ολοκληρώσεις)	5	4	4	5
<u>B. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ</u>				
Ποσοστό Αρχαιολογικών Χώρων που αξιοποιούνται	9%	11%	11%	12%

Παρατηρούμε πως για τον δείκτη «Πλήθος Αρχαιολογικών Χώρων που αξιοποιούνται» αρχικά είχε τεθεί ως στόχος υλοποίησης η αξιοποίηση 7 αρχαιολογικών χώρων στην Περιφέρεια ΑΜΘ, έχοντας πάντα ως δεδομένο πως κατά την περίοδο του Β' ΚΠΣ (1994-1999) είχαν υλοποιηθεί 17 παρεμβάσεις και οι οποίες εμφανίζονται ως τιμή βάσης στον πίνακα. Εν τέλει, από τους πόρους του

προγράμματος υλοποιήθηκαν 12 έργα αξιοποίησης αρχαιολογικών χώρων, ξεπερνώντας ακόμα και τις προβλέψεις για 11 έργα τα οποία είχαν συμπεριληφθεί στην τελευταία αναθεώρηση του προγράμματος. Αντίστοιχη εικόνα προκύπτει και για τους δείκτες που σχετίζονται τόσο με τις παρεμβάσεις σε μουσεία της ΑΜΘ όσο και με το συνολικό ποσοστό αξιοποίησης των αρχαιολογικών χώρων, όπου και εδώ οι τελικοί αριθμοί που προέκυψαν στην ολοκλήρωση του προγράμματος ήταν σαφώς μεγαλύτεροι από αυτούς που είχαν ληφθεί υπόψη κατά την τελευταία τροποποίηση του προγράμματος. Συμπερασματικά, μπορούμε να πούμε με ασφάλεια πως, για τα έργα πολιτισμού της περιόδου 2000-2006 που χρηματοδοτήθηκαν από πόρους του ΠΕΠ ΑΜΘ, οι πραγματοποιηθείσες παρεμβάσεις, υπερέκλυαν -κατά πολύ- τους στόχους που είχαν τεθεί κατά την φάση του σχεδιασμού του προγράμματος.

3.5 Προβλήματα στην υλοποίηση των έργων

Παρά την επιτυχή ολοκλήρωση του συνόλου των ΕΠ του Γ' ΚΠΣ και την πλήρη απορρόφηση των Ευρωπαϊκών κονδυλίων χωρίς απώλειες κοινοτικών πόρων (και κατ'επέκταση και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων που συνεισέφεραν χρηματοδοτικά πόρους σε έργα πολιτισμού στην Περιφέρεια ΑΜΘ), εντούτοις η υλοποίηση των έργων πολιτισμού στην ΑΜΘ από πλευράς δικαιούχων δεν ήταν απρόσκοπτη. Και αυτό γιατί όπως καταδεικνύεται και στον πίνακα 4 του Παραρτήματος, τα 95 έργα πολιτισμού που εντάχθηκαν στην Περιφέρεια ΑΜΘ, κλήθηκαν να τα υλοποιήσουν 50 (!!) διαφορετικοί φορείς, δημιουργώντας έτσι έναν αυξημένο διαχειριστικό φόρτο. Εξίσου εντυπωσιακό είναι το γεγονός πως, οι 32 εξ αυτών των φορέων, ανέλαβαν την ευθύνη υλοποίησης ενός και μόνο έργου, ενώ 4 φορείς δεν κατάφεραν να φέρουν την αποστολή τους εις πέρας. Επιπρόσθετα, οι 32 αυτοί φορείς, που στην πλειονότητα τους ήταν μικροί Δήμοι και Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις της Περιφέρειας, Αναπτυξιακές εταιρίες, ή φορείς που το αντικείμενο τους δεν ήταν πάντα συναφές με τον πολιτισμό (πχ Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας, Ιερή Μονή Βατοπεδίου κ.α.), και οι οποίοι εμφάνιζαν σημαντικές ελλείψεις, τόσο στελεχειακού δυναμικού όσο και τεχνογνωσίας στην υλοποίηση συγχρηματοδοτούμενων έργων και εφαρμογής διαδικασιών διαχείρισης Ευρωπαϊκών προγραμμάτων. Αυτή η αστοχία του συστήματος διαχείρισης του Γ' ΚΠΣ ευτυχώς διαγνώστηκε έγκαιρα και στο ΕΣΠΑ 2007-2013 θεσμοθετήθηκε η «διαχειριστική επάρκεια» των τελικών δικαιούχων, προσδιορίστηκαν δηλαδή οι ελάχιστες προϋποθέσεις που έπρεπε να καλύπτουν οι δικαιούχοι, ώστε να έχουν την δυνατότητα να υλοποιήσουν συγχρηματοδοτούμενα έργα.

3.6 Συμπεράσματα

Συνθέτοντας τις παρατηρήσεις που προέκυψαν από την ανάλυση που προηγήθηκε, μπορούμε να καταλήξουμε σε μερικά χρήσιμα συμπεράσματα αναφορικά με το «προφίλ» των συγχρηματοδοτούμενων έργων πολιτισμού που υλοποιήθηκαν στην Περιφέρεια ΑΜΘ την προγραμματική περίοδο 2000-2006. Η πλειονότητα των έργων αυτών εντάχθηκε χρηματοδοτικά στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα της Περιφέρειας ΑΜΘ, ενώ εξίσου σημαντική αποδείχθηκε και η συνεισφορά του Τομεακού Επιχειρησιακού Προγράμματος του Πολιτισμού, το οποίο μπορεί να χρηματοδότησε μικρό αριθμό έργων μεν (μόλις 6), ήταν αυξημένου προϋπολογισμού και υψηλής σημαντικότητας δε.

Παράλληλα, το μέγεθος των έργων που υλοποιήθηκαν την περίοδο αυτή από άποψη προϋπολογισμού ήταν ιδιαίτερα ικανοποιητικό, το οποίο σηματοδοτεί την ύπαρξη ενός ολοκληρωμένου αναπτυξιακού αποτελέσματος που προσφέρει προστιθέμενη αξία στην περιοχή. Αν σε αυτό συνυπολογίσουμε το γεγονός πως οι πόροι που διατέθηκαν, κατευθύνθηκαν ως επί το πλείστον σε έργα αποκατάστασης αρχαιολογικών χώρων και μνημείων αλλά και σε υποδομές σύγχρονου πολιτισμού και μουσείων, καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως οι παρεμβάσεις που υλοποιήθηκαν συνέβαλλαν ουσιαστικά στην αξιοποίηση και ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος της Περιφέρειας.

Κεφάλαιο 4: Η Προγραμματική Περίοδος 2007 – 2013 (ΕΣΠΑ 2007-2013)

4.1 Εισαγωγή

Το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007 – 2013, όπως είναι η πλήρης ονομασία του ΕΣΠΑ της προγραμματικής αυτής περιόδου, αποτέλεσε το έγγραφο αναφοράς για τον προγραμματισμό των δράσεων, οι οποίες χρηματοδοτήθηκαν από τα διαρθρωτικά ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε εθνικό επίπεδο, την περίοδο 1/1/2007 έως και 31/12/2015, οπότε και έληξε η περίοδος επιλεξιμότητας των δαπανών της περιόδου αυτής. Για την κατάρτιση του ΕΣΠΑ 2007-2013 υιοθετήθηκε η νέα στρατηγική προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά την Πολιτική Συνοχής, σύμφωνα με την οποία το ΕΣΠΑ «..εξασφαλίζει ότι η συνδρομή από τα Ταμεία συμβαδίζει με τις κοινοτικές στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για τη συνοχή και προσδιορίζει το σύνδεσμο μεταξύ των κοινοτικών προτεραιοτήτων αφενός και του εθνικού προγράμματος μεταρρυθμίσεων αφετέρου». (ΥΠΟΙΟ, 2007:5)

Για την αρτιότερη και πληρέστερη διαμόρφωση του ΕΣΠΑ 2007-2013 ως εγγράφου προγραμματισμού, αξιοποιήθηκαν εισροές από ένα σημαντικό αριθμό προτάσεων που υπεβλήθησαν στο Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών, κατευθύνσεων - πολιτικών επιλογών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο αλλά και ένας μεγάλος όγκος ποσοτικών δεδομένων και μελετών.

Οι αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Δεκεμβρίου του 2005, με τις οποίες διασφαλίσθηκαν έως το 2013 οι πόροι της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνοχής για τη χώρα, οι νέοι Κανονισμοί των Ταμείων της ΕΕ, καθώς και οι Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές για την Πολιτική Συνοχής, αποτέλεσαν το πλαίσιο στο οποίο βασίστηκαν, μεταξύ των άλλων, οι εθνικές αρχές προκειμένου να προσεγγίσουν τις βασικές παραμέτρους του αναπτυξιακού προγραμματισμού και να καταρτίσουν το ΕΣΠΑ.

Επιπλέον, τα κυριότερα έγγραφα της ΕΕ που αναφέρονται στην αναθεωρημένη Στρατηγική της Λισαβόνας και το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση 2005-2008, ελήφθησαν υπόψη κατά τη διαμόρφωση των βασικών στρατηγικών επιλογών - προτεραιοτήτων, καθώς συνιστούν κεντρικές μακροπρόθεσμες επιλογές για την Ευρωπαϊκή Ένωση, στις οποίες κλήθηκε να συμβάλει και η αναπτυξιακή πολιτική του νέου ΕΣΠΑ.

Βάσει των ανωτέρω, η στοχοθεσία του ΕΣΠΑ διατυπώθηκε σε 4 επίπεδα:

- στο επίπεδο των στρατηγικών στόχων του ΕΣΠΑ,
- στο επίπεδο των πέντε θεματικών και τριών χωρικών προτεραιοτήτων, όπως είναι η απαίτηση του Γενικού Κανονισμού των Ταμείων,
- στο επίπεδο των 17 Γενικών Στόχων, στους οποίους αναλύεται κάθε θεματική προτεραιότητα,
- στο επίπεδο των ειδικών στόχων και των κύριων μέσων επίτευξης.

Παράλληλα, η αναπτυξιακή στρατηγική διαμορφώθηκε και με γνώμονα εθνικές πολιτικές που διατυπώνονται σε στρατηγικά έγγραφα όπως η Εθνική Έκθεση Στρατηγικής για την Κοινωνική Προστασία και την Κοινωνική Ένταξη 2006-2008, η Ψηφιακή Στρατηγική 2006-2013, το «Σχέδιο Ανάπτυξης Μεταφορών 2007-2013 και εικοσαετίας», η Εθνική Λιμενική Πολιτική, το Εθνικό Σχέδιο Στρατηγικής Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας 2007-2013 κλπ.

Το πλαίσιο χρηματοδότησης διαμορφώθηκε στη βάση των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2005 και των προδιαγραφών - περιορισμών των νέων Κανονισμών και προέκυψε με βάση τις αναπτυξιακές ανάγκες ανά τομέα και Περιφέρεια, συνεκτιμώντας τις ανάγκες ολοκλήρωσης των συνεχιζόμενων έργων της προηγούμενης περιόδου και τις απαιτήσεις για δράσεις που εξυπηρετούν την Στρατηγική της Λισαβόνας. Βασική επιλογή ήταν η βέλτιστη αξιοποίηση των πόρων της προγραμματικής περιόδου 2007-2013 προς όφελος της ισόρροπης περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας.

4.2 Διαδικασία σχεδιασμού ΕΣΠΑ 2007-2013

Η διαδικασία σχεδιασμού του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) για την περίοδο 2007-2013 ήταν μια επίπονη προσπάθεια επιλογής, σύνθεσης και συγκερασμού αναπτυξιακών προτεραιοτήτων, η οποία έπρεπε να λάβει υπόψη τις αναπτυξιακές επιλογές της χώρας, τις κατευθυντήριες γραμμές της Ε.Ε. αλλά και τις ρεαλιστικές δυνατότητες υλοποίησης έργων από άποψη ανθρώπινων πόρων. Η κατάρτιση του ξεκίνησε επίσημα στα μέσα του 2004, με την αποστολή της 1ης Εγκυκλίου από πλευράς Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών (ΥΠΟΙΟ) προς στους φορείς ευθύνης τομεακών και περιφερειακών πολιτικών, εκκινώντας ουσιαστικά την διαδικασία σχεδιασμού και καθορίζοντας τα προαπαιτούμενα βήματα για την επιτυχή ολοκλήρωση του. Για την σύνταξη του κειμένου του ΕΣΠΑ, υπήρξε εκτεταμένη διαβούλευση μεταξύ Υπουργείων και Περιφερειών για τον καθορισμό των βέλτιστων αναπτυξιακών επιλογών, με την διοργάνωση δεκατριών Περιφερειακών Αναπτυξιακών Συνεδρίων αλλά και τεσσάρων Εθνικών Αναπτυξιακών Συνεδρίων. Το τελικό κείμενο του ΕΣΠΑ που καταρτίστηκε με το πέρας της επίπονης αυτής διαδικασίας, υποβλήθηκε στην ΕΕ προς έγκριση τον Ιανουάριο του 2007 και

κυρώθηκε τον Μάρτιο του ίδιου έτους με την 7725/23.03.2007 Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Παράλληλα, ως το τέλος του 2007 είχαν υπογραφεί από τους αρμόδιους Επιτρόπους Περιφερειακής Πολιτικής και Κοινωνικών Υποθέσεων το σύνολο των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της χώρας (Τομεακών και Περιφερειακών) για την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013, εκκινώντας κατ' αυτόν τον τρόπο, την διαδικασία υλοποίησής τους.

4.3 Θεματικές Προτεραιότητες - Χωρικές Προτεραιότητες - Γενικοί Στόχοι

Η αναπτυξιακή πολιτική της χώρας για την περίοδο 2007-2013 όπως αυτή περιγράφεται στο εγκεκριμένο κείμενο του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς εδράζεται -πλέον- σε 5 Θεματικές Προτεραιότητες (Θ.Π.) οι οποίες αναπτύσσονται σε 17 Γενικούς Στόχους (Γ.Σ.) ενώ παράλληλα υπάρχουν και 3 Χωρικές Προτεραιότητες (Χ.Π.), παρουσιάζοντας έτσι, εμφανής διαφοροποίηση με την αντίστοιχη διάρθρωση που ακολουθήθηκε κατά το Γ' ΚΠΣ.

4.3.1 Θεματικές Προτεραιότητες (Θ.Π.) - Γενικοί Στόχοι (Γ.Σ.)

Οι 5 κύριες Θεματικές Προτεραιότητες οι οποίες αναδείχθηκαν μέσα από την διαβούλευση, αποτέλεσαν τις βασικές ενότητες αναπτυξιακού σχεδιασμού για την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013, καλύπτοντας τους εξής επιμέρους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής ζωής:

I. Θεματική Προτεραιότητα 1 - Επένδυση στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας:

Βασικό ζητούμενο για την Ελλάδα αποτελούσε η βελτίωση των οικονομικών δεικτών της, μέσα από την ενίσχυση της εξωστρέφειας της Ελληνικής οικονομίας και της προσέλκυσης ξένων επενδύσεων, την ανάπτυξη της παραγωγικότητας και της ενίσχυσης του τουριστικού προϊόντος ως κυρίαρχο στοιχείο ανάπτυξης. Επομένως, για την επίτευξη των στόχων αυτής της Θεματικής Προτεραιότητας περιελήφθησαν 3 Γενικοί Στόχοι.

Γενικός στόχος 1: Η αύξηση της εξωστρέφειας και των εισροών Ξένων Άμεσων Επενδύσεων που επεδίωκε την στοχευμένη προσέλκυση επενδυτών, την βελτίωση της εξωστρέφειας του ελληνικού παραγωγικού συστήματος, την αξιοποίηση του πλεονεκτήματος της χώρας ως πύλης πρόσβασης στην ευρύτερη περιοχή της νοτιοανατολικής Ευρώπης παράλληλα με την εδραίωση της χώρας ως διεθνές επιχειρηματικό και οικονομικό κέντρο.

Γενικός στόχος 2: Η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και η αύξηση της παραγωγικότητας μέσα από την τόνωση της προδιάθεσης για επιχειρηματικότητα, την στήριξη της καινοτομικής επιχειρηματικότητας σε τομείς με ανταγωνιστικό πλεονέκτημα και την προώθηση της επιχειρηματικής διάστασης στην προστασία και διαχείριση του περιβάλλοντος.

Γενικός στόχος 3: Η διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος της χώρας η οποία επιτυγχάνεται με τον εμπλουτισμό και την προβολή του τουριστικού προϊόντος της χώρας, αξιοποιώντας το φυσικό και πολιτιστικό απόθεμα.

II. Θεματική Προτεραιότητα 2 - Κοινωνία της Γνώσης και Καινοτομία:

Η ανάπτυξη των υποδομών εκπαίδευσης, η καινοτομία και η μετάβαση στην Κοινωνία της Γνώσης, εκτός από αντικείμενο της ΘΠ 2, αποτελούν και βασικά συστατικά στοιχεία της Στρατηγικής της Λισαβόνας (ΣτΛ) που καλούνται το σύνολο των κρατών μελών της Ε.Ε. να εφαρμόσουν. Για το λόγο αυτό, οι Γενικοί Στόχοι 4,5 και 6 που αναλύονται παρακάτω, συνέβαλαν ουσιαστικά στην υλοποίηση των πολιτικών της ΣτΛ στην χώρα μας.

Γενικός στόχος 4 : Αφορά στη βελτίωση και αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος μέσα από την προώθηση σημαντικών μεταρρυθμίσεων. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές, επικεντρώθηκαν στην αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών, στην επιτάχυνση του ρυθμού ένταξης των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση, στην ενίσχυση της δια βίου μάθησης και στην αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου.

Γενικός στόχος 5 : Αντικείμενο του στόχου αυτού ήταν η ενίσχυση της Έρευνας, της Τεχνολογίας και η προώθηση της Καινοτομίας σε όλους τους κλάδους της ελληνικής οικονομίας καθώς και η μετάβαση στην οικονομία της γνώσης μέσα από την παραγωγή νέας γνώσης σε τομείς προτεραιότητας, που ενδιαφέρουν τον παραγωγικό ιστό της χώρας, αλλά και την μετατροπή της γνώσης σε καινοτομικά προϊόντα, διαδικασίες και υπηρεσίες.

Γενικός στόχος 6 : Η ψηφιακή σύγκλιση της χώρας με την ενσωμάτωση και τη συστηματική χρήση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ) στους τομείς κοινωνικής και οικονομικής δραστηριοποίησης.

III. Θεματική Προτεραιότητα 3 - Απασχόληση και κοινωνική συνοχή:

Η Θεματική Προτεραιότητα 3 πραγματεύεται τον ιδιαίτερα σημαντικό τομέα της απασχόλησης και της κοινωνικής συνοχής, δύο τομείς που επλήγησαν βάνουσα από την οικονομική κρίση που διήλθε η χώρα. Για το λόγο αυτό, σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν δράσεις στα πλαίσια 5 επιμέρους γενικών στόχων που ανέλαβαν το δύσκολο έργο να επουλώσουν τις πληγές της οικονομικής κρίσης στον ανθρώπινο παράγοντα.

Γενικός στόχος 7 : Ενίσχυση της προσαρμοστικότητας των εργαζόμενων και των επιχειρήσεων μέσα από τη συμμετοχή σε ενέργειες εκπαίδευσης και κατάρτισης, έτσι ώστε τα άτομα να

εφοδιαστούν με εκείνες τις δεξιότητες και ικανότητες που απαιτούνται για να ανταπεξέλθουν στις συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς εργασίας και παράλληλα, να βελτιωθεί η ποιότητα και η παραγωγικότητα της εργασίας.

Γενικός στόχος 8 : Διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση μέσα από την ενίσχυση της απασχόλησης των γυναικών, την ενίσχυση της απασχόλησης των νέων και την ενεργοποίηση των μακροχρόνια ανέργων καθώς και δημιουργία βιώσιμων επιχειρήσεων από αυτοαπασχολούμενους, ιδιαίτερα νέους άνεργους.

Γενικός στόχος 9 : Προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης μέσα από τη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης όλων στην αγορά εργασίας και την πρόληψη και ελαχιστοποίηση φαινομένων περιθωριοποίησης και αποκλεισμού.

Γενικός στόχος 10 : Η θεμελίωση ενός αποδοτικού και οικονομικά βιώσιμου συστήματος υγείας, που προσφέρει ποιοτικές και εξατομικευμένες υπηρεσίες στους πολίτες και εστιάζει στη συνεχή βελτίωση των υπηρεσιών πρόληψης και φροντίδας, αποτελεί αντικείμενο του Γενικού Στόχου 10. Προς την κατεύθυνση αυτή προωθήθηκε η ανάπτυξη του δικτύου της πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας και της δημόσιας υγείας και η βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Γενικός στόχος 11 : Τέλος, ο ΓΣ 11 συνέβαλε στην ανάδειξη του οικονομικού, κοινωνικού και αναπτυξιακού χαρακτήρα των θεμάτων ισότητας των φύλων, με την άμεση σύνδεσή τους με τις κυρίαρχες εθνικές πολιτικές προτεραιότητες (ανάπτυξη – απασχόληση – κοινωνική συνοχή).

IV. Θεματική Προτεραιότητα 4 - Θεσμικό περιβάλλον:

Η συγκεκριμένη προτεραιότητα περιλαμβάνει μόνο ένα Γενικό Στόχο και σχετίζεται με εκείνες τις δράσεις οι οποίες αποσκοπούν στον εκσυγχρονισμό του θεσμικού πλαισίου ρύθμισης της δημόσιας ζωής και την ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας στη δράση των δημόσιων αρχών.

Γενικός στόχος 12 : Η βελτίωση της ποιότητας των δημόσιων πολιτικών και η αποτελεσματική εφαρμογή τους για την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των πολιτών και τη διευκόλυνση της επιχειρηματικής δράσης.

V. Θεματική Προτεραιότητα 5 - Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των Περιφερειών ως τόπο επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης:

Καθοριστικής -για την αναπτυξιακή στρατηγική της χώρας- σημασίας αποτελεί η Θεματική Προτεραιότητα 5 που σχετίζεται με την βελτίωση του επενδυτικού προφίλ της χώρας και για το λόγο αυτό αρθρώνεται σε 5 επιμέρους Γενικούς Στόχους οι οποίοι αφορούν:

Γενικός στόχος 13 : Η ανάπτυξη και ο εκσυγχρονισμός των φυσικών υποδομών της χώρας με την συμπλήρωση του οδικού και σιδηροδρομικού δικτύου δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στο δίκτυο αυτοκινητοδρόμων αλλά και των οδικών διασυνδέσεων με τις όμορες χώρες.

Γενικός στόχος 14 : Ο ασφαλής ενεργειακός εφοδιασμός της χώρας με γνώμονα την Αειφορία μέσα από την ολοκλήρωση και τον εκσυγχρονισμό του ηλεκτρικού δικτύου αλλά και την μείωση του βαθμού εξάρτησης της χώρας από το πετρέλαιο, εστιάζοντας στην προώθηση της διείσδυσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ) και του φυσικού αερίου στο ενεργειακό ισοζύγιο της χώρας.

Γενικός στόχος 15 : Η αειφόρος διαχείριση του περιβάλλοντος. Ο γενικός αυτός στόχος εστιάζει στην ορθολογική διαχείριση των εδαφικών συστημάτων, στην διαχείριση των υδατικών πόρων και την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, στην εξασφάλιση και διατήρηση της ποιότητας περιβάλλοντος καθώς και στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

Γενικός στόχος 16 : Η άσκηση αποτελεσματικής περιβαλλοντικής πολιτικής παράλληλα με την ενεργοποίηση των πολιτών σε θέματα περιβαλλοντικής προστασίας.

Γενικός στόχος 17 : Ανάδειξη του πολιτισμού ως ζωτικού παράγοντα της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας διαμέσου της ενίσχυσης των πολιτιστικών υποδομών της χώρας και της τόνωσης της ζήτησης στον τομέα του πολιτισμού.

4.3.2 Χωρικές Προτεραιότητες (Χ.Π.)

Πέρα των πέντε Θεματικών Προτεραιοτήτων που αναφέρθηκαν παραπάνω, ήταν αναγκαίο να περιληφθεί στο ΕΣΠΑ της περιόδου 2007-13 ένα δεύτερο επίπεδο σχεδιασμού της αναπτυξιακής στρατηγικής, αυτό της χωρικής διάστασης και η οποία εκφράστηκε με την εφαρμογή παρεμβάσεων στα πλαίσια τριών Χωρικών Προτεραιοτήτων.

I. Χωρική Προτεραιότητα 1 - Βιώσιμη αστική ανάπτυξη:

Η βιώσιμη αστική ανάπτυξη αναφέρεται στο σύνολο των αστικών κέντρων της χώρας αλλά και στους οικισμούς με αστικές λειτουργίες, όπως είναι οι πρωτεύουσες των νομών και τα αστικά κέντρα της υπαίθρου. Στόχος των παρεμβάσεων που εντάχθηκαν σε αυτή την χωρική προτεραιότητα αποτέλεσε η διασφάλιση της βιωσιμότητας των συγκεκριμένων κέντρων μέσα από την αντιμετώπιση των ελλείψεων, που πολλά από αυτά παρουσιάζαν ως προς τις υποδομές τους, καθώς και στην οικονομική τους βιωσιμότητα με την δημιουργία ενός ανταγωνιστικού παραγωγικού προτύπου.

Τα κύρια χαρακτηριστικά στοιχεία αυτής της αστικής πολιτικής είναι η βελτίωση της πρόσβασης των πολιτών στην εργασία, στην εκπαίδευση, στις υπηρεσίες και στην ψυχαγωγία, το αναβαθμισμένο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον, η δυναμική και ανταγωνιστική οικονομική ανάπτυξη, οι καινοτόμες επιχειρηματικές δραστηριότητες και η παροχή κοινωνικών υπηρεσιών μέσω μιας εκσυγχρονισμένης δημόσιας διοίκησης.

II. Χωρική Προτεραιότητα 2 - Ανάπτυξη της υπαίθρου:

Η στρατηγική ανάπτυξης της υπαίθρου, προκειμένου να συμπεριλάβει και να ομαδοποιήσει τις ιδιαιτερότητες που εμφανίζει το γεωγραφικό ανάγλυφο της χώρας, κινήθηκε σε τρία διαφορετικά επίπεδα:

A. Στην ανάπτυξη των ορεινών περιοχών, για την οποία ακολουθήθηκαν οριζόντιες πολιτικές σε επίπεδο χώρας, καθώς τα προβλήματα του ορεινού χώρου έχουν κοινά χαρακτηριστικά σχεδόν σε όλες τις Περιφέρειες. Η στρατηγική ανάπτυξης του ορεινού χώρου αποσκοπούσε στην ανασυγκρότηση των δραστηριοτήτων παραγωγής και κατοίκησης, προκειμένου να συγκρατηθεί ο τοπικός πληθυσμός και να ανασχεθεί το φαινόμενο της ερήμωσης. Για το λόγο αυτό προκρίθηκαν δράσεις που είχαν να κάνουν με δράσεις τουρισμού μικρής κλίμακας αλλά και διατήρησης της γεωργίας και κτηνοτροφίας.

B. Στην ανάπτυξη των νησιωτικών περιοχών, για την οποία απαιτείτο να ληφθούν υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε νησιού ή κάθε ομάδας νησιών με όμοια χαρακτηριστικά. Κύρια στοιχεία αυτής της στρατηγικής αποτέλεσαν η ανασυγκρότηση ενός βιώσιμου και διαφοροποιημένου παραγωγικού προτύπου στηριζόμενη στην ιδιωτική επιχειρηματική πρωτοβουλία, η επίλυση των κρίσιμων ζητημάτων προσπελασιμότητας και υποδομών των νησιών και η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού τους περιβάλλοντος.

Γ. Στην ανάπτυξη των λοιπών αγροτικών περιοχών και των περιοχών που συνδέονται με την αλιεία, για την οποία προκρίθηκαν παρεμβάσεις που εστίασαν στην ενίσχυση και των τριών πυλώνων που συνθέτουν την αειφόρο ανάπτυξη, δηλαδή την οικονομική, την κοινωνική και την περιβαλλοντική ανάπτυξη.

III. Χωρική Προτεραιότητα 3 - Διασυνοριακή, διακρατική και διαπεριφερειακή συνεργασία:

Η Χωρική Προτεραιότητα 3 έρχεται να ικανοποιήσει την ανάγκη αναζήτησης χωρικών συνεργασιών εκτός των ορίων της χώρας, κατ' εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Χωρικής Συνεργασίας, είτε με όμορους γεωγραφικούς χώρους είτε με περιοχές με κοινά χαρακτηριστικά. Για τον λόγο αυτό αναπτύχθηκαν συνεργασίες και συνέργειες σε τρία διαφορετικά επίπεδα (διασυνοριακά,

διακρατικά, διαπεριφερειακά), κάθε ένα εκ των οποίων έδινε έμφαση σε συγκεκριμένους τομείς προτεραιότητας.

i. Στο επίπεδο της **Διασυνοριακής** συνεργασίας, η Ελλάδα ανέπτυξε συνεργασίες, τόσο διμερές με χώρες όπως η Ιταλία, η Κύπρος, η Βουλγαρία, η Αλβανία και η πΓΔΜ όσο και πολυμερές με χώρες της Μεσογείου, της Μαύρης Θάλασσας και της Αδριατικής, δίδοντας έμφαση στους τομείς του τουρισμού, του πολιτισμού καθώς και στην προστασία και κοινή διαχείριση του περιβάλλοντος, των συστημάτων διαχείρισης υδάτων, αποβλήτων και ενέργειας.

ii. Στο επίπεδο των **Διακρατικών** συνεργασιών, τόσο του Νοτιοανατολικού Ευρωπαϊκού Χώρου όσο και σε αυτό των χωρών της Μεσογειακής ζώνης, επιλέχθηκαν έργα στρατηγικής σημασίας που αφορούσαν την περιβαλλοντική προστασία και ενδυνάμωση της ανάπτυξης των παράκτιων περιοχών και των νησιών της Μεσογείου, την διαχείριση υδάτων και την προστασία από κινδύνους καθώς και θέματα διαχείρισης πολιτιστικής κληρονομιάς.

iii. Τέλος, στο επίπεδο των **Διαπεριφερειακών συνεργασιών και Δικτύων συνεργασιών**, οι προτεραιότητες, που τέθηκαν από τις Κοινοτικές Στρατηγικές Κατευθύνσεις, σε επίπεδο διαπεριφερειακής συνεργασίας ήταν η καινοτομία, η κοινωνία της γνώσης, καθώς και θέματα προστασίας και ανάδειξης περιβάλλοντος και πρόληψη κινδύνων.

4.4. Διάρθρωση Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2007 - 2013

Η αρχιτεκτονική των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2007–2013 ήταν αρκετά διαφοροποιημένη σε σχέση με αυτή της περιόδου 2000-2006 και διαμορφώθηκε κατά τέτοιο τρόπο ώστε οι στρατηγικές επιλογές της χώρας να υλοποιηθούν με το βέλτιστο δυνατό τρόπο, λαμβάνοντας υπόψη τα νέα δεδομένα που διαμορφώθηκαν για την προγραμματική περίοδο 2007-2013.

Το σχήμα που επιλέχθηκε για την υλοποίηση των Προτεραιοτήτων (Θεματικών και Χωρικών) της περιόδου αυτής, χαρακτηρίζεται από μικρότερο πλήθος Επιχειρησιακών Προγραμμάτων σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο 2000-2006, αποσκοπώντας σε ένα πιο ευέλικτο σχήμα διαχείρισης. Ο στρατηγικός σχεδιασμός της χώρας για την περίοδο 2007-2013 υλοποιήθηκε μέσα από ένα σύνολο εννέα (9) Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, πέντε (5) Περιφερειακών και δεκατεσσάρων (14) Προγραμμάτων Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας, αριθμός σημαντικά μικρότερος από τα 25 Επιχειρησιακά Προγράμματα της περιόδου 2000-2006.

4.4.1 Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα την ΠΠ 2007-2013

Τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, για την περίοδο 2007-2013, μειώθηκαν σε 9 έναντι 11 του Γ' ΚΠΣ καθώς το σύνολο των παρεμβάσεων υποδομών προσπελασιμότητας υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο ενός τομεακού ΕΠ (έναντι δύο την προηγούμενη περίοδο), ενώ για τους τομείς της υγείας και του πολιτισμού δεν καταρτίστηκε διακριτό ΕΠ και οι σχετικές δράσεις ενσωματώθηκαν στα Περιφερειακά και Τομεακά ΕΠ.

I. Ε.Π. 'Περιβάλλον - Αειφόρος Ανάπτυξης'

Η κύρια αναπτυξιακή επιδίωξη του προγράμματος ήταν η προστασία, η αναβάθμιση και η αειφορική διαχείριση του περιβάλλοντος, ώστε να αποτελέσει το υπόβαθρο για την προστασία της δημόσιας υγείας, την άνοδο της ποιότητας ζωής των πολιτών καθώς και να συμβάλει στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας.

Μερικές από τις κυριότερες παρεμβάσεις που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος, ήταν η ολοκληρωμένη διαχείριση στερεών και επικίνδυνων αποβλήτων, η προστασία των εδαφών, η διαχείριση αστικών λυμάτων, η εφαρμογή σχεδίων δράσης για τον περιορισμό της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, αλλά και της ρύπανσης του θαλάσσιου περιβάλλοντος και των ακτών.

II. Ε.Π. 'Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας'

Το Ε.Π. 'Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας' αποτέλεσε την φυσική συνέχεια των δύο Τομεακών ΕΠ της προηγούμενης περιόδου τα οποία σχετίζονταν με την ανάπτυξη των υποδομών (Ε.Π. 'Οδικόι Άξονες - Λιμένες - Αστική Ανάπτυξη' και Ε.Π. 'Σιδηρόδρομοι - Αερολιμένες - Αστικές Συγκοινωνίες'). Αντικείμενο του γιγαντιαίου αυτού ΕΠ για την περίοδο 2007-2013 ήταν η περαιτέρω ανάπτυξη και ο εκσυγχρονισμός των υποδομών μεταφορών της χώρας, η ολοκλήρωση της κατασκευής και η αναβάθμιση των οδικών αξόνων, του σιδηροδρομικού δικτύου, των λιμενικών υποδομών και των αεροδρομίων δίδοντας ιδιαίτερη έμφαση στον τομέα της ασφάλειας των μεταφορών.

III. Ε.Π. 'Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα'

Στον τομέα της επιχειρηματικότητας, αναλήφθηκαν σειρά δράσεων, στα πλαίσια του παρόντος ΕΠ, που είχαν ως στόχο την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων και του παραγωγικού συστήματος της χώρας, εστιάζοντας στη διάσταση της καινοτομίας. Παράλληλα, προωθήθηκε η ποιοτική αναβάθμιση των προϊόντων, η προώθηση της επιχειρηματικής δικτύωσης και η βελτίωση των μηχανισμών εποπτείας της αγοράς.

IV. Ε.Π. 'Ψηφιακή Σύγκλιση'

Η αναγκαιότητα περαιτέρω ενίσχυσης της χρήσης Τεχνολογιών Πληροφορικής & Επικοινωνιών (ΤΠΕ) σε όλο το φάσμα της οικονομικής ζωής οδήγησε στην κατάρτιση στοχευμένων δράσεων οι οποίες εντάχθηκαν στο Ε.Π. 'Ψηφιακή Σύγκλιση'. Η προώθηση των Τεχνολογιών Πληροφορικής & Επικοινωνιών σε επιχειρήσεις, ο ανασχεδιασμός διαδικασιών του Δημόσιου Τομέα, η προώθηση της επιχειρηματικότητας σε τομείς που χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ, η ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών στη δημόσια διοίκηση για την καλύτερη εξυπηρέτηση του πολίτη και η βελτίωση της καθημερινής ζωής μέσω των ΤΠΕ ήταν μερικές από τις θεματικές ενότητες του συγκεκριμένου ΕΠ.

V. Ε.Π. 'Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού'

Ο σχεδιασμός του Ε.Π. 'Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού' υπήρξε πολυεπίπεδος καθώς περιελάμβανε δράσεις που αφορούσαν την ενίσχυση της προσαρμοστικότητας του ανθρώπινου δυναμικού και των επιχειρήσεων, την διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση, την μεταρρύθμιση στον τομέα της ψυχικής υγείας και την ανάπτυξη της πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας. Επιπρόσθετα, ενισχύθηκε η απασχόληση των νέων και των γυναικών, των εργαζόμενων μεγαλύτερης ηλικίας και των ευάλωτων ομάδων ενώ προωθήθηκε η ισότιμη πρόσβαση στην αγορά εργασίας, η μείωση του κοινωνικού αποκλεισμού και η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

VI. Ε.Π. 'Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση'

Στο παρόν ΕΠ περιελήφθησαν πολύ σημαντικές δράσεις που αφορούσαν στην αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης, στην σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας, καθώς και την ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου για την προαγωγή της έρευνας και της καινοτομίας. Τούτο κατέστη δυνατό με την αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών, την επιτάχυνση των ρυθμών ένταξης των νέων τεχνολογιών σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, την αναδόμηση της επαγγελματικής κατάρτισης σε διάφορους τομείς, την επέκταση των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας, των Κέντρων Εκπαίδευσης Ενηλίκων και του Ανοικτού Πανεπιστημίου ταυτόχρονα με την ενίσχυση των Ινστιτούτων Δια Βίου Εκπαίδευσης.

VII. Ε.Π. 'Διοικητική Μεταρρύθμιση'

Η αναπτυξιακή στόχευση του Ε.Π. 'Διοικητική Μεταρρύθμιση' αφορούσε στην διαμόρφωση, εφαρμογή και αξιολόγηση δημόσιων πολιτικών και προγραμμάτων, στην λογική της απλούστευσης των διοικητικών διαδικασιών, στον οργανωτικό και λειτουργικό ανασχεδιασμό τους παράλληλα με την κάλυψη των αναγκών της δημόσιας διοίκησης σε εκπαίδευση.

VIII. Ε.Π. 'Τεχνική Υποστήριξης Εφαρμογής'

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής 2007-2013» σχεδιάστηκε με σκοπό την ενίσχυση των επιτελικών φορέων και των υποστηρικτικών δομών του συστήματος διοίκησης και συντονισμού των ΕΠ, καθώς και των δικαιούχων φορέων, μέσω της χρηματοδότησης των δράσεων προπαρασκευής, διαχείρισης, παρακολούθησης, αξιολόγησης, πληροφόρησης και ελέγχου των επιχειρησιακών προγραμμάτων, καθώς και δραστηριότητες για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας για την υλοποίηση των δράσεων των Ταμείων της ΕΕ.

IX. Ε.Π. 'Εθνικό Αποθεματικό Απροβλέπτων'

Το ΕΠ «Εθνικό Αποθεματικό Απροβλέπτων» χρηματοδοτήθηκε αποκλειστικά από πόρους του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ) και διαμορφώθηκε βάσει της δυνατότητας που παρείχε ο Γενικός Κανονισμός 1083/2006 του Συμβουλίου, όπου στο άρθρο 51 προέβλεπε ότι: «ένα κράτος μέλος μπορεί να διατηρεί αποθεματικό ύψους ίσου προς το 1% της ετήσιας συνεισφοράς των διαρθρωτικών ταμείων για το στόχο “Σύγκλιση”, για να καλύπτει απρόβλεπτες τοπικές ή τομεακές κρίσεις που συνδέονται με την οικονομική και κοινωνική αναδιάρθρωση ή με τις συνέπειες της απελευθέρωσης του εμπορίου». Ως εκ τούτου, ο στόχος του προγράμματος σχετιζόταν, σε πρώτη φάση, με την άμεση στήριξη και αντιμετώπιση των αναγκών του ανθρώπινου δυναμικού και των πληθυσμών που επλήγησαν από την κρίση και σε δεύτερο χρόνο με την κοινωνική και παραγωγική ενσωμάτωση τους. Για το λόγο αυτό, αναλήφθηκαν δράσεις οι οποίες αφορούσαν την προώθηση του ανθρώπινου δυναμικού στην απασχόληση και την επανένταξη του στην αγορά εργασίας, την συμβολή στην αποκατάσταση του κοινωνικού και οικονομικού ιστού, την δημιουργία προϋποθέσεων για τη συγκράτηση του τοπικού πληθυσμού και την διατήρηση της κοινωνικής συνοχής του.

4.4.2 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα την ΠΠ 2007-2013

Για την υλοποίηση του αναπτυξιακού σχεδιασμού της χώρας κατά την προγραμματική περίοδο 2007-2013, η Ελλάδα χωρίστηκε σε πέντε μεγάλες χωρικές ενότητες, στις οποίες αντιστοιχούσαν πέντε Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ), ως εξής:

- ΠΕΠ Μακεδονίας - Θράκης
- ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας - Πελοποννήσου - Ιονίων Νήσων
- ΠΕΠ Κρήτης και Νήσων Αιγαίου
- ΠΕΠ Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας - Ηπείρου
- ΠΕΠ Αττικής

Οι δράσεις που ανέλαβαν να υλοποιήσουν τα ΠΕΠ, συνέβαλλαν στην κάλυψη των εθνικών στρατηγικών στόχων συμπληρωματικά με τα τομεακά προγράμματα, δίνοντας παράλληλα έμφαση στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και στις ανάγκες κάθε χωρικής ενότητας / Περιφέρειας. Σε κάθε περίπτωση όμως, κοινός τόπος όλων των ΠΕΠ ήταν η κάλυψη παρεμβάσεων σε τομείς όπως:

- κοινωνικές υποδομές
- υγεία και κοινωνική αλληλεγγύη (υποδομές νοσοκομείων και δομών κοινωνικής φροντίδας, ειδικών μονάδων, κέντρων υγείας και ανοιχτής φροντίδας, εξειδικευμένος εξοπλισμός, μέτρα ανάπτυξης και προστασίας της Δημόσιας Υγείας)
 - πολιτισμό (ενίσχυση των βασικών πολιτιστικών υποδομών, προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς)
 - έργα προσπελασιμότητας και περιβάλλοντος τοπικής κλίμακας
 - πολιτικές βιώσιμης αστικής ανάπτυξης
 - πολιτικές ενίσχυσης ορεινών, μειονεκτικών, νησιωτικών περιοχών

4.4.2.1 Το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Μακεδονία – Θράκη 2007-2013»

Το ΠΕΠ Μακεδονία-Θράκη 2007-2013 σχεδιάστηκε ώστε να υπηρετήσει την ενιαία αναπτυξιακή προσέγγιση του βορειοελλαδικού χώρου και περιελάμβανε δράσεις στις διοικητικές Περιφέρειες Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης (GR11), Κεντρικής Μακεδονίας (GR12) και Δυτικής Μακεδονίας (GR13). Η ιδιαιτερότητα του συγκεκριμένου προγράμματος ήταν πως δύο εκ των τριών διοικητικών περιφερειών ανήκαν στο στόχο σύγκλισης – phasing out (Κεντρική και Δυτική Μακεδονία) ενώ η περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης ήταν αμιγούς στόχου σύγκλισης. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με την κανονιστική υποχρέωση της περιόδου 2007-2013 για την κατανομή πόρων μόνο από ένα ταμείο της Ε.Ε. ανά Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, επέφερε σημαντικές διαφοροποιήσεις τόσο ως προς τις πηγές χορήγησης των κοινοτικών πόρων καθώς και ως προς την αναπτυξιακή στοχοθεσία της κάθε διοικητικής περιφέρειας. Ειδικότερα:

(α) Για την Κεντρική και Δυτική Μακεδονία δεν ήταν δυνατή η διάθεση πόρων ΕΤΠΑ προερχόμενων από τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, ενώ υπήρχαν και αυξημένες απαιτήσεις για εμπροσθοβαρείς δράσεις, σε αντίθεση με την Ανατολική Μακεδονία – Θράκη όπου δεν υπήρχαν οι παραπάνω περιορισμοί και ήταν δυνατή η υλοποίηση παρεμβάσεων του ΕΤΠΑ και μέσω Τομεακών Προγραμμάτων.

(β) Οι αναπτυξιακές ιδιαιτερότητες και ανάγκες της κάθε Περιφέρειας εμφάνιζαν έντονες διαφοροποιήσεις καθώς η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας παρουσίαζε έντονα αστικά χαρακτηριστικά χωρίς εμφανή αναπτυξιακή υστέρηση σε σχέση με τον μέσο όρο της χώρας, σε αντίθεση με τις Περιφέρειες Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και Δυτικής Μακεδονίας οι οποίες είχαν χαρακτηριστικά εστιασμένα στον πρωτογενή τομέα και εμφάνιζαν σημαντικά αναπτυξιακά ελλείμματα.

Συμπερασματικά, μπορούμε να πούμε πως μόνο κατ'επίφαση μπορεί να θεωρηθεί το ΠΕΠ «Μακεδονία-Θράκη» ως ένα ενιαίο και συνεκτικό ΕΠ, διότι κατ'ουσία πρόκειται για τρία διαφορετικά και ετερόκλητα «μίνι Επιχειρησιακά Προγράμματα», με διαφορετικούς αναπτυξιακούς προσανατολισμούς και στοχεύσεις το καθένα και τα οποία ενοποιήθηκαν κάτω μία κοινή στέγη - κύρια για διαχειριστικούς λόγους- ώστε να ικανοποιηθεί η απαίτηση για σχεδιασμό αναπτυξιακών δράσεων σε επίπεδο ευρύτερων χωρικών ενοτήτων.

4.5 Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας

Στη προγραμματική περίοδο 2007-2013, είχαμε την αντικατάσταση των 4 Κοινοτικών Πρωτοβουλιών της περιόδου 2000-2006 με τα Προγράμματα του Στόχου III «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία», τα οποία όμως συνέχισαν να προωθούν τόσο τις διμερές όσο και τις πολυμερείς συνεργασίες σε διάφορα επίπεδα (Διασυνοριακή, διακρατική και διαπεριφερειακή συνεργασία).

A. Διμερή Διασυνοριακά Προγράμματα:

- Πρόγραμμα «**Ελλάδα-Βουλγαρία**»
- Πρόγραμμα «**Ελλάδα-Ιταλία**»
- Πρόγραμμα «**Ελλάδα-Κύπρος**»
- Πρόγραμμα «**Ελλάδα-Αλβανία**»
- Πρόγραμμα «**Ελλάδα-ΠΓΔΜ**»

B. Πολυμερή Διασυνοριακά Προγράμματα:

- **Πρόγραμμα Αδριατικής**, με επιλέξιμες περιοχές τους Νομούς Κέρκυρας και Θεσπρωτίας στην Ελλάδα, και περιφερειών της Ιταλίας, Βοσνίας και Ερζεγοβίνης, Μαυροβουνίου, Αλβανίας, Σερβίας και Σλοβενίας.

- **Θαλάσσια Λεκάνη της Μεσογείου**, με επιλέξιμες περιοχές από όλες τις χώρες που βρέχονται από τη Μεσόγειο Θάλασσα.

- **Μαύρη Θάλασσα**, με επιλέξιμες περιοχές τις Περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας και Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για την Ελλάδα, καθώς και περιφέρειες από τη Βουλγαρία, τη Ρουμανία, τη Ρωσία, την Τουρκία, το Αζερμπαϊτζάν, την Ουκρανία, τη Γεωργία, τη Ρουμανία και τη Μολδαβία.

Γ. Διακρατικά Προγράμματα

Η Ελλάδα συμμετείχε σε δύο διακρατικά προγράμματα. Συγκεκριμένα:

- **Μεσογειακός Χώρος**, στο οποίο συμμετείχαν η Ελλάδα, η Ισπανία, η Ιταλία, η Γαλλία, η Πορτογαλία, το Ηνωμένο Βασίλειο-Γιβραλτάρ, η Μάλτα, η Κύπρος, η Σλοβενία, η Κροατία και η Βοσνία και Ερζεγοβίνη.

- **Χώρος Νοτιοανατολικής Ευρώπης**, στο οποίο συμμετείχαν οκτώ (8) κράτη-μέλη της ΕΕ (Ιταλία, Αυστρία, Ουγγαρία, Σλοβακία, Σλοβενία, Ρουμανία, Βουλγαρία, Ελλάδα), καθώς και η Μολδαβία, η Κροατία, η Σερβία, το Μαυροβούνιο, η Βοσνία και Ερζεγοβίνη, η Αλβανία, η ΠΓΔΜ και η Ουκρανία.

Δ. Διαπεριφερειακό Πρόγραμμα

Η Ελλάδα συμμετείχε στο διαπεριφερειακό πρόγραμμα INTERREG IV C, το οποίο αποτέλεσε ουσιαστικά την συνέχιση και μετεξέλιξη του αντίστοιχου προγράμματος της ΠΠ 2000-2006 και στο οποίο συμμετείχαν όλα τα κράτη-μέλη της ΕΕ –πλην της Γερμανίας–, καθώς και η Νορβηγία και η Ελβετία.

Ε. Δίκτυα

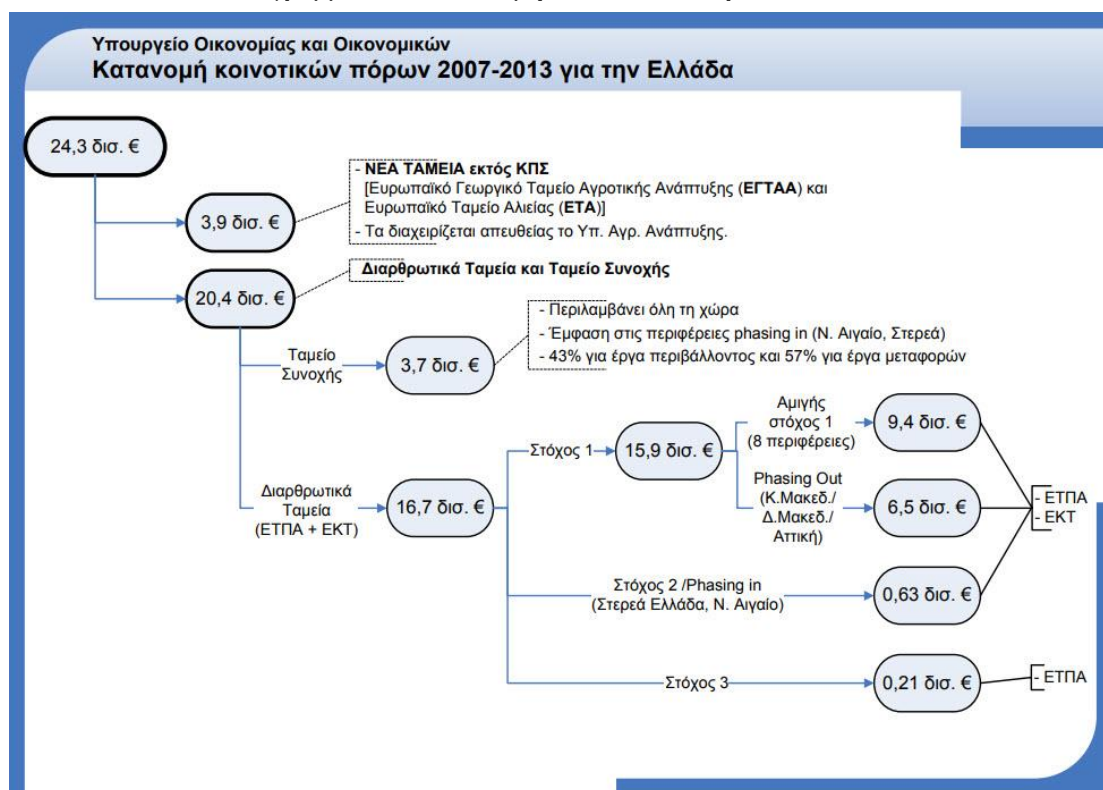
Η Ελλάδα την περίοδο 2007-2013 συμμετείχε και στα δίκτυα INTERACT, ESPON και URBACT τα οποία τα καθένα είχε την δική του στρατηγική στόχευση. Το INTERACT αφορούσε την προώθηση της ορθής διακυβέρνησης των κοινοτικών προγραμμάτων που χρηματοδοτεί το ΕΤΠΑ, το ESPON σχετιζόταν με την υποστήριξη της ανάπτυξης πολιτικής σε σχέση με το στόχο της εδαφικής συνοχής ενώ το URBACT είχε ως επίκεντρο την βελτίωση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών αστικής ανάπτυξης.

4.6 Χρηματοδοτικοί Πόροι ΕΣΠΑ 2007 – 2013

Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δεκεμβρίου 2005, στο πλαίσιο κατανομής των κοινοτικών κονδυλίων για τη χρηματοδότηση της Πολιτικής της Συνοχής για την περίοδο 2007-2013, η Ελλάδα εξασφάλισε **20,4 δισ. ευρώ**. Με τους πόρους αυτούς χρηματοδοτήθηκαν παρεμβάσεις

μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Π.Α.), του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (Ε.Κ.Τ.) και του Ταμείου Συνοχής (Τ.Σ.).

Διάγραμμα 4.1 – Κατανομή Κοινοτικών Πόρων 2007-2013

Πηγή: Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών

Σε αντίθεση με την προγραμματική περίοδο 2000 - 2006, όπου το σύνολο των ελληνικών Περιφερειών ήταν επιλέξιμες στον αμιγή στόχο 1 (Στόχος Σύγκλισης), στη προγραμματική περίοδο 2007-2013 πέντε ελληνικές Περιφέρειες (Κεντρική Μακεδονία, Δυτική Μακεδονία, Αττική, Στερεά Ελλάδα και Νότιο Αιγαίο) ξεπέρασαν τα προκαθορισμένα επίπεδα ανάπτυξης και εισήλθαν σε καθεστώς μεταβατικής στήριξης. Έτσι, η κατηγοριοποίηση των περιφερειών ανάλογα με την δυνατότητα κοινοτικής χρηματοδότησης την περίοδο 2007-2013, διαμορφώθηκε στις εξής 3 κατηγορίες:

- 8 Περιφέρειες αμιγή Στόχου 1 - **Στόχος Σύγκλισης** (περιφέρειες με κατά κεφαλή ΑΕΠ <75% του κοινοτικού μέσου όρου) - Ανατολική Μακεδονία-Θράκη, Θεσσαλία, Ήπειρος, Ιόνιο, Δυτική Ελλάδα, Πελοπόννησος, Βόρειο Αιγαίο, Κρήτη στις οποίες κατανεμήθηκαν συνολικές πιστώσεις ύψους 9,4 δισ. ευρώ.
- 3 Περιφέρειες μεταβατικής στήριξης «**phasing-out**» (περιφέρειες που θα ήταν επιλέξιμες για τον στόχο "σύγκλιση" αν το κατώτατο όριο είχε μείνει στο 75 % του μέσου ΑΕΠ της ΕΕ των 15

κρατών μελών και όχι των 25 κρατών μελών που προήλθε από την διεύρυνση του 2004) - Κεντρική Μακεδονία, Δυτική Μακεδονία, Αττική με πιστώσεις 6,5 δισ. ευρώ.

➤ 2 Περιφέρειες μεταβατικής στήριξης «**phasing-in**» (περιφέρειες που δεν ανήκουν στις παραπάνω 2 περιπτώσεις και το ΑΕΠ τους υπερβαίνει το 75 % του μέσου ΑΕΠ της ΕΕ των 15) – Στερεά Ελλάδα, Νότιο Αιγαίο στις οποίες κατευθύνθηκαν πόροι 0,63 δισ. ευρώ.

Επίσης, για τα προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας (Στόχος 3) διατέθηκαν κοινοτικά κονδύλια ύψους 0,21 δισ. ευρώ ενώ σημαντική χρηματοδοτική συνεισφορά (ειδικά στις 2 περιφέρειες σε καθεστώς στήριξης «phasing-in») προήλθε και από το Ταμείο Συνοχής με εισροή κοινοτικών πόρων ύψους 3,7 δισ. ευρώ. (Διάγραμμα 4.1)

Παράλληλα, στον Πίνακα 4.1, παρουσιάζεται η επιμέρους κατανομή του συνόλου των πόρων της περιόδου 2007-2013 σε επίπεδο Επιχειρησιακού Προγράμματος.

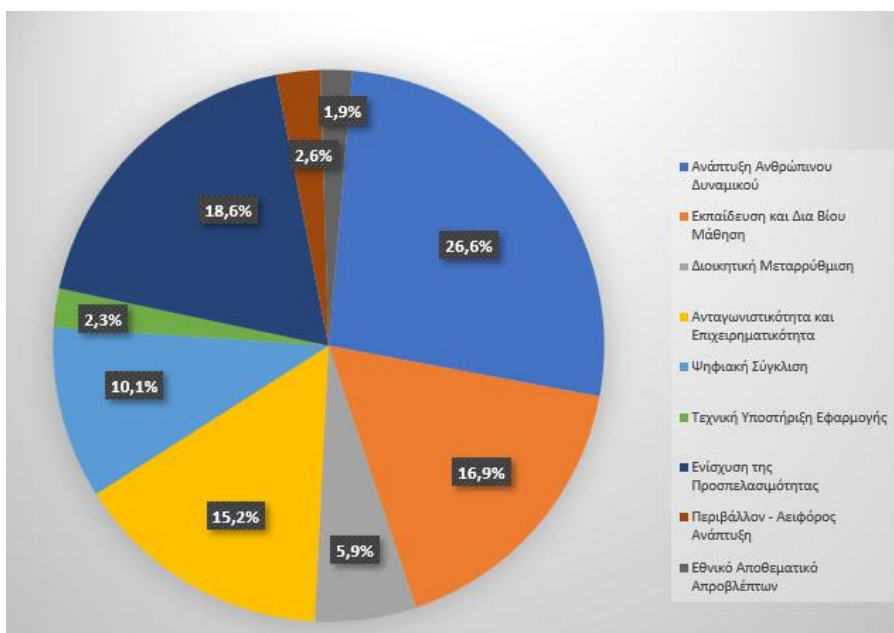
Πίνακας 4.1: Κατανομή Πόρων ΕΣΠΑ 2007-2013 Ανά ΕΠ

	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΤΑΜΕΙΟ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΜΙΓΗΣ ΣΤΟΧΟΣ 1	ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ (PHASING OUT)	ΣΤΑΔΙΑΚΗ ΕΙΣΟΔΟΣ (PHASING IN)
1	ΕΠ Περιβάλλον - Αειφόρος Ανάπτυξη	ΕΤΠΑ	220.000.000	220.000.000		
2	ΕΠ Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας	ΕΤΠΑ	1.583.000.000	1.583.000.000		
3	ΕΠ Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα	ΕΤΠΑ	1.291.000.000	1.291.000.000		
4	ΕΠ Ψηφιακή Σύγκλιση	ΕΤΠΑ	860.000.000	860.000.000		
5	ΕΠ Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού	ΕΚΤ	2.260.000.000	1.245.284.185	945.921.522	68.794.293
6	ΕΠ Εκπαίδευση και δια βίου μάθηση	ΕΚΤ	1.440.000.000	793.455.410	602.711.058	43.833.532
7	ΕΠ Βελτίωση διοικητικής ικανότητας Δημόσιας Διοίκησης	ΕΚΤ	505.000.000	278.260.404	211.367.420	15.372.176
8	ΕΠ Τεχνική Υποστήριξη της Εφαρμογής	ΕΤΠΑ	192.000.000	192.000.000		
9	ΠΕΠ Μακεδονίας - Θράκης	ΕΤΠΑ	2.675.000.000	480.000.000	2.195.000.000	
10	ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας - Πελοποννήσου - Ιονίων Νήσων	ΕΤΠΑ	914.000.000	914.000.000		
11	ΠΕΠ Κρήτης και Νήσων Αιγαίου	ΕΤΠΑ	871.300.178	731.000.000		140.300.178
12	ΠΕΠ Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας - Ηπείρου	ΕΤΠΑ	1.105.000.000	738.000.000		367.000.000
13	ΠΕΠ Αττικής	ΕΤΠΑ	2.438.000.000		2.438.000.000	
15	ΕΘΝΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟ ΑΠΡΟΒΛΕΠΤΩΝ	ΕΚΤ	158.800.403	94.246.328	64.554.075	
	ΣΥΝΟΛΑ ΤΑΜΕΙΩΝ	ΕΤΠΑ	12.149.300.178	7.009.000.000	4.633.000.000	507.300.178
		ΕΚΤ	4.363.800.403	2.411.246.327	1.824.554.075	128.000.001
		ΣΥΝΟΛΟ	16.513.100.581	9.420.246.327	6.457.554.075	635.300.179

Πηγή: Κείμενο ΕΣΠΑ 2007-2013

Παρατηρούμε πως μεταξύ των Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της περιόδου αυτής, το μεγαλύτερο τμήμα των πόρων κατευθύνθηκε προς το ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» το οποίο άντλησε περίπου 2,26 δις ευρώ ενώ ακολούθησε το ΕΠ «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας» με 1,58 δις ευρώ, καταδεικνύοντας έτσι τις χρηματοδοτικές ανάγκες και προτεραιότητες της χώρας την περίοδο 2007-13.

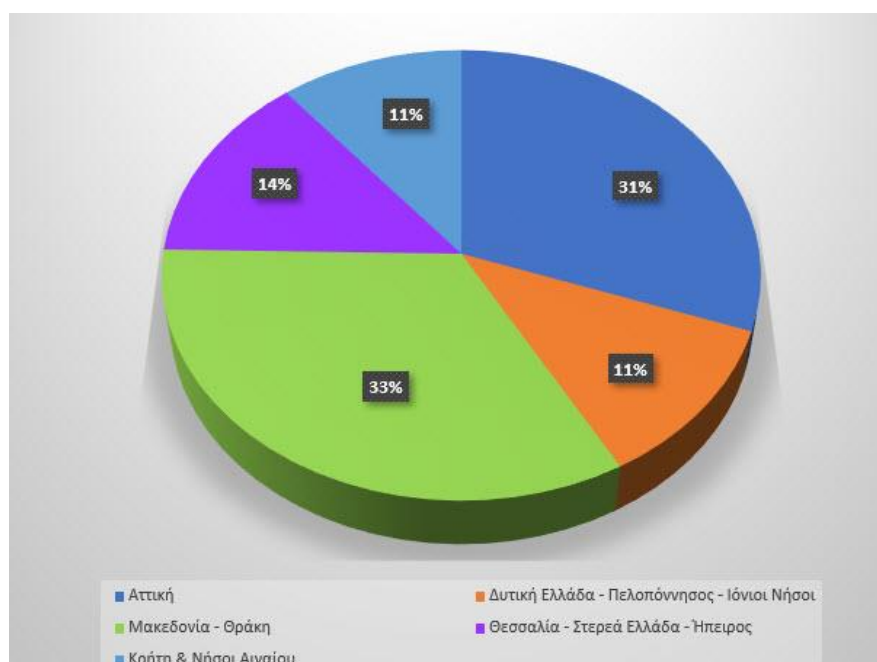
**Διάγραμμα 4.2: Ποσοστιαία Κατανομή Πόρων ΠΠ 2007-13
μεταξύ των Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων**

Πηγή: Ειδική Υπηρεσία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΕΥ ΟΠΣ) και ίδια επεξεργασία

Αντίστοιχα, μεταξύ των 5 διευρυμένων ΠΕΠ, το «Μακεδονία-Θράκη» με 2,67 δις. ευρώ και το «Αττικής» με 2,43 δις. Ευρώ, διαχειρίστηκαν σχεδόν τα 2/3 των πόρων που αντιστοιχούσαν στην περιφερειακή πολιτική της χώρας της περίοδο 2007-2013.

**Διάγραμμα 4.3: Ποσοστιαία Κατανομή Πόρων ΠΠ 2007-13
μεταξύ των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων**

Πηγή: Ειδική Υπηρεσία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΕΥ ΟΠΣ) και ίδια επεξεργασία

Αναλύοντας τα δεδομένα από μία άλλη οπτική γωνία, αυτή της κατανομής των κοινοτικών πόρων σε επίπεδο Θεματικών Προτεραιοτήτων (Πίνακας 4.2), παρατηρούμε πως σχεδόν το 50 % των πόρων κατευθύνθηκε στην Θεματική Προτεραιότητα 5, η οποία περιελάμβανε τα έργα υποδομών (Γενικός Στόχος 13), της ενέργειας (ΓΣ 14), της διαχείρισης του περιβάλλοντος (ΓΣ 15 και 16) και του πολιτισμού (ΓΣ 17).

Πίνακας 4.2: Κατανομή Πόρων ΕΣΠΑ 2007-2013 Ανά Θεματική Προτεραιότητα

Π/Υ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΕΠ Στ.1 & 2 (εκ. €)	ΧΡΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΗ ΒΑΡΥΤΗΤΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ	ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ
1.432	7%	Επιχειρηματικό περιβάλλον	1,2,3
4.488	22%	Κοινωνία της γνώσης & καινοτομία	4,5,6
2.975	15%	Απασχόληση & κοινωνική συνοχή	7,8,9,10,11
505	3%	Θεσμικό περιβάλλον	12
9.844	49%	Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των περιφερειών ως τόπο επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης	13,14,15,16,17
806	4%	Οριζόντιες προτεραιότητες	
20.050	100%	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	

Με αυτό τον τρόπο γίνεται αντιληπτό πως πρωταρχικός στόχος για την χώρα αποτελεί η προσπάθεια βελτίωσης των υποδομές της ώστε να αποτελέσει ελκυστικό προορισμό επενδύσεων και διαβίωσης.

Κεφάλαιο 5: Οι παρεμβάσεις στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας– Θράκης στον τομέα του Πολιτισμού την Προγραμματική Περίοδο 2007 – 2013 (ΕΣΠΑ 2007–2013)

5.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό, ακολουθείται μια αντίστοιχη μεθοδολογική προσέγγιση με αυτήν του κεφαλαίου 3, στο οποίο αναλύθηκαν οι παρεμβάσεις στον τομέα πολιτισμού την Προγραμματική Περίοδο 2000-2006. Για την καλύτερη αξιολόγηση των παρεμβάσεων που συντελέστηκαν στον τομέα του πολιτισμού κατά την περίοδο που καλύπτει το ΕΣΠΑ 2007-2013, γίνεται αρχικά μια αποτύπωση της κατάστασης, μετά και την ολοκλήρωση των δράσεων του Γ' ΚΠΣ, αλλά και της στρατηγικής που ακολουθήθηκε από το 2007 και μετά. Σε δεύτερο στάδιο, αναλύονται διεξοδικά οι υλοποιημένες συγχρηματοδοτούμενες δράσεις πολιτισμού στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης την περίοδο 2007-2013, με την χρήση ποσοτικών στοιχείων τα οποία αντλήθηκαν από την Ειδική Υπηρεσία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (Ε.Υ. Ο.Π.Σ.) του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης κατόπιν αιτήματος μας και τα οποία παρατίθενται -στην πλήρη τους μορφή- στον Πίνακα 2 του Παραρτήματος.

5.2 Στρατηγική του Πολιτισμού στο ΕΣΠΑ 2007–2013

Ο πολιτισμός αποτελεί για την χώρα μας, τον τομέα εκείνο που την αναδεικνύει και την καθιερώνει διεθνώς και ως εκ τούτου η ανάπτυξη του αποτελεί διαχρονική εθνική προτεραιότητα. Με την ολοκλήρωση των παρεμβάσεων που συντελέστηκαν στα πλαίσια του Γ' ΚΠΣ, η χώρα είχε ένα ικανοποιητικό δίκτυο μουσείων στο σύνολο -σχεδόν- της Ελληνικής επικράτειας, καθώς οι μεγαλύτερες πόλεις της χώρας αλλά και οι σημαντικότεροι αρχαιολογικοί χώροι, είχαν αποκτήσει αξιόλογες μουσειακές υποδομές τόσο σε επίπεδο κτηριακών εγκαταστάσεων όσο και σε επίπεδο νέων εκθέσεων. Παράλληλα, στον τομέα των μνημείων ολοκληρώθηκαν σημαντικές παρεμβάσεις στερέωσης, συντήρησης και αποκατάστασης των σπουδαιότερων μνημείων της χώρας, καλύπτοντας ως ένα βαθμό τις έως τότε ανάγκες, όμως ήταν αναγκαία η συνέχιση στήριξης και ενίσχυσης τους και την ΠΠ 2007-2013. Άλλωστε, αρκετές περιοχές της χώρας εξαρτούν την οικονομική τους ανάπτυξη σε μεγάλο βαθμό από την λειτουργία αρχαιολογικών χώρων και μουσείων, καθώς έχει αναπτυχθεί έντονα η στενή σχέση που συνδέει τον πολιτισμό με τον τουρισμό, γνωστό ως πολιτιστικό τουρισμό και ο οποίος συνήθως αποτελεί τουρισμό υψηλής ποιότητας.

Παρά την αδιαμφισβήτητη σημαντικότητα του πολιτισμού στην οικονομική ζωή της χώρας, στην Προγραμματική Περίοδο 2007-13, δεν καταρτίστηκε διακριτό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για τον κρίσιμο αυτό τομέα, όπως υπήρχε αντίστοιχα την περίοδο που κάλυπτε το Γ'ΚΠΣ, αλλά οι δράσεις σχετικές με τον πολιτισμό υλοποιήθηκαν στα πλαίσια άλλων Τομεακών και Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Η διαφοροποίηση αυτή, οφείλεται αφενός στην διαφορετική αρχιτεκτονική σχεδιασμού του ΕΣΠΑ 2007-13 το οποίο απαιτούσε μικρότερο αριθμό Επιχειρησιακών Προγραμμάτων σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο, αφετέρου εξαιτίας της χαλαρής διεκδίκησης από πλευράς Υπουργείου Πολιτισμού για την ύπαρξη διακριτού Επιχειρησιακού Προγράμματος.

Οι ενέργειες πολιτισμού της περιόδου 2007-13, συνδέθηκαν κατά βάση με την Θεματική Προτεραιότητα 5 «Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των Περιφερειών ως τόπο επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης» και τον Γενικό Στόχο 17 «Ανάδειξη του πολιτισμού ως ζωτικού παράγοντα της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας διαμέσου της ενίσχυσης των πολιτιστικών υποδομών της χώρας και της τόνωση της ζήτησης στον τομέα του πολιτισμού», ενώ υπήρχε και μερική διασύνδεση με την Θεματική Προτεραιότητα 1 και τον Γενικό Στόχο 3 ως κομμάτι ενίσχυσης του τουριστικού προϊόντος. Επιπρόσθετα, οι παρεμβάσεις στον τομέα του πολιτισμού αποτέλεσαν σημαντικό τμήμα και των Χωρικών Προτεραιοτήτων 2 και 3, δηλαδή της ανάπτυξης της υπαίθρου και των προγραμμάτων διασυνοριακής, διακρατικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας αντίστοιχα, καταδεικνύοντας με αυτό τον τρόπο, την πολυποίκιλη συνεισφορά του πολιτισμού στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας.

Οι δράσεις πολιτισμού την περίοδο 2007-2013, υλοποιήθηκαν κατά κύριο λόγο, μέσα από τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα τα οποία καλύπτουν έναν κοινό κορμό παρεμβάσεων, μεταξύ των οποίων την ενίσχυση των βασικών πολιτιστικών υποδομών, αλλά και την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, ενώ ένας αξιοσημείωτος αριθμός έργων εκτελέστηκε και μέσα από τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα και ειδικότερα από το ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» και το ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού».

5.3 Τα συγχρηματοδοτούμενα έργα Πολιτισμού στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης στο ΕΣΠΑ 2007–2013

Η έλλειψη κατάρτισης διακριτού ΕΠ Πολιτισμού, όπως υπήρχε την περίοδο 2000-2006, είχε σαν αποτέλεσμα ο κύριος φόρτος χρηματοδοτικής ενίσχυσης των σχετικών με τον πολιτισμό έργων για την περιφέρεια ΑΜΘ, να πέσει κατά κύριο λόγο στο ΠΕΠ Μακεδονία-Θράκη και ειδικότερα στον Άξονα Προτεραιότητας 9 «Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής στην ΠΑΜΘ» του

Προγράμματος. Συμπληρωματικά, σημαντικές δράσεις πολιτισμού στην Περιφέρεια ΑΜΘ εντάχθηκαν και στο Πρόγραμμα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας «Ελλάδα – Βουλγαρία», στο Τομεακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» και σε μικρότερο βαθμό στο αντίστοιχο ΤΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση».

5.3.1 Ανάλυση των υλοποιημένων έργων πολιτισμού της ΠΑΜΘ με βάση το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα

Σύμφωνα με τα στοιχεία που αντλήθηκαν από την ΕΥ ΟΠΣ, στην Περιφέρεια ΑΜΘ υλοποιήθηκαν την περίοδο 2007-2013, 50 συγχρηματοδοτούμενα έργα πολιτισμού (έναντι 87 την Περίοδο 2000-2006 όπως είδαμε στο κεφάλαιο 3) συνολικού Προϋπολογισμού 35.494.148 €, ενώ το σύνολο των επιλέξιμων δαπανών -σε όρους Δημόσιας Δαπάνης- ανήλθε σε 35.336.507 €. (Το αντίστοιχο ποσό την ΠΠ 2000-2006 ήταν σαφώς μεγαλύτερο με 64.614.645 €).

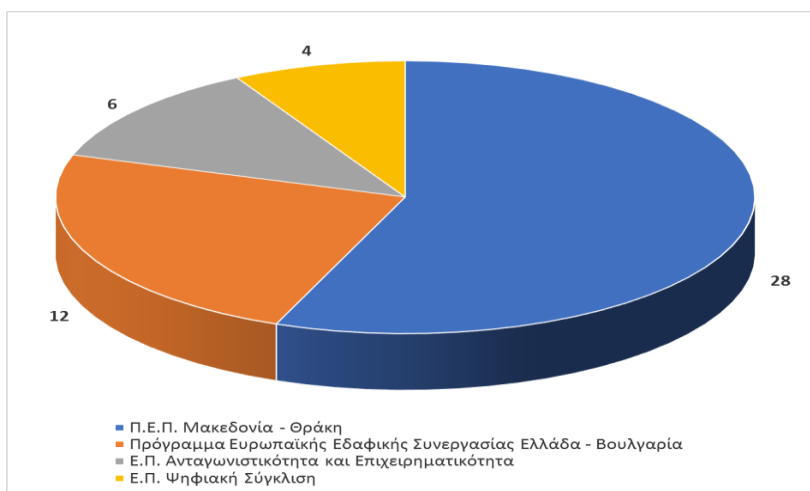
Πίνακας 5.1: Συγκεντρωτικά Στοιχεία Συγχρηματοδοτούμενων Έργων Πολιτισμού του ΕΣΠΑ 2007–2013 που χωροθετούνται στην Περιφέρεια ΑΜΘ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΠΛΗΘΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ	ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΩΝ	ΠΟΣΟ ΣΥΜΒΑΣΗΣ	ΠΛΗΡΩΜΕΣ (ΔΔ) ΕΡΓΩΝ
Π.Ε.Π. Μακεδονία - Θράκη	28	24.488.149 €	24.488.149 €	24.481.291 €
Πρόγραμμα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας Ελλάδα - Βουλγαρία	12	4.643.665 €	4.643.665 €	4.630.749 €
Ε.Π. Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα	6	5.621.150 €	5.621.150 €	5.483.283 €
Ε.Π. Ψηφιακή Σύγκλιση	4	741.183 €	741.183 €	741.183 €
ΣΥΝΟΛΟ	50	35.494.148 €	35.494.148 €	35.336.507 €

Πηγή: Ειδική Υπηρεσία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΕΥ ΟΠΣ) και ίδια επεξεργασία

Παρατηρώντας τα δεδομένα του πίνακα 5.1 προκύπτει το συμπέρασμα πως την περίοδο 2007-2013, το κυρίαρχο ρόλο σε επίπεδο αριθμού ενταγμένων και υλοποιημένων έργων, κατέχει το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Μακεδονία-Θράκη με 28 έργα, ακολουθούμενο από το Πρόγραμμα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας Ελλάδα - Βουλγαρία με 12, ενώ τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» και «Ψηφιακή Σύγκλιση» αθροίζουν 10 υλοποιημένα έργα.

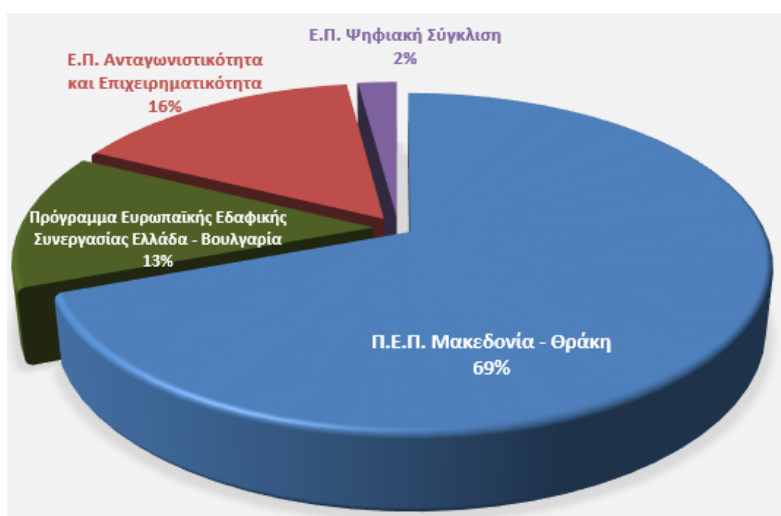
Διάγραμμα 5.1: Πλήθος Υλοποιημένων Έργων Πολιτισμού στην Περιφέρεια ΑΜΘ την Περίοδο 2007-2013 Ανά Επιχειρησιακό Πρόγραμμα/Κοινοτική Πρωτοβουλία

Πηγή: Ειδική Υπηρεσία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΕΥ ΟΠΣ) και ίδια επεξεργασία

Ανάλογη παραμένει η εικόνα όσον αφορά τις πραγματοποιηθείσες δαπάνες που απορροφήθηκαν για την εκτέλεση έργων πολιτισμού στην ΠΑΜΘ την περίοδο 2007-2013. Το ΠΕΠ «Μακεδονία-Θράκη» αποτέλεσε το βασικό χρηματοδοτικό εργαλείο για τα έργα αυτά, εισφέροντας περί τα 24,4 εκ ευρώ από τα 35,3 εκ ευρώ, ήτοι ποσοστό 69% των πόρων που διατέθηκαν συνολικά. Σημαντικά μικρότερη συνεισφορά κοινοτικών πόρων παρείχαν το Πρόγραμμα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας Ελλάδα – Βουλγαρία και το ΤΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» με 16% και 13% των πόρων αντίστοιχα, ενώ αμελητέα (με 741.183 € και ποσοστό περί του 2% των συνολικών δαπανών) θα μπορούσε να χαρακτηριστεί η χρηματοδοτική συνεισφορά του Ε.Π. «Ψηφιακή Σύγκλιση» στα έργα πολιτισμού στην ΠΑΜΘ.

Διάγραμμα 5.2: Ποσοστό Δαπανών Υλοποιημένων Έργων Πολιτισμού στην Περιφέρεια ΑΜΘ την Περίοδο 2007-2013 Ανά Επιχειρησιακό Πρόγραμμα/Κοινοτική Πρωτοβουλία

Πηγή: Ειδική Υπηρεσία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΕΥ ΟΠΣ) και ίδια επεξεργασία

5.3.2 Ανάλυση των υλοποιημένων έργων πολιτισμού της ΠΑΜΘ με βάση το ύψος δαπανών

Μία άλλη παράμετρος που έχει αξία να αναλυθεί, αφορά το μέγεθος των έργων πολιτισμού που υλοποιήθηκαν στην Περιφέρεια ΑΜΘ την περίοδο αναφοράς, σε όρους πιστοποιημένων δαπανών. Ο μέσος όρος πληρωμών των 50 υλοποιημένων έργων έφτασε στις 654.380 ευρώ/έργο, έχοντας όμως σημαντική διαφοροποίηση ανάλογα με το Ε.Π. από το οποίο προήλθε η χρηματοδότηση. Το Ε.Π. «Ψηφιακή Σύγκλιση» ενίσχυσε την περίοδο 2007-2013, 4 δράσεις μικρού προϋπολογισμού (περίπου 170.000 ευρώ έκαστη) που αφορούσαν ψηφιακές περιηγήσεις σε μνημεία της Περιφέρειας ΑΜΘ, σε αντίθεση με το Πρόγραμμα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας «Ελλάδα – Βουλγαρία»

Πίνακας 5.2: Κατηγοριοποίηση έργων ανά Επιχειρησιακό Πρόγραμμα με βάση το ύψος πληρωμών

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΓΩΝ	ΠΛΗΡΩΜΕΣ (ΔΔ) ΕΡΓΟΥ	ΠΛΗΘΟΣ ΕΡΓΩΝ	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΠΛΗΡΩΜΩΝ (ΔΔ) ΕΡΓΟΥ ΑΝΑ ΕΠ/ΚΠ
Π.Ε.Π. Μακεδονία - Θράκη	28	0 έως 300.000€	4	874.332 €
		300.000 έως 1.500.000€	19	
		Άνω του 1.500.000€	5	
Πρόγραμμα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας Ελλάδα - Βουλγαρία	12	0 έως 300.000€	6	330.768 €
		300.000 έως 1.500.000€	6	
		Άνω του 1.500.000€	0	
Ε.Π. Ψηφιακή Σύγκλιση	4	0 έως 300.000€	4	123.531 €
		300.000 έως 1.500.000€	0	
		Άνω του 1.500.000€	0	
Ε.Π. Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα	6	0 έως 300.000€	2	913.881 €
		300.000 έως 1.500.000€	2	
		Άνω του 1.500.000€	2	
ΣΥΝΟΛΟ	50		50	654.380 €

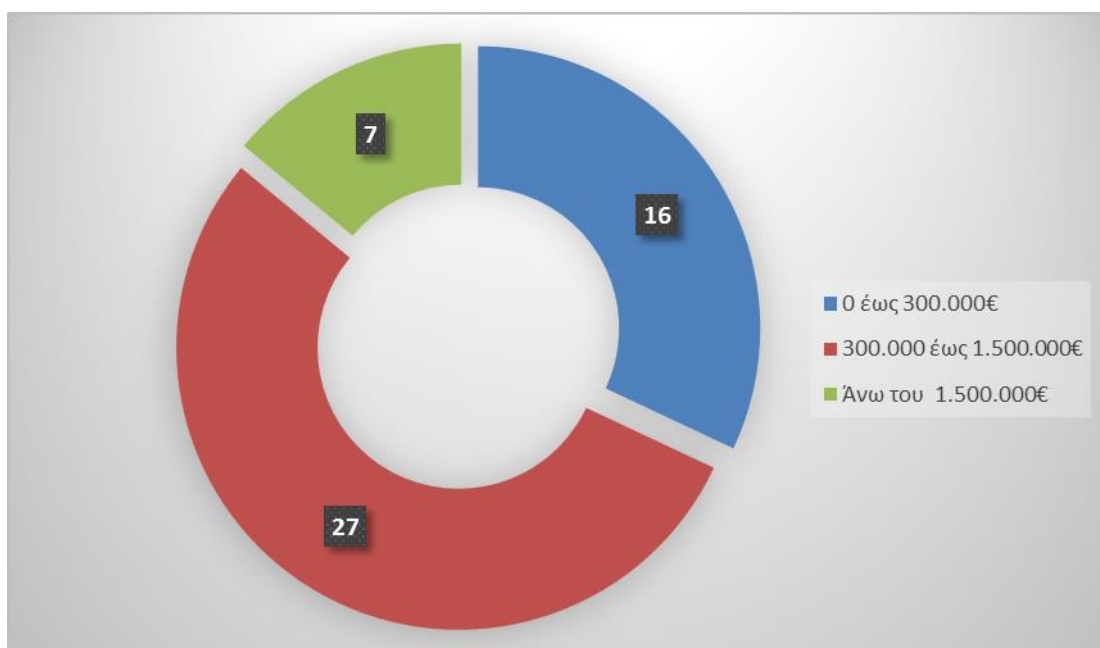
Πηγή: Ειδική Υπηρεσία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΕΥ ΟΠΣ) και ίδια επεξεργασία

το οποίο περιελάμβανε δράσεις μικρού και μεσαίου μεγέθους. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να επισημανθεί πως οι προϋπολογισμοί των ενταγμένων έργων στο εν λόγω πρόγραμμα, αφορούν μόνο στο φυσικό αντικείμενο που χωροθετήθηκε στην Ελληνική επικράτεια και υλοποιήθηκε από φορείς της χώρας μας, καθώς προαπαιτούμενο του προγράμματος αποτελεί η συνέργεια φορέων με αντίστοιχους από την Βουλγαρία.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το Ε.Π. Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα το οποίο χρηματοδότησε ένα μικρό αριθμό παρεμβάσεων (6), δύο εκ των οποίων όμως, ενίσχυσαν σημαντικά το πολιτιστικό απόθεμα της Περιφέρειας ΑΜΘ, με την κατασκευή του νέου μουσείου

Αλεξανδρούπολης, ύψους 2,6 εκ. ευρώ και την επισκευή - επανέκθεση του αρχαιολογικού μουσείου Σαμοθράκης με 1,7 εκ. ευρώ. Τέλος, το Π.Ε.Π. Μακεδονία – Θράκη είχε χρηματοδοτική συνδρομή σε μία ευρεία γκάμα έργων, διαβαθμισμένης σημασίας, αναγνωρισιμότητας και έντασης χρηματοδοτικής ενίσχυσης. Ενισχύθηκαν έργα που αφορούσαν από μικρές αποκαταστάσεις κτηρίων τοπικού κυρίως ενδιαφέροντος έως εργασίες ανάδειξης μνημείων Πανελλαδικής εμβέλειας όπως για παράδειγμα αυτό του Αρχαίου Θεάτρου της Θάσου, προϋπολογισμού 1,6 εκ ευρώ. Κορωνίδα όμως, του προγράμματος, αποτέλεσε η αναστήλωση του παλιού Φρουραρχείου της Ξάνθης -που υπήρξε η οικία του Μάνου Χατζηδάκι κατά τα πρώτα χρόνια της ζωής του- και η μετατροπή του σε ένα πολυχώρο τέχνης και σκέψης, αφιερωμένο στην μνήμη του μεγάλου μουσικοσυνθέτη, έργο για το οποίο απαιτήθηκαν πόροι 3,4 εκ. ευρώ και το οποίο αποτελεί σημείο αναφοράς για την Περιφέρεια ΑΜΘ.

Διάγραμμα 5.3: Μέγεθος Υλοποιημένων Έργων στην Περιφέρεια ΑΜΘ την Περίοδο 2007-2013

Πηγή: Ειδική Υπηρεσία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΕΥ ΟΠΣ) και ίδια επεξεργασία

Συμπερασματικά, μπορούμε να πούμε πως η διαστρωμάτωση των έργων πολιτισμού που υλοποιήθηκαν στην Περιφέρεια ΑΜΘ την περίοδο 2007-2013 ακολουθεί την αντίστοιχη του Γ' ΚΠΣ, δηλαδή η πλειονότητα των παρεμβάσεων ήταν μικρού ή μεσαίου μεγέθους από απόψεως προϋπολογισμού, κύρια τοπικής και περιφερειακής σημασίας, ενώ μόνο ένας μικρός αριθμός έργων (7) είχε προϋπολογισμό άνω του 1,5 εκ. € και παρέπεμπε σε έργα Πανελλαδικής εμβέλειας και αναγνωρισιμότητας.

5.3.3 Ανάλυση των υλοποιημένων έργων πολιτισμού της ΠΑΜΘ με βάση την Θεματική Προτεραιότητα

Ένα άλλο επίπεδο ανάλυσης των έργων πολιτισμού που υλοποιήθηκαν την περίοδο 2007-2013 σχετίζεται με την κατηγοριοποίηση των έργων αυτών με βάση την Θεματική Προτεραιότητα στην οποία εντάχθηκαν, ανάλογα με την αναπτυξιακή τους στόχευση. Ακολουθώντας την κατηγοριοποίηση που ορίζει ο Κανονισμός 1828/2006, οι δράσεις πολιτισμού συνδέονται με την Θ.Π. 58 και 59.

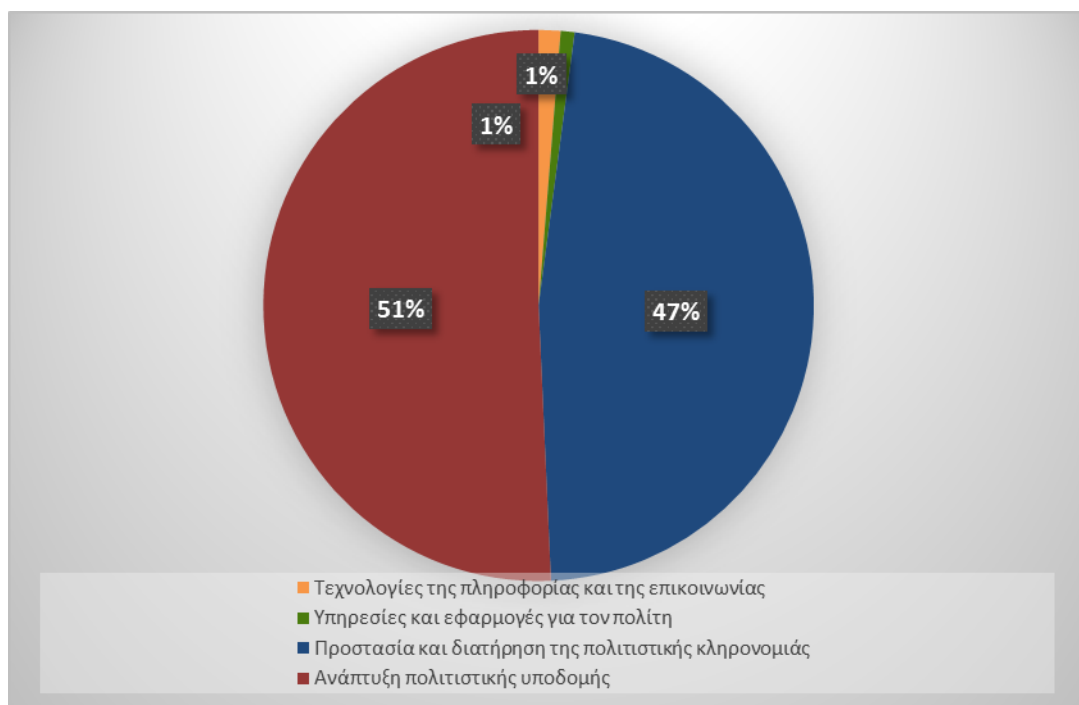
Πίνακας 5.3: Κατηγοριοποίηση έργων ανά Επιχειρησιακό Πρόγραμμα με βάση την Θεματική Προτεραιότητα

ΚΩΔΙΚΟΣ ΘΕΜΑΤΙΚΗΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΠΛΗΘΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ	ΠΛΗΡΩΜΕΣ (ΔΔ) ΕΡΓΩΝ
11	Τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας	Π.Ε.Π. Μακεδονία - Θράκη	0	0 €
		Πρόγραμμα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας Ελλάδα - Βουλγαρία	0	0 €
		Ε.Π. Ψηφιακή Σύγκλιση	2	453.107 €
		Ε.Π. Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα	0	0 €
			2	453.107 €
13	Υπηρεσίες και εφαρμογές για τον πολίτη	Π.Ε.Π. Μακεδονία - Θράκη	0	0 €
		Πρόγραμμα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας Ελλάδα - Βουλγαρία	0	0 €
		Ε.Π. Ψηφιακή Σύγκλιση	2	288.076 €
		Ε.Π. Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα	0	0 €
			2	288.076 €
58	Προστασία και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς	Π.Ε.Π. Μακεδονία - Θράκη	13	11.996.462 €
		Πρόγραμμα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας Ελλάδα - Βουλγαρία	8	3.833.627 €
		Ε.Π. Ψηφιακή Σύγκλιση	0	0 €
		Ε.Π. Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα	3	843.500 €
			24	16.673.589 €
59	Ανάπτυξη πολιτιστικής υποδομής	Π.Ε.Π. Μακεδονία - Θράκη	15	12.484.829 €
		Πρόγραμμα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας Ελλάδα - Βουλγαρία	4	797.122 €
		Ε.Π. Ψηφιακή Σύγκλιση	0	0 €
		Ε.Π. Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα	3	4.639.783 €
			22	17.921.734 €
	ΣΥΝΟΛΟ		50	35.336.507 €

Πηγή: Ειδική Υπηρεσία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΕΥ ΟΠΣ) και ίδια επεξεργασία

Αντίθετα, το Ε.Π. Ψηφιακή Σύγκλιση ενέταξε τα δικά του έργα πολιτισμού στις Θ.Π. 11 «Τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας» και 13 «Υπηρεσίες και εφαρμογές για τον πολίτη». Ανεξάρτητα όμως από την Θ.Π. στην οποία εντάχθηκαν τα έργα, η χρηματοδοτική συνδρομή τους προήλθε αποκλειστικά από πόρους του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξη (ΕΤΠΑ).

Διάγραμμα 5.4: Ποσοστό Δαπανών Υλοποιημένων Έργων Πολιτισμού στην Περιφέρεια ΑΜΘ την Περίοδο 2007-2013 ανά Θεματική Προτεραιότητα

Πηγή: Ειδική Υπηρεσία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΕΥ ΟΠΣ) και ίδια επεξεργασία

Παρατηρούμε πως αν εξαιρέσουμε τις δυο Θ.Π. 11 και 13 οι οποίες έχουν αποκλειστικά έργα από το Ε.Π. Ψηφιακή Σύγκλιση και των οποίων η χρηματοδοτική συμβολή είναι μικρή, οι υπόλοιποι διατεθέντες πόροι κατανεμήθηκαν σχεδόν ισομερώς στις Θ.Π. 58 και 59 που αποτελούσαν τις δύο κατευθυντήριες γραμμές της περιόδου 2007-13 για τα έργα πολιτισμού. Στην Θ.Π. 58 «Προστασία και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς» χρηματοδοτήθηκαν κυρίως έργα συντηρήσεων και αποκαταστάσεων αρχαιολογικών χώρων και μνημείων της Περιφέρειας ΑΜΘ με σημαντικότερες παρεμβάσεις τις στερεώσεις-διαμορφώσεις στο Κάστρο της Χώρας της Σαμοθράκης με δαπάνες 0,8 εκ. ευρώ, στο Βυζαντινό Τείχος της Κομοτηνής με 1 εκ. ευρώ και στην Ανακτορούπολη της Ν. Περάμου στην Καβάλα με 1,8 εκ. ευρώ. Στην Θ.Π. 59 «Ανάπτυξη πολιτιστικής υποδομής» εντάχθηκαν κατά βάση αποκαταστάσεις πολιτιστικών χώρων όπως η μετατροπή του παλιού Δημαρχείου Δράμας σε Πνευματικό Πολιτιστικό Κέντρο ύψους 1,6 εκ. ευρώ και ο Πολυχώρος Τέχνης και Σκέψης (οικία Μάνου Χατζηδάκι) στην Ξάνθη καθώς και παρεμβάσεις σε μουσεία είτε σε επίπεδο υποδομών είτε σε επίπεδο οργάνωσης εκθέσεων με κυριότερες αυτές που υλοποιήθηκαν

στα μουσεία Σαμοθράκης (1,7 εκ. ευρώ), Αλεξανδρούπολης (2,8 εκ. ευρώ) και Διδυμοτείχου (1,75 εκ. ευρώ).

5.3.4 Ανάλυση των υλοποιημένων έργων πολιτισμού της ΠΑΜΘ με βάση την χωροθέτηση

Αναλύοντας τα δεδομένα του Πίνακα 5.4 στον οποίο παρουσιάζονται τα στοιχεία συγχρηματοδοτούμενων έργων πολιτισμού στην Περιφέρεια ΑΜΘ την περίοδο 2007-2013 με βάση την χωροθέτησή τους, προκύπτει το συμπέρασμα πως η γεωγραφική κατανομή των πόρων δεν κατανέμεται ισομερώς εντός της Περιφέρειας ΑΜΘ αλλά υπάρχει μια έντονη ανισοκατανομή.

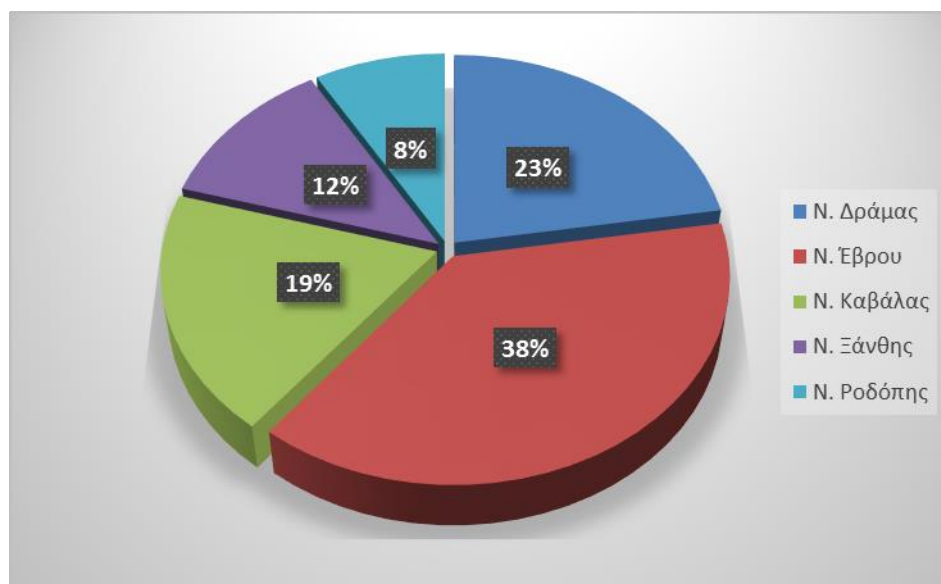
Πίνακας 5.4: Χωροθέτηση έργων ανά Νομό

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	Ν. Δράμας	Ν. Έβρου	Ν. Καβάλας	Ν. Ξάνθης	Ν. Ροδόπης	ΣΥΝΟΛΟ
Π.Ε.Π. Μακεδονία - Θράκη	7	10	4	3	4	28
Πρόγραμμα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας Ελλάδα - Βουλγαρία	3	5	3	0	1	12
Ε.Π. Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα	1	5	0	0	0	6
Ε.Π. Ψηφιακή Σύγκλιση	1	0	2	0	1	4
ΣΥΝΟΛΟ ΕΡΓΩΝ ΑΝΑ ΝΟΜΟ	12	20	9	3	6	50
ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΑΝΑ ΝΟΜΟ	7.924.094 €	13.505.386 €	6.648.298 €	4.282.338 €	2.976.390 €	35.336.507

Πηγή: Ειδική Υπηρεσία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΕΥ ΟΠΣ) και ίδια επεξεργασία

Ο κύριος όγκος των υλοποιημένων έργων τόσο σε επίπεδο αριθμού έργων όσο και πιστοποιημένων δαπανών, χωροθετείται στο Νομό Έβρου, με 20 εκτελεσμένα έργα, συνολικού ύψους 13,5 εκ. ευρώ

Διάγραμμα 5.5: Ποσοστό Δαπανών Υλοποιημένων Έργων Πολιτισμού στην Περιφέρεια ΑΜΘ την Περίοδο 2007-2013 ανά Νομό

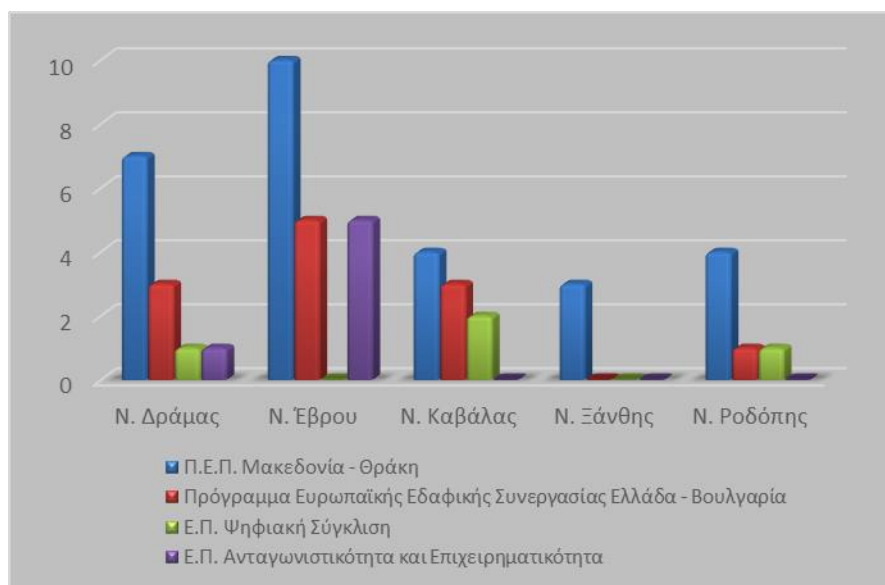

Πηγή: Ειδική Υπηρεσία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΕΥ ΟΠΣ) και ίδια επεξεργασία

ενώ ακολουθεί ο Νομός Δράμας με 12 έργα και σχεδόν 8 εκ ευρώ δαπάνες. Ουραγός στην απορρόφηση κονδυλίων σε έργα πολιτισμού την περίοδο αναφοράς κατατάσσεται ο Νομός Ξάνθης με μόλις 3 έργα, συνολικής δαπάνης 4,2 εκ. ευρώ, όμως στην χωρική αυτή ενότητα υλοποιήθηκε το μεγαλύτερο έργο από άποψη δαπανών στην Περιφέρεια ΑΜΘ, ο Πολυχώρος Τέχνης και Σκέψης (οικία Μάνου Χατζηδάκι) με 3,4 εκ. ευρώ.

Η έντονη ανισοκατανομή των πόρων που παρατηρείται μπορεί να εξηγηθεί εν μέρει, από το γεγονός ότι οι ανάγκες ενίσχυσης έργων πολιτισμού διαφέρουν σημαντικά σε επίπεδο νομού καθώς το πολιτιστικό απόθεμα της ΠΑΜΘ επικεντρώνεται κατά βάση στους Νομούς Έβρου και Καβάλας. Έτσι δικαιολογείται το γεγονός της αυξημένης χρηματοδοτικής βαρύτητας του Ν. Έβρου, στον οποίο την περίοδο 2007-2013 μεταξύ άλλων υλοποιήθηκαν έργα στους αρχαιολογικούς χώρους της Ζώνης (0,7 εκ. ευρώ) και της Σαμοθράκης (0,96 εκ. ευρώ), αποκαταστάσεις κτηρίων και ναών όπως αυτό του αναπηγιστηρίου εργοστασίου Τζίβρε στο Σουφλί (0,3 εκ. ευρώ), της Ιεράς Μονής Χριστού Θερμών Σαμοθράκης (0,4 εκ. ευρώ) και της πρώτης φάσης της αποκατάστασης του τεμένους Βαγιαζήτ στο Διδυμότειχο (0,9 εκ. ευρώ). Στα έργα αυτά θα πρέπει να προσθέσουμε και τις παρεμβάσεις στα μουσεία Αλεξανδρούπολης (2,8 εκ. ευρώ), Σαμοθράκης (1,7 εκ. ευρώ) και Διδυμοτείου (1,7 εκ. ευρώ) καταδεικνύοντας τις ποικίλες ανάγκες που υπήρχαν.

Διάγραμμα 5.6: Αριθμός Υλοποιημένων Έργων Πολιτισμού στην Περιφέρεια ΑΜΘ την Περίοδο 2007-2013 ανά Νομό

Πηγή: Ειδική Υπηρεσία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΕΥ ΟΠΣ) και ίδια επεξεργασία

Στο Νομό Καβάλας, στον οποίο συναντούμε αξιόλογα μνημεία των αρχαίων και βυζαντινών χρόνων, σημαντικούς χρηματοδοτικούς πόρους απορρόφησαν οι εργασίες ανάδειξης του αρχαιολογικού χώρου της Αλυκής (0,5 εκ. ευρώ) και του Αρχαίου Θεάτρου (1,7 εκ. ευρώ) στο νησί της Θάσου, η αποκατάσταση της Ανακτορούπολης στην Ν. Πέραμο (1,8 εκ ευρώ) και η συντήρηση

του χερσαίου τείχους στην πόλη της Καβάλας (1,1 εκ. ευρώ). Αντίθετα, στο νομό Δράμας επιλέχθηκαν προς χρηματοδότηση έργα νεότερων χρόνων όπως η δημιουργία κέντρου προσφυγικής μνήμης στον Αγ. Αθανάσιο (0,5 εκ ευρώ), η αποκατάσταση του ιερού ναού Αγίας Σοφίας Δράμας (0,3 εκ ευρώ) και η ανέγερση πολιτιστικών χώρων και συνεδριακών κέντρων διαφόρων φορέων της περιοχής. Τέλος, στο νομό Ροδόπης κρίθηκε απαραίτητη η συντήρηση του αρχαίου θεάτρου στη Μαρώνεια (0,6 εκ ευρώ) και η διαμόρφωση του Βυζαντινού τείχους στην πόλη της Κομοτηνής για το οποίο απαιτήθηκαν πόροι 1 εκ. ευρώ.

5.4 Απολογισμός επίτευξης στόχων με βάση αξιολόγηση δεικτών

Για την αξιολόγηση του βαθμού επίτευξης των στόχων αναφορικά με τα έργα πολιτισμού της περιόδου 2007-2013 σε επίπεδο Επιχειρησιακού Προγράμματος, εφαρμόζεται αντίστοιχη μεθοδολογική προσέγγιση με αυτή του Γ' ΚΠΣ όπως περιγράφηκε στην ενότητα 3.4. Τα έργα πολιτισμού της περιόδου 2007-13 που υλοποιήθηκαν στην περιφέρεια ΑΜΘ εντάχθηκαν χρηματοδοτικά στον Άξονα Προτεραιότητας 9 και ως εκ τούτου αναλύονται οι σχετικοί δείκτες εκροών όπως αυτοί παρατίθενται στον πίνακα 5.5.

Πίνακας 5.5: Δείκτες πραγματοποίησης (εκροών) – αποτελέσματος Άξονα Προτεραιότητας 9 ΠΕΠ ΜΑΘΡΑ

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ (κατά την Αρχική Έγκριση του Προγράμματος)	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ (κατά την τελευταία Τροποποίηση Προγράμματος)	ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ
Μνημεία - Αρχαιολογικοί Χώροι που αναδεικνύονται (αριθμός)	17	8	14	16
Πλήθος τουριστικών πολιτιστικών υποδομών που υποστηρίζονται (αριθμός)	11	9	14	12

Σύμφωνα με τον δείκτη «Μνημεία - Αρχαιολογικοί Χώροι που αναδεικνύονται», στην Περιφέρεια της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης αναδείχθηκαν 16 αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία την περίοδο 2007-13, με ποσοστό επίτευξης 114,2 % σε σχέση με την τιμή – στόχο που τέθηκε κατά την τελευταία αναθεώρηση του προγράμματος και σχεδόν υπερδιπλάσια από τον στόχο που αρχικά είχε προβλεφθεί. Αντίθετα, όσον αφορά τον στόχο που σχετίζεται με το πλήθος των τουριστικών πολιτιστικών υποδομών που υποστηρίχθηκαν την περίοδο αναφοράς, παρατηρούμε πως ο τελικός αριθμός των υλοποιημένων παρεμβάσεων στο τέλος του προγράμματος υπολείπεται της τιμής στόχου που τέθηκε εντός της περιόδου υλοποίησης, αλλά σε κάθε περίπτωση υπερκαλύπτει τον αρχικά τεθέντα στόχο του 2007. Εξάγεται επομένως το συμπέρασμα πως η υλοποίηση των παρεμβάσεων σε θέματα πολιτισμού την περίοδο 2007-2013 κυμάνθηκε σε ικανοποιητικά επίπεδα, αν και όπως καταδεικνύεται από την παρούσα ανάλυση, υπήρχαν μικρά περιθώρια βελτίωσης.

5.5 Συμπεράσματα

Οι πόροι που διατέθηκαν για έργα πολιτισμού στην Περιφέρεια ΑΜΘ την περίοδο 2007-13 ήταν σαφώς μειωμένοι σε σχέση με τους πόρους που δαπανήθηκαν την περίοδο υλοποίησης του Γ' ΚΠΣ (μόλις 35,3 εκ. ευρώ έναντι 64,6 εκ ευρώ στο Γ' ΚΠΣ). Αυτό εξηγείται από το γεγονός πως την περίοδο 2007-13 δεν υπήρχαν διαθέσιμοι οι αντίστοιχοι πόροι που προήλθαν από το Τομεακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του πολιτισμού της περιόδου 2000-2006 (που εισέφερε δαπάνες περίπου 22,4 εκ. ευρώ). Ως εκ τούτου, την περίοδο 2007-13, βασικό χρηματοδοτικό εργαλείο αποτέλεσε το ΠΕΠ Μακεδονία Θράκη, καθώς τα υπόλοιπα ΕΠ που παρείχαν χρηματοδοτική ενίσχυση, παρέμειναν σε χαμηλά επίπεδα συμβολής.

Το ύψος του προϋπολογισμού των υλοποιημένων έργων παρέμεινε σε ικανοποιητικά επίπεδα και αυτή την προγραμματική περίοδο, με αποτέλεσμα να χρηματοδοτηθούν έργα τα οποία είχαν αξιόλογο αναπτυξιακό αποτύπωμα, τόσο προς την κατεύθυνση της προστασίας και διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς όσο και προς την ανάπτυξη πολιτιστικής υποδομής, μεταξύ των οποίων κατανεμήθηκαν ισομερώς οι διατιθέμενοι πόροι.

Χωροταξικά, παρεμβάσεις υλοποιήθηκαν σε όλες τις περιφερειακές ενότητες της Περιφέρειας, όμως η χρηματοδοτική συμβολή ήταν έντονα διαφοροποιημένη και εστιασμένη στους νομούς Έβρου, Δράμας και Καβάλας, στους οποίους υπάρχει συγκεντρωμένο μεγάλο μέρος του πολιτιστικού αποθέματος της περιφέρειας.

Κεφάλαιο 6: Η Προγραμματική Περίοδος 2014 – 2020 (ΕΣΠΑ 2014-2020)

6.1 Εισαγωγή

Το ΕΣΠΑ (Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης) της περιόδου 2014-2020, αποτελεί το βασικό στρατηγικό σχέδιο για την ανάπτυξη της χώρας μέσα από την αξιοποίηση σημαντικών χρηματοδοτικών πόρων που προέρχονται από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μέσα από την υλοποίηση δράσεων που εντάσσονται στο τρέχων ΕΣΠΑ, επιδιώκεται η αντιμετώπιση των διαρθρωτικών αδυναμιών της χώρας που συνετέλεσαν στην εμφάνιση της οικονομικής κρίσης αλλά και των προβλημάτων, οικονομικών και κοινωνικών, που αυτή δημιούργησε. Παράλληλα, ο ρόλος του ΕΣΠΑ 2014-2020 είναι διττός καθώς καλείται να συνδράμει και στην επίτευξη των εθνικών στόχων έναντι της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» η οποία επικεντρώνεται στην προαγωγή μιας έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης.

6.2 Διαδικασία σχεδιασμού και διαβούλευσης του ΕΣΠΑ 2014-2020

Η διαδικασία σχεδιασμού του ΕΣΠΑ της τρέχουσας περιόδου ξεκίνησε μεσούσης της οικονομικής κρίσης, τον Απρίλιο του 2012 με την αποστολή της 1^{ης} εγκυκλίου από το Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας που είχε την ευθύνη συντονισμού της προετοιμασίας του νέου ΕΣΠΑ. Για τα επόμενα δύο περίπου χρόνια, υπήρξε μια μακρά περίοδος διαβούλευσης μεταξύ των φορέων χάραξης εθνικής και περιφερειακής πολιτικής σε όλα τα επίπεδα, οι προτάσεις των οποίων αποτέλεσαν την βάση διαμόρφωσης του προγραμματικού κειμένου της περιόδου αυτής.

Στο διάστημα αυτό, διοργανώθηκαν το 1ο Εθνικό Αναπτυξιακό Συνέδριο, αναπτυξιακά συνέδρια Υπουργείων καθώς και 13 Περιφερειακά Συνέδρια και ημερίδες για τις Περιφερειακές Στρατηγικές Καινοτομίας (RIS3) και Έξυπνης Εξειδίκευσης σε κάθε Περιφέρεια, προκειμένου να γίνει εξαντλητική ανάλυση των αναγκών της χώρας και ιεράρχηση των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων. Η διαδικασία αυτή ολοκληρώθηκε τον Απρίλιο του 2014 με την υποβολή προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή του Συμφώνου Εταιρικής Σχέσης και το οποίο εγκρίθηκε μερικώς τον Μάιο του ίδιου έτους, σηματοδοτώντας επίσημα την έναρξη της νέας προγραμματικής περιόδου.

6.3 Καινοτόμα στοιχεία στο σχεδιασμό του ΕΣΠΑ 2014-2020

Το ΕΣΠΑ της περιόδου 2014-2020 εισήγαγε μερικά καινοτόμα στοιχεία όσον αφορά τον αναπτυξιακό σχεδιασμό. Βασικό εργαλείο για την διερεύνηση και τον εντοπισμό των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της χώρας αποτέλεσε η εκπόνηση Στρατηγικών Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση (RIS3) τόσο σε περιφερειακό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Μέσα απ' αυτή την διαδικασία, εντοπίστηκαν οι δραστηριότητες εκείνες οι οποίες μπορούν να προσδώσουν στην χώρα και στις περιφέρειες, σημαντικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα, σηματοδοτώντας έτσι τους τομείς στους οποίους θα πρέπει να επικεντρωθούν οι διαθέσιμοι πόροι ώστε να μεγιστοποιηθεί η επίτευξη σημαντικών αναπτυξιακών αποτελεσμάτων. Σε εθνικό επίπεδο, αναδείχθηκαν οκτώ τομείς στους οποίους θα πρέπει να εστιαστούν οι αναπτυξιακές προσπάθειες της χώρας λόγω της μεγάλης συμβολής της οποίας αναμένεται να έχουν στην εθνική οικονομία. Οι τομείς αυτοί αφορούν:

- ✓ Αγροδιατροφή
- ✓ Υγεία – φάρμακα
- ✓ Τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών
- ✓ Ενέργεια
- ✓ Περιβάλλον και βιώσιμη ανάπτυξη
- ✓ Μεταφορές
- ✓ Υλικά – κατασκευές
- ✓ Τουρισμός, πολιτισμός, δημιουργικές βιομηχανίες

Ένα δεύτερο εργαλείο το οποίο εισήχθη σε αυτή την Προγραμματική Περίοδο είναι αυτό της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ). Το εργαλείο αυτό αφορά στο σχεδιασμό και υλοποίηση αναπτυξιακών στρατηγικών σε περιοχές που παρουσιάζουν συγκεκριμένα προβλήματα ή διακρίνονται από σημαντικές αναπτυξιακές δεξιότητες. Μέσα από την ΟΧΕ, υλοποιούνται συνδυασμένες δράσεις, οι οποίες ενισχύονται χρηματοδοτικά από περισσότερα του ενός ταμεία, με στόχο την ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των προβλημάτων ή την πλήρη αξιοποίηση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων μιας περιοχής.

6.4 Χρηματοδοτικές Προτεραιότητες - Γενικοί Στόχοι

Η χρονική συγκυρία στην οποία σχεδιάστηκε το ΕΣΠΑ 2014-2020, απαιτούσε να ληφθούν υπόψη κατά την φάση της κατάρτισής του, εμπροσθοβαρείς δράσεις αναχαίτισης της παρατεταμένης ύφεσης που ήδη παρατηρούνταν στην χώρα, καθώς και πολιτικές που θα διασφάλιζαν την σταθερή και μακρόπνοη ανάκαμψη της Ελληνικής οικονομίας, πάντα σε ευθυγράμμιση με τις δεσμεύσεις που είχε αναλάβει η χώρα σε σχέση με τη στρατηγική «Ευρώπη 2020». Για την επίτευξη των πιο πάνω στρατηγικών επιλογών, επιλέχθηκαν πέντε Χρηματοδοτικές Προτεραιότητες και έντεκα

Θεματικοί Στόχοι προκειμένου να καλύψουν το σύνολο των παρεμβάσεων που είναι απαραίτητο να υλοποιηθούν.

6.4.1 Χρηματοδοτικές Προτεραιότητες (Χ.Π.)

Οι χρηματοδοτικές προτεραιότητες που επιλέχθηκαν, για την επίτευξη του αναπτυξιακού οράματος του ΕΣΠΑ 2014-2020, επικεντρώθηκαν στους ακόλουθους τομείς:

I. Χρηματοδοτική Προτεραιότητα 1 - Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων (ιδιαίτερα των ΜΜΕ), μετάβαση στην ποιοτική επιχειρηματικότητα, με αιχμή την καινοτομία και αύξηση της εγχώριας προστιθέμενης αξίας.

Πρόκειται για τη πλέον εμβληματική προτεραιότητα, καθώς σηματοδοτεί την στροφή στο νέο αναπτυξιακό υπόδειγμα που η χώρα προτίθεται να εφαρμόσει. Σύμφωνα με αυτό, στοχοθετείται η μετάβαση σε οικονομικές δραστηριότητες υψηλής προστιθέμενης αξίας, η δημιουργία ενός φιλικού περιβάλλοντος προς τις επιχειρήσεις ικανό να προσελκύσει νέες επενδύσεις και η αξιοποίηση της έρευνας και της καινοτομίας για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας τόσο των νέων όσο και των υφιστάμενων επιχειρήσεων.

II. Χρηματοδοτική Προτεραιότητα 2 - Ανάπτυξη και αξιοποίηση ικανοτήτων ανθρώπινου δυναμικού – ενεργός κοινωνική ενσωμάτωση.

Αποτελεί υψίστης σημασίας χρηματοδοτική προτεραιότητα, καθώς καλείται να αντιμετωπίσει την ανεργία και την φτώχεια που γιγαντώθηκαν τα χρόνια της κρίσης, θέτοντας παράλληλα τα θεμέλια για μια βιώσιμη ανάπτυξη που δημιουργεί απασχόληση. Αυτό επιτελείται με την βελτίωση της αποτελεσματικότητας του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και την πρόσβαση στην απασχόληση, δίδοντας ιδιαίτερη έμφαση στη δημιουργία θέσεων εργασίας ειδικά για τους νέους.

III. Χρηματοδοτική Προτεραιότητα 3 - Προστασία του περιβάλλοντος – μετάβαση σε μία οικονομία φιλική στο περιβάλλον.

Βασική επιδίωξη της Χ.Π. 3 είναι η μετάβαση σε μια οικονομία φιλική προς το περιβάλλον, με αποδοτική χρήση των φυσικών πόρων και χαμηλά επίπεδα εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, παράλληλα με την προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος. Ταυτόχρονα, με στοχευμένες παρεμβάσεις προωθείται η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και η προστασία από τους κινδύνους που αυτή συμπαρασύρει.

IV. Χρηματοδοτική Προτεραιότητα 4 - Ανάπτυξη – εκσυγχρονισμός – συμπλήρωση υποδομών για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη

Κεντρικός αναπτυξιακός στόχος και για την προγραμματική περίοδο 2014-2020 παραμένει η περαιτέρω βελτίωση του δικτύου μεταφορών της χώρας αλλά και η προώθηση των συνδυασμένων μεταφορών, προκειμένου να αξιοποιηθεί η γεωπολιτική θέση της Ελλάδας. Κατ' αυτόν τον τρόπο, επιδιώκεται να αναδειχθεί η χώρα ως η κύρια Ευρωπαϊκή πύλη εισόδου και ταυτόχρονα να αποτελέσει σημαντικό κόμβο μεταφορών στην περιοχή των Βαλκανίων και της Μεσογείου, επαρκώς συνδεδεμένο με την Ευρωπαϊκή ενδοχώρα.

V. Χρηματοδοτική Προτεραιότητα 5 - Βελτίωση της θεσμικής επάρκειας και της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Μέσα από την συγκεκριμένη Χ.Π. υλοποιείται η επιτακτική ανάγκη μεταρρύθμισης και εκσυγχρονισμού της Δημόσιας Διοίκησης, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' και Β' βαθμού αλλά και γενικότερα του συστήματος διακυβέρνησης της χώρας, προκειμένου να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα του Κράτους.

6.4.2 Θεματικοί Στόχοι (Θ.Σ.)

Παράλληλα, μέσα από την διαβούλευση αναδείχθηκαν και 11 Θεματικοί Στόχοι οι οποίοι περιγράφουν τις κύριες αναπτυξιακές ανάγκες που καλείται να καλύψει η χώρα μέσα από το Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης -όπως αλλιώς ονομάζεται το ΕΣΠΑ- της περιόδου 2014-2020. Αυτοί επιγραμματικά είναι:

- Θεματικός Στόχος 1: Ενίσχυσης της Έρευνας, της Τεχνολογικής Ανάπτυξης και της Καινοτομίας
- Θεματικός Στόχος 2: Βελτίωση της πρόσβασης σε ΤΠΕ, της χρήσης και της ποιότητάς τους
- Θεματικός Στόχος 3: Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων συμπεριλαμβανομένων και αυτών του γεωργικού τομέα (για το ΕΓΤΑΑ) και του τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας (για το ΕΤΘΑ)
- Θεματικός Στόχος 4: Υποστήριξη της μετάβασης σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς
- Θεματικός Στόχος 5: Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης των κινδύνων
- Θεματικός Στόχος 6: Διατήρηση και προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικής χρήσης των πόρων

- Θεματικός Στόχος 7: Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και άρση των εμποδίων σε βασικές υποδομές δικτύων
- Θεματικός Στόχος 8: Προώθηση της βιώσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων
- Θεματικός Στόχος 9: Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας και κάθε διάκρισης
- Θεματικός Στόχος 10: Επένδυση στην εκπαίδευση και κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και στη δια βίου μάθηση
- Θεματικός Στόχος 11: Ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας των δημόσιων υπηρεσιών και των φορέων, καθώς και της αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης

6.5. Διάρθρωση Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2014 - 2020

Η αναπτυξιακή στρατηγική της χώρας για την περίοδο 2014-2020, όπως αυτή περιγράφηκε στο κείμενο του Συμφώνου Εταιρικής Σχέσης, υλοποιείται με την κατάρτιση 7 Τομεακών και 13 Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, προκειμένου να επιτευχθούν καλύτερα οι συνέργειες και η συμπληρωματικότητα μεταξύ των διαφόρων αναπτυξιακών τομέων. Τα ΕΠ της τρέχουσας περιόδου είναι πολυταμειακά, δηλαδή αντλούν πόρους από περισσότερα του ενός ταμεία της Ε.Ε. σε αντίθεση με την περίοδο 2007-13 που είχαν μονοταμειακό χαρακτήρα, δίνοντας έτσι μεγαλύτερο βαθμό ελευθερίας σε επίπεδο σχεδιασμού και συμπληρωματικότητας δράσεων.

6.5.1 Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα την ΠΠ 2014 - 2020

Τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα της τρέχουσας περιόδου εμφανίζουν αρκετές διαφορές με τα αντίστοιχα του ΕΣΠΑ 2007-2013, καθώς πλέον έχουν μια πιο ευρεία διάσταση, καλύπτοντας περισσότερα θεματικά πεδία και αξιοποιώντας περισσότερους χρηματοδοτικούς πόρους.

I. Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία» (ΕΠΑνΕΚ)

Στρατηγικός στόχος του ΕΠΑνΕΚ είναι η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων, η μετάβαση στην ποιοτική επιχειρηματικότητα, με αιχμή την καινοτομία και η αύξηση της εγχώριας προστιθέμενης αξίας. Με την επιλογή αυτή, σηματοδοτείται η μεταστροφή προς ένα νέο αναπτυξιακό υπόδειγμα, στο οποίο κεντρικό ρόλο διαδραματίζουν εξωστρεφείς παραγωγικοί κλάδοι της οικονομίας όπως ο τουρισμός, ο αγροδιατροφικός τομέας, αλλά και η μεταποίηση και οι υπηρεσίες υψηλής εγχώριας προστιθέμενης αξίας.

II. Ε.Π. «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη» (ΥΜΕΠΕΡΑΑ)

Το Ε.Π. «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη» αποτελεί το πρόγραμμα εκείνο το οποίο χρηματοδοτεί δράσεις που αφορούν τις υποδομές των μεταφορών και του περιβάλλοντος. Βασική στόχευση του προγράμματος όσον αφορά τις μεταφορές αποτελεί η ολοκλήρωση των υποδομών του βασικού Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ) όλων των επιπέδων (οδικών, σιδηροδρομικών, λιμένων, αεροδρομίων), η προώθηση των συνδυασμένων μεταφορών και η βελτίωση της οδικής ασφάλειας. Όσον αφορά στον τομέα του περιβάλλοντος, το πρόγραμμα επικεντρώνεται στην προστασία και αξιοποίηση του, ως μέσου για την υποστήριξη της μετάβασης της χώρας σε μία οικονομία φιλική στο περιβάλλον.

III. Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού – Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση»

Το πρόγραμμα αυτό, το οποίο αντλεί αποκλειστικά τους πόρους του από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), αποσκοπεί στην δημιουργία βιώσιμων θέσεων απασχόλησης, στην προώθηση της ένταξης στην αγορά εργασίας, με έμφαση στην ένταξη ευάλωτων κοινωνικά ομάδων, στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος και την ισχυροποίηση της σύνδεσης της εκπαίδευσης, κατάρτισης και δια βίου μάθησης με την αγορά εργασίας, έχοντας ως βασικό στόχο τον περιορισμό των κοινωνικών συνεπειών της κρίσης.

IV. Ε.Π. «Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα»

Όπως εύκολα συνάγεται από τον τίτλο του εν λόγω Επιχειρησιακού Προγράμματος, αντικείμενο του είναι ο σχεδιασμός και η εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων που απαιτούνται στην δημόσια διοίκηση, προκειμένου αυτή να καταστεί περισσότερο αποτελεσματική, ευέλικτη και φιλικότερη προς τον πολίτη.

V. Ε.Π. «Τεχνική Βοήθεια»

Η υλοποίηση των έργων που εντάσσονται στα πλαίσια του συγκεκριμένου επιχειρησιακού προγράμματος, στοχεύουν αποκλειστικά στην συνολική υποστήριξη της λειτουργίας του συστήματος διαχείρισης και της εφαρμογής όλων των Ε.Π. του ΕΣΠΑ 2014-20.

VI. Πρόγραμμα «Αγροτική Ανάπτυξη» (ΠΑΑ)

Μολονότι το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης δεν είναι τυπικά Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, ωστόσο, στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2014-2020 είναι δυνατό να ονομάζεται περιστασιακά ως τέτοιο, όταν γίνεται αναφορά σε ομάδα προγραμμάτων. Το ΠΑΑ στοχεύει στην επίτευξη της ολοκληρωμένης ανάπτυξης και της βιώσιμης ανταγωνιστικότητας του αγροτικού χώρου μέσω της μετάβασης σε ένα ισχυρό, αειφόρο αγροδιατροφικό σύστημα και της αύξησης της προστιθέμενης

αξίας των αγροτικών περιοχών. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα έχει έντονα αποκεντρωμένο χαρακτήρα καθώς σημαντικό ποσοστό των πόρων του (περίπου 30%) εκχωρείται για διαχείριση στις περιφέρειες της χώρας.

VII. Ε.Π. «Αλιείας και Θάλασσας»

Οι στόχοι του συγκεκριμένου ΕΠ εστιάζονται στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των κλάδων της υδατοκαλλιέργειας και της μεταποίησης, στην βιωσιμότητα της θαλάσσιας αλιείας και στην βιώσιμη ανάπτυξη των περιοχών που εξαρτώνται παραδοσιακά από την αλιεία. Το πρόγραμμα αφορά επίσης την ανάγκη προστασίας και αποκατάστασης του θαλάσσιου περιβάλλοντος και των έμβιων πόρων, τον έλεγχο των αλιευτικών δραστηριοτήτων, τη συλλογή αλιευτικών δεδομένων και τη βελτίωση των γνώσεων σχετικά με την κατάσταση του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

6.5.2 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα την ΠΠ 2014 - 2020

Όσον αφορά τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, επιλέχθηκε να ακολουθηθεί το αντίστοιχο σχήμα του Γ' ΚΠΣ, στο οποίο υπήρχαν 13 ΠΕΠ, ένα για κάθε διοικητική περιφέρεια της χώρας και όχι αυτό του 2007-13 στο οποίο καταρτίστηκαν 5 περιφερειακά προγράμματα τα οποία περιελάμβαναν διευρυμένες χωρικές ενότητες. Η επιλογή αυτή θα μπορούσε κάλλιστα να ερμηνευθεί και ως αποτυχία του σχήματος των διευρυμένων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της περιόδου 2007-13, καθώς κατ' ουσίαν αποτελούσαν διακριτά προγράμματα, χωρίς ουσιαστικές συνέργειες ή οριζόντιες δράσεις εντός των προγραμμάτων αυτών, με αυξημένο διαχειριστικό φόρτο και πολλές δυσλειτουργίες και αγκυλώσεις.

Κάθε μία από τις 13 Περιφέρειες της χώρας σχεδίασε και υλοποιεί το περιφερειακό επιχειρησιακό πρόγραμμα που αντιστοιχεί στα γεωγραφικά της όρια. Σε αυτά περιλαμβάνονται έργα και δράσεις περιφερειακής κλίμακας, αξιοποιώντας τα τοπικά πλεονεκτήματα και οι οποίες χρηματοδοτούνται τόσο από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) όσο και από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ).

6.6. Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας στην Προγραμματική Περίοδο 2014-2020

Η Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία (ΕΕΣ) αποτελεί βασικό πυλώνα της Πολιτικής της Συνοχής καθώς συμβάλλει στην ενδυνάμωση των χωρικών συνεργασιών μεταξύ χωρών, τόσο εντός της Ευρωπαϊκής επικράτειας όσο και με τρίτες χώρες. Τα διάφορα προγράμματα εδαφικής συνεργασίας της τρέχουσας περιόδου, τα οποία ως επί το πλείστον αποτελούν την μετεξέλιξη των αντίστοιχων

προγραμμάτων της προηγούμενης ΠΠ, συνεχίζουν να προάγουν τόσο τις διμερείς όσο και τις πολυμερείς συνεργασίες σε διάφορα επίπεδα μέσω διακρατικών, διασυνοριακών και διαπεριφερειακών συνεργειών. Στο πλαίσιο αυτό η χώρα μας συμμετέχει:

- Σε διμερείς συνεργασίες μέσω των Διασυνοριακών Προγραμμάτων «Ελλάδα – Βουλγαρία», «Ελλάδα – Ιταλία» και «Ελλάδα – Κύπρος» με χώρες κράτη-μέλη της ΕΕ που γειτνιάζουν με την Ελλάδα

- Σε διμερείς συνεργασίες με χώρες υποψήφιες προς ένταξη («Ελλάδα-Αλβανία», «Ελλάδα – πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας») ούτως ώστε να τις βοηθήσει στην προσαρμογή στο ευρωπαϊκό κεκτημένο

- Σε ειδικά διαπεριφερειακά δίκτυα, όπως είναι το URBACT που αποτελεί δίκτυο ανταλλαγής καλών πρακτικών για την αειφόρο αστική ανάπτυξη αλλά και το ESPON το οποίο προωθεί την εκπόνηση μελετών Ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος για τη χωροταξία

- Στα διακρατικά προγράμματα «Αδριατικής – Ιονίου», «MED» και «BALKAN MEDITERRANEAN»

- Στα διασυνοριακά προγράμματα «MED ENI CBC» και «BLACK SEA BASIN ENI -CBC» τα οποία προωθούν συνεργασίες μεταξύ των χωρών που συνδέονται με την Μεσόγειο και την Μαύρη Θάλασσα αντίστοιχα

- Στο διαπεριφερειακό πρόγραμμα «INTERREG EUROPE»

6.7 Χρηματοδοτικοί Πόροι ΕΣΠΑ 2014 – 2020

Οι χρηματοδοτικοί πόροι της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου παρότι εμφανίζονται ελαφρώς μειωμένοι, τόσο σε σχέση με τους πόρους του ΕΣΠΑ της περιόδου 2007-13 όσο και με αυτούς του 3^{ου} Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, εντούτοις παραμένουν σε ικανοποιητικά επίπεδα, πολύ κοντά σε αυτά των προηγούμενων δύο προγραμματικών περιόδων.

Πίνακας 6.1: Η ιστορική εξέλιξη των κοινοτικών κονδυλίων για την Ελλάδα

Κοινοτικά Κονδύλια - Ιστορική Εξέλιξη	€ δις
Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα (1986-89)	2,6
Α' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (1989-93)	7,2
Β' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (1994-99)	14,0
Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (2000-06)	22,7
ΕΣΠΑ - Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (2007-13)	24,3
ΕΣΠΑ - Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (2014-20)	21,0
Σύνολο Προγραμμάτων	91,7
Αγροτικές Επιδοτήσεις μέχρι σήμερα (Εκτίμηση)	80,0
Αγροτικές Επιδοτήσεις 2015-20	15,0
Σύνολο Αγροτικών Ενισχύσεων	95,0
Γενικό Σύνολο Κοινοτικών πόρων στην Ελλάδα	186,7

Πηγή: <https://www.huffingtonpost.gr/dimitrios-giokas/-201420- b 8511458.html>

Το γεγονός αυτό, δίνει την δυνατότητα στην χώρα να σχεδιάσει και να υλοποιήσει μέσω των επιχειρησιακών της προγραμμάτων και κατ' εφαρμογή του αναπτυξιακού της οράματος, ευρείες παρεμβάσεις προκειμένου να περιοριστούν οι συνέπειες της κρίσης, να ενισχυθεί η κοινωνική συνοχή και να επιστρέψει η χώρα σε τροχιά ανάπτυξης.

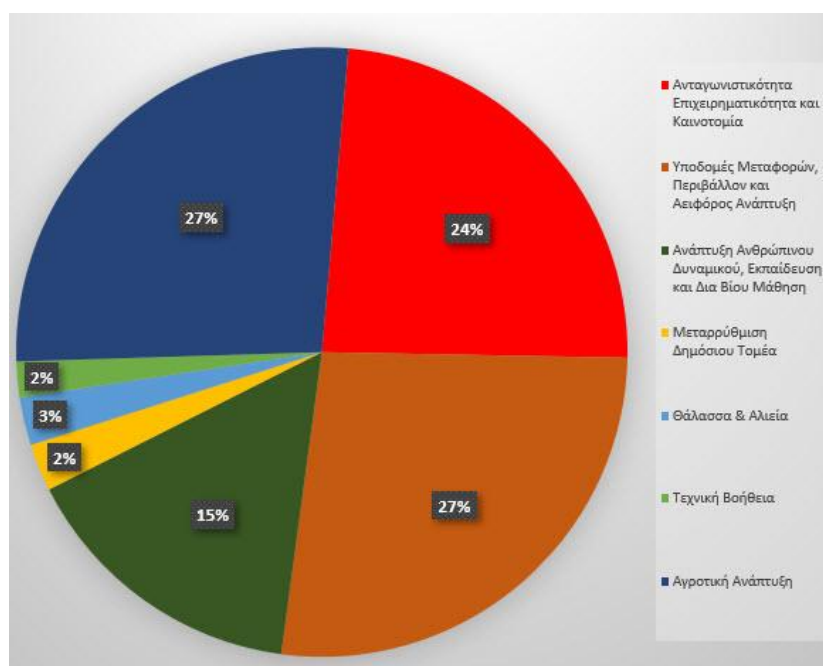
Πίνακας 6.2: Κατανομή Πόρων ΕΣΠΑ 2014-2020 Ανά ΕΠ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ		Δημόσια Δαπάνη* [€]	Συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης [€]	Εθνική Συμμετοχή [€]
ΤΟΜΕΑΚΑ				
1	Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία	4.665.144.590,00	3.646.378.272,00	1.018.766.318,00
2	Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη	5.186.665.146,00	4.333.917.411,00	852.747.735,00
3	Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση	2.667.494.916,00	2.104.926.538,00	562.568.378,00
4	Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα	486.913.888,00	377.228.416,00	109.685.472,00
5	Τεχνική Βοήθεια	401.870.438,00	317.612.097,00	84.258.341,00
6	Αγροτική Ανάπτυξη	5.880.192.246,00	4.718.291.793,00	1.161.900.453,00
7	Αλιεία & Θάλασσα	523.406.309,00	388.777.914,00	134.628.395,00
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ				
8	Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	507.739.340,00	406.191.468,00	101.547.872,00
9	Κεντρική Μακεδονία	964.864.185,00	771.891.345,00	192.972.840,00
10	Θεσσαλία	401.130.674,00	320.904.539,00	80.226.135,00
11	Ήπειρος	325.846.893,00	260.677.513,00	65.169.380,00
12	Δυτική Ελλάδα	490.985.732,00	392.788.583,00	98.197.149,00
13	Δυτική Μακεδονία	330.737.741,00	264.590.187,00	66.147.554,00
14	Στερεά Ελλάδα	190.052.422,00	95.026.211,00	95.026.211,00
15	Πελοπόννησος	270.342.339,00	216.273.871,00	54.068.468,00
16	Ιόνια Νησιά	226.924.700,00	181.539.758,00	45.384.942,00
17	Βόρειο Αιγαίο	301.669.500,00	241.335.599,00	60.333.901,00
18	Κρήτη	434.883.125,00	347.906.498,00	86.976.627,00
19	Αττική	1.139.966.974,00	911.973.576,00	227.993.398,00
20	Νότιο Αιγαίο	168.170.562,00	84.085.281,00	84.085.281,00
ΣΥΝΟΛΟ (Τομεακά και Περιφερειακά)		25.565.001.720,00	20.382.316.870,00	5.182.684.850,00

Πηγή: Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης

Για την επίτευξη των ανωτέρω, οι πόροι της περιόδου 2014-2020 κατευθύνθηκαν σε δύο επίπεδα.

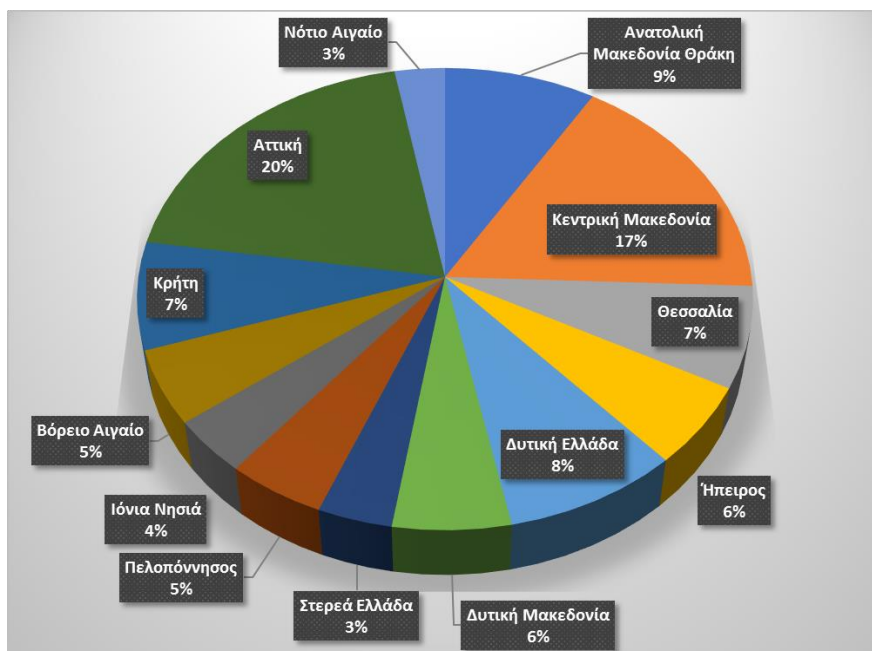
Διάγραμμα 6.1: Ποσοστιαία Κατανομή Πόρων ΠΠ 2014-2020 μεταξύ των Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων

Πηγή: <http://www.espa.gr>

Σε πρώτο επίπεδο, για την υλοποίηση των οριζόντιων δράσεων που αφορούν παρεμβάσεις στο σύνολο της χώρας, δεσμεύθηκαν πόροι σε ποσοστό άνω του 70% των συνολικών πιστώσεων της περιόδου 2014-2020. Τα ¾ εξ αυτών των πόρων που αφορούν τις τομεακές δράσεις, μοιράζονται σχεδόν ισομερώς μεταξύ των προγραμμάτων που επικεντρώνονται στις μεταφορές, την ανταγωνιστικότητα και την αγροτική ανάπτυξη, πεδία που και στις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους απορρόφησαν εξίσου σημαντικό μέρος των Ευρωπαϊκών κονδυλίων.

**Διάγραμμα 6.2: Ποσοστιαία Κατανομή Πόρων ΠΠ 2014-2020
μεταξύ των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων**

Πηγή: <http://www.espa.gr>

Σε ότι αφορά τα Περιφερειακά προγράμματα, παρατηρούμε πως αυξημένοι πόροι σε σχέση με τα υπόλοιπα ΠΕΠ, κατανέμονται προς τα Επιχειρησιακά Προγράμματα «Αττική» και «Κεντρική Μακεδονία» καθώς δεσμεύονται πόροι 20% και 17% αντίστοιχα. Η εικόνα αυτή είναι ανάλογη με εκείνη του Γ' ΚΠΣ, περίοδο κατά την οποία ακολουθήθηκε παρόμοια αρχιτεκτονική (13 ΠΕΠ, ένα για κάθε διοικητική περιφέρεια) σε ότι αφορά την υλοποίηση της περιφερειακής πολιτικής.

Κεφάλαιο 7: Οι παρεμβάσεις στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας– Θράκης στον τομέα του Πολιτισμού την Προγραμματική Περίοδο 2014 – 2020 (ΕΣΠΑ 2014–2020)

7.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται μια προσπάθεια αποτύπωσης των παρεμβάσεων πολιτισμού που υλοποιούνται ή σχεδιάζονται να υλοποιηθούν στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης την τρέχουσα προγραμματική περίοδο. Το γεγονός όμως, ότι το ΕΣΠΑ 2014 – 2020 βρίσκεται σε πρώιμο στάδιο υλοποίησης, περιορίζει σημαντικά και διαφοροποιεί ριζικά τον τρόπο ανάλυσης που ακολουθείται σε αυτό το κεφάλαιο σε σχέση με την προσέγγιση που ακολουθήθηκε στα κεφάλαια 3 και 5 για τα έργα του Γ' ΚΠΣ και του ΕΣΠΑ 2007-13 αντίστοιχα. Και αυτό γιατί, τα έργα τα οποία είχαν ενταχθεί στις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους, έχουν ολοκληρώσει το φυσικό και οικονομικό τους αντικείμενο και έχουν περατωθεί οι προβλεπόμενες διαδικασίες κλεισίματος τους. Αντίθετα, στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο, μόνο ένα μέρος των σχεδιαζόμενων παρεμβάσεων έχουν ενταχθεί στα επιμέρους επιχειρησιακά προγράμματα και έχουν ξεκινήσει την υλοποίηση τους, η οποία σε κάθε περίπτωση βρίσκεται σε αρχικό στάδιο. Επιπρόσθετα, ένας σημαντικός αριθμός έργων είναι σε φάση σχεδιασμού και επίκειται η ένταξή τους το προσεχές διάστημα. Επομένως, η συνολική εικόνα σε επίπεδο επιχειρησιακών προγραμμάτων στο τέλος της ΠΠ 2014-2020 πρόκειται να είναι αρκετά διαφοροποιημένη σε σχέση με την τρέχουσα καθώς θα εντάσσονται νέα έργα και θα προχωράει η υλοποίηση των ήδη ενταγμένων.

7.2 Τα συγχρηματοδοτούμενα έργα Πολιτισμού στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης στο ΕΣΠΑ 2014–2020

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, ο σχεδιασμός και η εκτέλεση των συγχρηματοδοτούμενων παρεμβάσεων της περιόδου 2014-2020 βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη. Άλλωστε, η υλοποίηση τέτοιων έργων αποτελεί μια δυναμική διαδικασία η οποία περιλαμβάνει εντάξεις νέων έργων, τροποποιήσεις προϋπολογισμών και ενδεχόμενες απεντάξεις έργων σε περιπτώσεις αστοχιών σχεδιασμού και υλοποίησης και ως εκ τούτου, η τρέχουσα εικόνα η οποία αποτυπώνεται παρακάτω, ενδέχεται να διαφοροποιηθεί σημαντικά μέχρι το τέλος της προγραμματικής περιόδου, η οποία προσδιορίζεται χρονικά στο τέλος του 2023, όταν και ολοκληρώνεται η περίοδος επιλεξιμότητας των δαπανών.

**Πίνακας 7.1: Κατάλογος Συγχρηματοδοτούμενων Έργων Πολιτισμού
του ΕΣΠΑ 2014–2020 που χωροθετούνται στην Περιφέρεια ΑΜΘ**

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ ΦΟΡΕΑΣ	ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΩΝ	ΠΟΣΟ ΣΥΜΒΑΣΗΣ	ΠΛΗΡΩΜΕΣ (ΔΔ) ΕΡΓΩΝ
1	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΕΓΑΛΗΣ ΛΕΣΧΗΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	2.104.617,72	2.043.597,72	1.702.805,13
2	Πολιτιστικό Κέντρο Δήμου Καβάλας (Διαμόρφωση εσωτερικών χώρων και προμήθεια εξοπλισμού)	ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	843.605,63	672.021,51	535.068,16
3	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ ΔΗΜΑΡΧΕΙΟΥ ΞΑΝΘΗΣ ΚΑΙ ΑΛΛΑΓΗ ΧΡΗΣΗΣ ΣΕ ΧΩΡΟ ΣΥΝΑΘΡΟΙΣΗΣ ΚΟΙΝΟΥ ΚΑΙ ΓΡΑΦΕΙΑ - ΠΡΟΣΘΗΚΗ ΑΝΕΛΚΥΣΤΗΡΑ Α.Μ.Ε.Α.	ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ	1.662.724,08	1.662.724,08	549.506,23
4	ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ - ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΚΤΙΡΙΟΥ ΝΕΣΤΟΡΟΣ ΤΣΑΝΑΚΛΗ	ΔΗΜΟΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ	1.737.892,89	1.384.176,79	1.240.494,67
5	Βελτίωση – Διαμόρφωση οδού Μαρώνειας – παραλίας Πετρωτών - ορίων Ν. Έβρου	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ	13.679.600,00		
6	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΕΜΕΝΟΥΣ ΒΑΓΙΑΖΗΤ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ - ΦΑΣΗ Β΄	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΕΒΡΟΥ	3.428.876,00	2.189.000,00	0,00
7	Αναβάθμιση Αρχαιολογικού Μουσείου Σαμοθράκης και έργα προστασίας του ευρύτερου χώρου από φυσικές καταστροφές	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΡΟΔΟΠΗΣ	1.642.970,00	775.900,00	2.967,39
8	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΚΤΙΡΙΑΚΟΥ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ ΙΕΡΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΝΑΟΥ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ & ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ	1.900.000,00	870.046,14	0,00
9	Ολοκληρωμένες δράσεις ανάδειξης και προσβασιμότητας του Βυζαντινού Κάστρου Κομοτηνής	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΡΟΔΟΠΗΣ	700.000,00	700.000,00	230.175,37
10	Ανάδειξη Συμπληρωματικών αρχαιολογικών χώρων Αβδήρων	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΞΑΝΘΗΣ	375.000,00	375.000,00	37.282,43
11	Ολοκλήρωση ανάδειξης βυζαντινού τείχους - ενοποίηση μνημείων	ΔΗΜΟΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ	1.220.000,00	532.488,51	34.200,29
12	Αποκατάσταση κτιρίων στο Χερσαίο Τείχος και προμήθεια εξοπλισμού κτιρίων και ακάλυπτου χώρου, για εγκατάσταση πολιτιστικών δραστηριοτήτων	ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	792.993,77	694.601,62	0,00
13	Ίμαρέτ Κομοτηνής: Συντήρηση μνημείου και εκκλησιαστικής συλλογής – Ανάδειξη περιβάλλοντος χώρου	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΡΟΔΟΠΗΣ	616.000,00	616.000,00	147.202,49
14	"ΑΝΑΔΕΙΞΗ -ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΑΠΟΘΗΚΩΝ ΤΟΥ ΟΣΕ ΣΤΟ ΛΙΜΑΝΙ " ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΛΛΑΓΗ ΧΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΘΗΚΩΝ 1-3 ΣΕ ΕΚΘΕΣΗ ΠΩΛΗΣΗ-ΚΙΝΗΜΑΤΟΘΕΑΤΡΟ ΚΑΙ ΑΝΕΓΕΡΣΗ ΝΕΟΥ ΚΤΗΡΙΟΥ ΣΤΗ ΘΕΣΗ 2 ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΣΥΝΑΘΡΟΙΣΗΣ ΚΟΙΝΟΥ (ΧΩΡΟΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ -ΚΑΦΕ)	ΔΗΜΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ	2.618.420,00		
15	Αναβάθμιση αρχαιολογικού χώρου Φιλίππων	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΒΑΛΑΣ	2.300.000,00	2.213.200,00	0,00
16	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΑΡΧΑΙΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΘΑΣΟΥ – Β ΦΑΣΗ	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΒΑΛΑΣ	3.500.000,00	3.277.000,00	0,00

17	Αποκατάσταση της Βασιλικής Β΄ στον αρχαιολογικό χώρο των Φιλιππων με συμπλήρωση τμημάτων ανωδομής και στερέωση των ερειπίων της	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ & ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ	1.439.678,92		
18	Αποκατάσταση της βορειοανατολικής πύλης (Πλ12) στην οχύρωση της κάτω πόλης της Καβάλας και διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΒΑΛΑΣ	301.084,00	301.084,00	0,00
19	ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΑΝΟΙΚΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΑΡΧΑΙΑΣ ΖΩΝΗΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ - ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΕΒΡΟΥ	506.220,00	506.220,00	0,00
20	Διερεύνηση χωροθέτησης υποδομών προσβασιμότητας της παλαιάς πόλης της Καβάλας	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΒΑΛΑΣ	100.000,00		
21	Μελέτη αξιοποίησης του κτιριακού αποθέματος των καπναποθηκών στην Καβάλα	ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	74.400,00		
22	Αποκατάσταση και ανάδειξη του Ιερού Ναού Αγίας Σοφίας Δράμας - Φάση Β΄	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΔΡΑΜΑΣ	740.000,00	740.000,00	0,00
23	«[frurio] 2020: Ένας σύγχρονος χώρος εμπειρίας» στο πλαίσιο της υλοποίησης της Σ.Β.Α.Α. του Δήμου Καβάλας	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΦΕΛΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΚΑΒΑΛΑΣ	548.000,00		
24	CREATION OF A CULTURAL DIPOLE IN THE CROSS BORDER AREA	ΔΗΜΟΣ ΣΕΡΡΩΝ	33.394,91		
25	Crossing the paths of History and Culture	ΔΗΜΟΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ	784.152,36	470.490,26	0,00
26	Promotion and development of natural and cultural heritage of Bulgarian – Greek cross-border region through smart and digital tools	Regional Municipalities Association "Maritza"	334.467,00	197.331,99	2.918,58
27	Creation of a cross-border Water Assets Geopark in Nestos Area	ΔΗΜΟΣ ΔΡΑΜΑΣ	426.111,70	247.143,16	0,00
28	Developing Identity ON Yield, SOil and Site	ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΓΕΩΠΟΝΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ	292.877,85	188.175,26	0,00
29	Pathways of Accessible Heritage tourism	ΦΟΡΕΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΟΡΟΣΕΙΡΑΣ ΡΟΔΟΠΗΣ	273.275,86	179.478,89	0,00
30	The Ancient Rhodopes and Aegean-Cultural Corridor for supporting the development of the region	MUNICIPALITY OF KARDJALI	1.411.665,62	142.753,32	0,00
31	Integrated Tourism Approach For the Development of Cultural and Natural Sites in Chepelare, Bg and Prosotsani, Gr	Municipality of Chepelare	1.213.416,11	643.109,42	28.935,09
	ΣΥΝΟΛΟ		47.601.444,42	21.621.542,67	4.511.555,83

Πηγή: Ειδική Υπηρεσία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΕΥ ΟΠΣ) και ίδια επεξεργασία

Στον πίνακα 7.1 παρουσιάζεται αναλυτικά ο κατάλογος των συγχρηματοδοτούμενων έργων πολιτισμού που υλοποιούνται στην Περιφέρεια ΑΜΘ που έχουν ενταχθεί έως σήμερα. Όπως προκύπτει από τον πίνακα αυτό, 31 έργα πολιτισμού έχουν εξασφαλίσει χρηματοδοτική ενίσχυση συνολικού προϋπολογισμού 47,6 εκατομμυρίων ευρώ. Το σύνολο των συμβάσεων ανέρχεται σε 21,6 εκ. ευρώ, πράγμα που σημαίνει πως μεγάλος αριθμός έργων δεν έχει ολοκληρώσει την διαγωνιστική διαδικασία και ως εκ τούτου δεν έχει προκύψει ο ανάδοχος ο οποίος θα εκτελέσει το έργο. Με άλλα λόγια, ικανός αριθμός έργων δεν έχουν ξεκινήσει την υλοποίηση του φυσικού τους αντικειμένου. Όμως και στα έργα στα οποία υπάρχει σύμβαση, η απορρόφηση κινείται σε πολύ χαμηλά επίπεδα, καθώς οι πληρωμές που έχουν εκτελεστεί ως τώρα ανέρχονται σε μόλις 4,5 εκ. ευρώ. Εύγλωττα λοιπόν, πιστοποιείται το γεγονός πως η πρόοδος υλοποίησης των έργων της τρέχουσας περιόδου βρίσκεται ακόμα σε εμβρυικό στάδιο.

Τα 31 ενταγμένα - έως τώρα- έργα, ενισχύονται χρηματοδοτικά από δύο πηγές. Στην πλειονότητα τους από το ΠΕΠ ΑΜΘ, όπως ήταν και αναμενόμενο, ενώ μια μειοψηφία 8 έργων από το Interreg V-A Ελλάδα – Βουλγαρία.

Πίνακας 7.2: Συγκεντρωτικά Στοιχεία Συγχρηματοδοτούμενων Έργων Πολιτισμού του ΕΣΠΑ 2014–2020 που χωροθετούνται στην Περιφέρεια ΑΜΘ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΠΛΗΘΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ	ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΩΝ	ΠΟΣΟ ΣΥΜΒΑΣΗΣ	ΠΛΗΡΩΜΕΣ (ΔΔ) ΕΡΓΩΝ
Π.Ε.Π. Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης	23	42.832.083,01 €	19.553.060,37 €	4.479.702,16€
Interreg V-A Ελλάδα - Βουλγαρία	8	4.769.361,41 €	2.068.482,30 €	31.853,67 €
ΣΥΝΟΛΟ	31	47.601.444,42 €	21.621.542,67 €	4.511.555,83 €

Πηγή: Ειδική Υπηρεσία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΕΥ ΟΠΣ) και ίδια επεξεργασία

Γίνεται λοιπόν σαφές πως και την περίοδο αυτή, το ΠΕΠ ΑΜΘ αναμένεται να σηκώσει το μεγαλύτερο φόρτο χρηματοδοτικής ενίσχυσης των έργων πολιτισμού της περιφέρειας.

7.2.1 Ανάλυση των ενταγμένων έργων πολιτισμού της ΠΑΜΘ με βάση το Πεδίο Παρέμβασης

Σε ότι αφορά την αναπτυξιακή στόχευση των ενταγμένων έργων, στους Εκτελεστικούς Κανονισμούς (ΕΕ) αριθ. 215/2014 & 184/2014 της Επιτροπής αναφέρονται οι Κατηγορίες Παρέμβασης στις οποίες εντάσσονται τα συγχρηματοδοτούμενα έργα της περιόδου 2014-2020. Για τα έργα που σχετίζονται με τον πολιτισμό έχουν προβλεφθεί οι κατηγορίες πεδίου παρέμβασης 94 και 95. Στον πίνακα 7.3, απεικονίζεται η τρέχουσα κατανομή στις δύο αυτές κατηγορίες

παρέμβασης για τα έργα τα οποία έχουν ενταχθεί χρηματοδοτικά προς υλοποίηση στο ΕΣΠΑ 2014-2020.

Πίνακας 7.3: Κατηγοριοποίηση έργων ανά Επιχειρησιακό Πρόγραμμα με βάση το πεδίο παρέμβασης

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΕΔΙΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΠΛΗΘΟΣ ΕΝΤΑΓΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ
94	Προστασία, ανάπτυξη και προβολή στοιχείων δημόσιας πολιτιστικής κληρονομιάς	Π.Ε.Π. Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης	22
		Interreg V-A Ελλάδα - Βουλγαρία	7
			29
95	Ανάπτυξη και προβολή δημόσιων υπηρεσιών πολιτιστικής κληρονομιάς	Π.Ε.Π. Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης	1
		Interreg V-A Ελλάδα - Βουλγαρία	1
			2
	ΣΥΝΟΛΟ		31

Πηγή: Ειδική Υπηρεσία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΕΥ ΟΠΣ) και ίδια επεξεργασία

Παρατηρούμε λοιπόν, πως η συντριπτική πλειοψηφία των έως τώρα ενταγμένων έργων σχετίζονται με το πεδίο παρέμβασης που αφορά την «προστασία, ανάπτυξη και προβολή στοιχείων δημόσιας πολιτιστικής κληρονομιάς», ενώ μόλις δύο έργα εντάσσονται στην «ανάπτυξη και προβολή δημόσιων υπηρεσιών πολιτιστικής κληρονομιάς».

7.2.2 Ανάλυση των ενταγμένων έργων πολιτισμού της ΠΑΜΘ με βάση την χωροθέτηση

Η γεωγραφική κατανομή των έως τώρα ενταγμένων έργων -όπως φαίνεται καθαρά στον Πίνακα 7.4- δείχνει μία αυξημένη συγκέντρωση στους Νομούς Καβάλας και Ροδόπης.

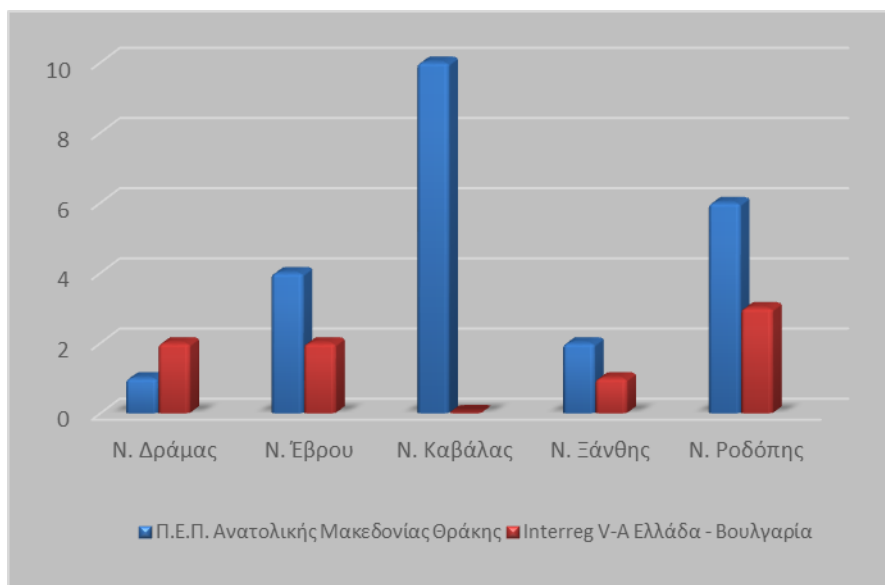
Πίνακας 7.4: Χωροθέτηση έργων πολιτισμού περιόδου 2014-2020 ανά Νομό

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	Ν. Δράμας	Ν. Έβρου	Ν. Καβάλας	Ν. Ξάνθης	Ν. Ροδόπης	ΣΥΝΟΛΟ
Π.Ε.Π. Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης	1	4	10	2	6	23
Interreg V-A Ελλάδα - Βουλγαρία	2	2	0	1	3	8
ΣΥΝΟΛΟ ΕΡΓΩΝ ΑΝΑ ΝΟΜΟ	3	6	10	3	9	31

Πηγή: Ειδική Υπηρεσία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΕΥ ΟΠΣ) και ίδια επεξεργασία

Αυτή η ανισοκατανομή εξηγείται από το γεγονός πως τα περισσότερα από τα έως τώρα ενταγμένα έργα έχουν έναν έντονο γεωγραφικό προσδιορισμό καθώς αποτελούν μέρος είτε των Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) που υλοποιούνται στους Δήμους Αλεξανδρούπολης, Δράμας και Καβάλας είτε της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) «Πολιτιστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού».

Διάγραμμα 7.1: Αριθμός Ενταγμένων Έργων Πολιτισμού στην Περιφέρεια ΑΜΘ την Περίοδο 2014-2020 ανά Νομό

Πηγή: Ειδική Υπηρεσία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΕΥ ΟΠΣ) και ίδια επεξεργασία

7.3 Κριτήρια επιλογής πράξεων πολιτισμού στο ΠΕΠ ΑΜΘ 2014-2020

Οι παρεμβάσεις πολιτισμού της περιόδου 2014-2020 που εντάχθηκαν στο ΠΕΠ ΑΜΘ 2014-2020, συνδέονται με τον Ειδικό Στόχο 12 του προγράμματος «Ανάδειξη φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς». Στον ειδικό αυτό στόχο προβλέπεται η υλοποίηση έργων αποκατάστασης και ανάδειξης μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και στοιχείων της παραδοσιακής πολιτιστικής κληρονομιάς, έργα ανάδειξης, προβολής και βελτίωσης της επισκεψιμότητας ιστορικών τόπων, εθνικών πάρκων, τοπίων ιδιαίτερου φυσικού κάλους και άλλων αξιόλογων περιοχών και δράσεις αναβάθμισης αστικών συνόλων και παραδοσιακών οικισμών.

Ταυτόχρονα, σημαντική καινοτομία στο σχεδιασμό έργων πολιτισμού της τρέχουσας περιόδου αποτέλεσε η κατάρτιση της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης της «Πολιτιστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού» η οποία εγκρίθηκε και βρίσκεται σε φάση υλοποίησης. Η συγκεκριμένη ΟΧΕ, έχει ως στόχο να αξιοποιήσει το πλεόνασμα των πολιτιστικών πόρων της Περιφέρειας, οι οποίοι βρίσκονται γεωγραφικά επί της Εγνατίας Οδού (και κατά βάση στο αρχαίο «ίχνος» της) και σε

συνδυασμό με την δημιουργία κατάλληλων τουριστικών υποδομών να αναδειχθεί ο κλάδος του πολιτιστικού τουρισμού και να αποτελέσει σημαντικό μοχλό ανάπτυξης της περιοχής.

7.4 Εκδοθείσες Προσκλήσεις για την ένταξη πράξεων πολιτισμού στο ΠΕΠ ΑΜΘ 2014-2020

Για την ένταξη των 23 έργων πολιτισμού στο ΠΕΠ ΑΜΘ, εκδόθηκαν έως σήμερα 4 διαφορετικές προσκλήσεις υποβολής προτάσεων προς διάφορους φορείς της περιφέρειας:

1. Η με κωδικό πρόσκλησης ΑΜΘ07, συνολικού προϋπολογισμού 6,5 εκατομμυρίων ευρώ η οποία εκδόθηκε προκειμένου να ενταχθούν έργα τα οποία είχαν ξεκινήσει την προηγούμενη προγραμματική περίοδο 2007-2013 και μεταφέρθηκαν στην τρέχουσα, για διαχειριστικούς λόγους. Με την πρόσκληση αυτή εντάχθηκαν στο ΠΕΠ ΑΜΘ 2014-2020, 4 έργα.

2. Η με κωδικό πρόσκλησης ΑΜΘ10, συνολικού προϋπολογισμού 5 εκατομμυρίων ευρώ η οποία εκδόθηκε προκειμένου να ενταχθεί η Β' φάση της αποκατάστασης του τεμένους Βαγιαζήτ στο Διδυμότειχο.

3. Η με κωδικό πρόσκλησης ΑΜΘ32, συνολικού προϋπολογισμού 45,8 εκατομμυρίων ευρώ η οποία εκδόθηκε προκειμένου να ενταχθούν έργα τα οποία προτάθηκαν μέσα από την ΟΧΕ «Πολιτιστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού». Με την πρόσκληση αυτή εντάχθηκαν στο ΠΕΠ ΑΜΘ 2014-2020 12 έργα έως σήμερα.

4. Η με κωδικό πρόσκλησης ΑΜΘ38, συνολικού προϋπολογισμού 20,5 εκατομμυρίων ευρώ η οποία εκδόθηκε προκειμένου να ενταχθούν έργα τα οποία προτάθηκαν μέσα από τις Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) των Δήμων Αλεξανδρούπολης, Δράμας και Καβάλας. Εν τέλει, με την πρόσκληση αυτή εντάχθηκαν στο ΠΕΠ ΑΜΘ 2014-2020 συνολικά 6 έργα έως σήμερα.

7.5 Συμπεράσματα

Προφανώς η ανάλυση και η εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων για την αξιολόγηση των έργων πολιτισμού στην περιφέρεια ΑΜΘ την περίοδο 2014-2020 είναι εξαιρετικά περιορισμένη, καθώς η πρόοδος υλοποίησης του είναι ακόμα σε αρχικό στάδιο ενώ επίκειται και η ένταξη σημαντικού αριθμού νέων έργων. Από τα έως τώρα δεδομένα, διαφαίνεται πως οι βασικοί χρηματοδοτικοί πόροι της περιόδου θα προέλθουν από το ΠΕΠ της περιφέρειας ΑΜΘ και οι οποίοι θα κατευθυνθούν ως επί τω πλείστον σε έργα τα οποία θα εκπληρώνουν την στρατηγική της ΟΧΕ

«Πολιτιστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού» και δευτερευόντως σε έργα που εντάσσονται στα ευρύτερα σχέδια της Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) δήμων της περιφέρειας.

Κεφάλαιο 8: Συμπεράσματα και προτάσεις

8.1 Συμπεράσματα

Από την ανάλυση που προηγήθηκε στα προηγούμενα κεφάλαια προέκυψαν μερικά πολύ χρήσιμα συμπεράσματα. Πρώτα απ' όλα, στο Γ' ΚΠΣ οι πόροι που διατέθηκαν για έργα πολιτισμού στην περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης ήταν σχεδόν διπλάσιοι (64,6 εκ. ευρώ έναντι 35,3 εκ. ευρώ) σε σχέση με αυτούς του ΕΣΠΑ 2007 – 2013. Η διαφορά αυτή στους διατιθέμενους πόρους ήταν εν πολλοίς, οι πόροι του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Πολιτισμός 2000-2006», οι οποίοι εξέλειπαν στην προγραμματική περίοδο 2007-2013 καθώς δεν προέκυψε κάποια εκχώρηση/αύξηση προϋπολογισμού από πόρους άλλων προγραμμάτων προκειμένου να καλυφθεί το χρηματοδοτικό αυτό κενό. Όσον αφορά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο, σαφής εικόνα για το ύψος των κοινοτικών κονδυλίων που θα κατευθυνθούν σε έργα πολιτισμού στην Περιφέρεια ΑΜΘ δεν υπάρχει, παρά μόνο η εκτίμηση πως το ποσό τους θα είναι αυξημένο σε σχέση με τους πόρους του 2007-13.

Ένα άλλο ενδιαφέρον στοιχείο αφορά το ύψος του προϋπολογισμού των έργων που υλοποιήθηκαν στην περιφέρεια μας τις δύο ολοκληρωμένες προγραμματικές περιόδους (2000-2006 και 2007-13) και το οποίο κρίνεται απόλυτα ικανοποιητικό. Ο μέσος όρος για την περίοδο 2000-2006 ανήλθε περίπου στις 742.000€/έργο ενώ το αντίστοιχο ποσό της περιόδου 2007-2013 ήταν 654.000€/έργο, πράγμα που σημαίνει πως τα υλοποιημένα έργα είχαν αυξημένο αναπτυξιακό αποτύπωμα και οι πόροι δεν σπαταλήθηκαν σε παρεμβάσεις χαμηλού προϋπολογισμού με ελάχιστη προστιθέμενη αξία. Ανάλογη -και ενδεχομένως καλύτερη- φαίνεται να είναι η εικόνα για την περίοδο 2014-2020, καθώς ο μέσος όρος του προϋπολογισμού των έργων που έχουν ενταχθεί ως σήμερα ανέρχεται σε πάνω από 1 εκατομμύριο ευρώ/έργο, δημιουργώντας -κατ' αυτόν τον τρόπο- αυξημένες προσδοκίες για το αναπτυξιακό τους αποτέλεσμα.

Τόσο κατά την περίοδο του Γ' ΚΠΣ όσο και σε αυτή του ΕΣΠΑ 2007-2013 είχαμε την κατανομή σημαντικών χρηματοδοτικών πόρων προς την κατεύθυνση της αποκατάστασης και ανάδειξης αρχαιολογικών χώρων και μνημείων και βελτίωσης μουσειακών υποδομών εντός των ορίων της περιφέρειας ΑΜΘ. Η προσπάθεια αυτή φαίνεται ότι απέδωσε καρπούς, καθώς εμφανίζεται ιδιαίτερα ενισχυμένη η επισκεψιμότητα στους χώρους αυτούς, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του πίνακα 8.1 που ακολουθεί.

Πίνακας 8.1: Επισκεψιμότητα μουσείων, μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και βιοτόπων

ΜΟΥΣΕΙΟ / ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ / ΟΙΚΟΤΟΠΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ															
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ΜΟΥΣΕΙΑ	25.121	21.855	18.120	14.455	21.852	22.892	34.979	42.865	40.039	41.245	42.253	41.621	46.077	55.062		
<i>Αρχαιολογικό Μουσείο Δράμης</i>					2.342	2.054	2.123	2.839	3.834	2.524	2.156	2.881	2.658	2.972		
<i>Αρχ. Μουσείο Σαμοθράκης - Ιερό Μεγ. Θεών</i>	13.640	11.855	8.932	7.221	7.079	7.946	7.309	8.489	8.217	12.592	8.518	11.096	9.731	7810	11.950	9625
<i>Συλλογή Αρχ/κη Αλεξανδρούπολης</i>																
<i>Συλλογή Αρχ/κη Τρικινόπολης</i>																
<i>Αρχαιολογικό Μουσείο Θάσου</i>							12.173	14.925	13.748	11.907	15.558	14.809	16.304	15.930		
<i>Αρχαιολογικό Μουσείο Καβάλας</i>					3.386	2.857	2.630	2.326	2.732	2.522	2.105	2.341	3.218	3.327		
<i>Αρχαιολογικό Μουσείο Φιλίππων</i>											2.100	2.279	4.959	6.831		
<i>Αρχαιολογικό Μουσείο Κομοτηνής</i>													702	4.722	6.301	5.521
<i>Αρχαιολογικό Μουσείο Αβδήρων</i>	11.481	10.000	9.188	7.234	9.045	10.035	10.744	14.286	11.508	11.700	11.816	8.215	8.199	8.924	9.063	8.422
<i>Αρχοντικό Ταβανκίτη (Μαριώνεια)</i>													140	1.517	1.133	849
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ	1.992	2.729	4.004	4.360	36.052	44.335	44.172	49.530	52.637	53.061	51.318	52.561	36.841	44.925		
<i>Αρχ. Χώρος Μεσημβρίας-Ζώνης</i>	1.992	2.729	4.004	4.360	4.052	4.235	4.972	4.141	4.538	3.296	3.186	5.450	7.330	10.525	8.889	2.789
<i>Αρχαιολογικός Χώρος Φιλίππων</i>					32.000	40.100	39.200	40.400	41.650	42.662	41.572	40.853	23.304	31.290		
<i>Αρχαίο Θέατρο Μαριώνειας</i>														575	576	1.377
<i>Αρχαιολογικός Χώρος Αβδήρων</i>										2.164	2.604	2.508	2.203	2.535		
ΜΟΥΣΕΙΑ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ	27.113	24.584	22.124	18.815	57.904	67.227	79.151	92.395	92.676	94.306	93.571	94.182	82.918	99.987	-	-
<i>Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Ροδότης</i>			973	3.984	5.774	7.903	9.012	7.520	9.434	6.504	5.780	3.341	2.768	2.577		
<i>Μουσείο Φυσικής Ιστορίας "Μυιάστρος"</i>													654	3.635	3.532	4.288
<i>Σπήλαιο Πηγών Αγγίτη Ποταμού</i>	12.000	33.000	32.000	25.000	32.000	29.000	23.704	34.586	39.770	37.623	22.301	9.909	15.075	15.829		
<i>Κέντρο Περιβι. Εκπαίδευσης - Πυρηνέσι</i>					3.812	1.136	1.157	3.234	1.205	1.451	5.017	4.427	4.470	8.900		
<i>Φορέας Διαχείρισης Δέλτα Εβρου</i>						5.220	5.571	9.068	11.293	8.923	6.444	5.140	2.704	3.485		
<i>Φορέας Διαχείρισης ΕΠ ΑΜΘ (ΚΠ Δ. Νέστου)</i>	3.736	2.783	2.571	2.136	το Κ.Π. Δέλτα Νέστου κλειστό				82	432	713	238	1.111	1.307		
<i>Φ.Δ. ΕΠ ΑΜΘ / (Κ.Π. Λιμνών Βιστωνίδας-Ισμαρίδας)</i>	3.884	2.735	2.737	2.403	2.785	1.672	127	1.054	1.528	1.733	1.567	1.693	1.696	2.265		
<i>Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Δάσους Διαδιάς Λευκίμης Σουφλίου</i>	46.530	43.267	47.934	50.519	47.194	40.057	35.387	41.348	41.414	40.306	14.784	15.585	11.654	10.239	10.520	8517
<i>Φ.Δ. Ε.Π. Δάσους Διαδιάς (Παρατηρητήριο Αρπακτικών Πτηνών)</i>						19.550	16.900	20.427	22.606	21.649	8.363	5.561	5.617	5.709	5.810	5.362
ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	66.150	81.785	86.215	84.042	91.565	104.538	91.858	117.237	127.332	118.621	64.969	45.894	45.649	53.946	--	-

Πηγή: Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης

8.2 Προτάσεις

Παρότι η απορρόφηση των κονδυλίων κατά τις δύο προηγούμενες προγραμματικές περιόδους ολοκληρώθηκε επιτυχώς, αυτό δεν σημαίνει πως δεν υπάρχουν περιθώρια περαιτέρω βελτίωσης. Για το λόγο αυτό, προτείνονται μια σειρά βελτιωτικών παρεμβάσεων, σε διάφορα επίπεδα, προκειμένου να ληφθούν υπόψη στον σχεδιασμό των δράσεων της επόμενης προγραμματικής περιόδου 2021-2027.

Η απλοποίηση και η απλούστευση των διαδικασιών σε όλα τα επίπεδα της διαχείρισης των συγχρηματοδοτούμενων δράσεων αποτελεί σταθερά διαχρονικό αίτημα από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς (Δικαιούχων, Διαχειριστικών Αρχών, Υπουργείων κλπ), αν και αυτό δεν είναι πάντα εφικτό λόγω περιορισμών που προέρχονται από το κανονιστικό πλαίσιο. Σε ότι αφορά ειδικότερα τον τομέα του πολιτισμού, προτείνεται το Υπουργείο Πολιτισμού να έχει έναν επιτελικό ρόλο, ενώ η υλοποίηση των σχετικών δράσεων να γίνεται από τις υπηρεσίες του που είναι εγκατεστημένες στις περιφέρειες, λόγω αμεσότητας απόκρισης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτέλεσε το έργο που ήταν ενταγμένο στο ΕΣΠΑ 2007-2013 και αφορούσε την πρώτη φάση αποκατάστασης του τεμένους Βαγιαζήτ στο Διδυμότειχο, του οποίου τις εργασίες αποκατάστασης ανέλαβε να υλοποιήσει η Διεύθυνση Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων του Υπουργείου Πολιτισμού και όχι η Εφορεία Αρχαιοτήτων Έβρου. Το γεγονός αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να σημειωθούν σημαντικές καθυστερήσεις στην υλοποίηση του έργου και εν τέλει χρειαστεί να μεταφερθεί και στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο 2014-2020.

Μία άλλη παρατήρηση αφορά το γεγονός πως τόσο κατά την περίοδο υλοποίησης που καλύπτει το Γ' ΚΠΣ όσο και σε αυτή του ΕΣΠΑ 2007-2013, υλοποιήθηκαν πληθώρα παρεμβάσεων ανασκαφών και αποκαταστάσεων αρχαιολογικών χώρων και μνημείων προκειμένου να καταστούν αυτοί επισκέψιμοι. Οι παρεμβάσεις αυτές υλοποιήθηκαν, χωρίς όμως πάντοτε να αποτελούν μέρος ενός συνολικού συνεκτικού σχεδίου αξιοποίησης, αλλά είχαν πιο πολύ αποσπασματικό χαρακτήρα, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη συνέργειες με άλλους τομείς όπως πχ του τουρισμού. Στο ΕΣΠΑ της περιόδου 2014-2020 παρατηρείται μια ριζική αλλαγή της στρατηγικής αυτής στον τομέα του πολιτισμού, με την ένταξη των εκτελούμενων παρεμβάσεων εντός της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) της Πολιτιστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού, η οποία στοχεύει στην μεγιστοποίηση του αναπτυξιακού αποτελέσματος με την δημιουργία ενός πλέγματος συνεργειών. Αν και η υλοποίηση στρατηγικών ΟΧΕ αποτελεί κανονιστική υποχρέωση της περιόδου αυτής, εν τούτοις φαίνεται πως θα επιφέρουν καλύτερα αναπτυξιακά αποτελέσματα απ' ότι στο παρελθόν

καθώς η ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς έχει σχεδιαστεί πάνω στο καλά οργανωμένο αναπτυξιακό σχέδιο της ΟΧΕ. Για το λόγο αυτό προτείνεται η υλοποίηση και νέων ΟΧΕ εντός της περιφέρειας ΑΜΘ (ενδεικτικά αναφέρονται η ΟΧΕ Ορεινού όγκου οροσειράς Ροδόπης, η ΟΧΕ παράκτιων περιοχών) μέσα από τις οποίες θα μπορέσουν να αξιοποιηθούν και να αναδειχθούν περισσότερες πολιτιστικές υποδομές που θα ενταχθούν στις ΟΧΕ αυτές. Σε κάθε περίπτωση, η αποτελεσματικότητα των ΟΧΕ θα αξιολογηθεί στο τέλος της προγραμματικής περιόδου 2014-2020, αν και όπως διαφαίνεται ο σχεδιασμός αυτού του τύπου, δηλαδή στα πλαίσια ολοκληρωμένων ενοτήτων θα μας απασχολήσει ιδιαίτερα και στο μέλλον.

Ένας άλλος τομέας στον οποίο η περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης εμφανίζει σημαντικά περιθώρια ανάπτυξης είναι αυτός του σύγχρονου πολιτισμού. Μετά την προγραμματική περίοδο 2000-2006, περίοδο κατά την οποία ενισχύθηκαν χρηματοδοτικά πέρα από τη ανάδειξη αρχαιολογικών χώρων, μνημείων και μουσείων και δράσεις σύγχρονου πολιτισμού, έκτοτε η χρηματοδοτική ενίσχυση του συγκεκριμένου τομέα ήταν ιδιαίτερα περιορισμένη. Για τον λόγο αυτό προτείνεται η εκ νέου ενίσχυση δράσεων σύγχρονου πολιτισμού, καθώς το πολιτιστικό απόθεμα της περιφέρειας σε αυτόν το τομέα παρουσιάζει δύο πολύ σημαντικά στοιχεία που το κάνουν να ξεχωρίζει. Πρώτιστα, το στοιχείο της πολυπολιτισμικότητας, με την συνύπαρξη δύο διαφορετικών θρησκευτικών κοινοτήτων, με διαφορετικές πολιτισμικές καταβολές, ήθη, έθιμα και παραδόσεις προσδίδει μία μοναδικότητα στην περιφέρεια ΑΜΘ. Κατά δεύτερο λόγο, εντός της περιφέρειας ΑΜΘ διοργανώνονται μερικές πολύ σημαντικές εκδηλώσεις που ξεφεύγουν από τα στενά της όρια. Το φεστιβάλ ταινιών μικρού μήκους και η Ονειρούπολη στην Δράμα, το φεστιβάλ Φιλίππων και Θάσου στην Καβάλα, οι Γιορτές Παλιάς Πόλης και το Καρναβάλι στην Ξάνθη, είναι μόνο μερικές από τις εκδηλώσεις που προσελκύνουν τουρίστες από όλη την Ελλάδα. Επομένως, όλα αυτά συνηγορούν πως οι δράσεις σύγχρονου πολιτισμού στην ΠΑΜΘ έχουν σημαντικά περιθώρια ανάπτυξης.

Παράλληλα, αποτελεί κοινή διαπίστωση πως, για σειρά ετών οι παρεμβάσεις στα έργα πολιτισμού είχαν έναν αυτόνομο χαρακτήρα, χωρίς να αναζητώνται συνέργειες με τους υπόλοιπους παραγωγικούς τομείς. Τα τελευταία χρόνια όμως, παρατηρείται μια πολύ στενή διασύνδεση του πολιτισμού με το τουριστικό προϊόν. Σε αυτό συνετέλεσε και η άνοδος του πολιτιστικού τουρισμού στην χώρα μας και η απομάκρυνση από το κλασσικό τουριστικό πρότυπο «ήλιος-θάλασσα» που για σειρά ετών η χώρα μας είχε σαν πυξίδα. Για το λόγο αυτό, προτείνεται να αναληφθούν δράσεις, πέρα των εργασιών συντήρησης και ανάδειξης των μνημείων που αποτελούν ήδη καθιερωμένους τουριστικούς προορισμούς, η αποκατάσταση και η ανάδειξη προορισμών που συγκεντρώνουν το

ενδιαφέρον επισκεπτών που προέρχονται από τις νέες τουριστικές αγορές (βυζαντινά μνημεία, μνημεία της οθωμανικής περιόδου κλπ).

Τέλος, ακολουθώντας τις επιταγές της εποχής, προτείνεται η ενδυνάμωση και η ενίσχυση της ψηφιακής τεχνολογίας πληροφορικής και επικοινωνιών στον πολιτισμό. Για την περαιτέρω ενίσχυση του πολιτιστικού αποθέματος της περιφέρειας στον τομέα αυτό, θα ήταν χρήσιμο να δημιουργηθούν εφαρμογές και ηλεκτρονικές ξεναγήσεις τόσο σε μουσεία, όσο και σε μνημεία, αρχαιολογικούς χώρους και ιστορικά κέντρα πόλεων της περιφέρειας ΑΜΘ.

Κλείνοντας, θεωρούμε πως ο τομέας του πολιτισμού για την περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης έχει τεράστια περιθώρια ανάπτυξης. Αποτελεί το όραμα και ταυτόχρονα το μεγάλο αναπτυξιακό στοίχημα προκειμένου να ισοσταθμιστούν δομικές αναπτυξιακές υστερήσεις δεκαετιών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

- Αυδίκος, Β., (2014). *Οι πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες στην Ελλάδα*, Εκδόσεις Επίκεντρο, Αθήνα.
- Βασιλειάδης Ν. και Σ. Μπουτσιούκη, (2015). *Πολιτιστική διπλωματία* [ηλεκτρ. βιβλ.] Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Αθήνα. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/4424>, Τελευταία πρόσβαση 10/1/2019.
- ΕΕπ, (2000). *Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης ΚΠΣ 2000-2006 Ελλάδα*.
- ΕΕπ, (2010). *Απελευθέρωση του δυναμικού των κλάδων του πολιτισμού και της δημιουργικότητας, Πράσινη Βίβλος*, COM(2010)183 τελικό.
- ΕΚ και Συμβούλιο, (2000). *Απόφαση 508/2000/ΕΚ για τη θέσπιση του προγράμματος «Πολιτισμός 2000»*, Επίσημη Εφημερίδα L63 των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.
- ΕΚ και Συμβούλιο, (2006). *Απόφαση 1855/2006/ΕΚ σχετικά με τη θέσπιση του προγράμματος Πολιτισμός (2007-2013)*, Επίσημη Εφημερίδα L372 της ΕΕ, 27.12.2006.
- ΕΚ και Συμβούλιο, (2013). *Κανονισμός (ΕΕ)1295/2013 για την θέσπιση του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη» 2014-2020 και την κατάργηση των αποφάσεων αριθ. 1718/2006/ΕΚ, 1855/2006/ΕΚ και 1041/2009/ΕΚ*, Επίσημη Εφημερίδα L347 της ΕΕ, 20.12.2013.
- Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ). *Αξιολόγηση των επιδράσεων που έχουν ασκήσει στην πορεία της Ελληνικής οικονομίας οι πολιτικές που χρηματοδοτούνται από τον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Μελέτη για την Τράπεζα της Ελλάδος.
- Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, (2010). *Τελική Έκθεση Εκτέλεσης Επιχειρησιακού Προγράμματος 2000-2006*.
- Εξάρχου, Τρ., (2016). *Η αξιολόγηση των δράσεων και η αποτίμηση των αποτελεσμάτων του 3ου Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης στην Ελλάδα*, Διδακτορική Διατριβή, Κομοτηνή.
- Κόνσολα, Ν., (2006). *Πολιτιστική Ανάπτυξη και πολιτική*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.
- Πετράκος Γ. και Ψυχάρης Γ. (2004). *Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ελλάδα*, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.
- ΥΠΟΑΝ, (2007). *Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης (Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης - ΕΣΠΑ 2014-2020)*.
- ΥΠΟΙΟ, (2007). *Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013*.
- ΥΠΟΙΟ, (2007). *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Μακεδονίας – Θράκης 2007-2013*.
- ΥΠΠΟ, (2003). *Ενδιάμεση έκθεση αξιολόγησης Ε.Π. «Πολιτισμός» 2000-2006*.

ΥΠΠΟ, (2010). *Τελική έκθεση εκτέλεσης Ε.Π. «Πολιτισμός» 2000-2006.*

ΥΠΠΟ, (2014). *Πρόταση για την ενσωμάτωση της Πολιτικής Τομέα Πολιτισμού στο ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης*, Αθήνα.

Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π. Ανατ. Μακεδονίας-Θράκης, (2001). *Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2000-2006, Συμπλήρωμα Προγραμματισμού*, Κομοτηνή.

Τσέλιου Αλ., (2017). *Ο πολιτισμός ως τομέας πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι δράσεις πολιτισμού στην Ελλάδα στο πλαίσιο των συγχρηματοδοτούμενων ευρωπαϊκών προγραμμάτων. Ανάλυση έργων πολιτισμού στο ΕΣΠΑ 2007-2013, Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, Πάτρα.*

Ξενόγλωσση

EC, (1977). *Commission Communication on Community Action in the Cultural Sector.* COM(77)560 final.

EC, (1982). *Commission Communication on Stronger Community Action in the Cultural Sector.* COM(82)590 final.

EC, (1987). *Commission Communication, A fresh boost for culture in the European Community.* COM(87) 603 final.

EC, (1992). *Communication from the Commission to the council, the European Parliament and the Economic and Social Committee, New Prospects for Community Cultural Action.* COM(92)149 final.

EC, (2007). *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on a European agenda for culture in a globalizing world.* COM(2007)242 final.

Διαδικτυακοί Τόποι / Ιστοσελίδες

Ειδική Υπηρεσίας Διαχείρισης Ε.Π. Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, (2016). *Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση Πολιτιστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού*, <https://www.evdamth.gr/index.php/stratigikes/olokliromenes-xorikes-ependyseis/olokliromeni-xoriki-ependysi-oxe-politistikis-diadromis-tis-egnatias-odoy> (τελευταία επίσκεψη 08-12-2018).

Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π. Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανατολική Μακεδονία και Θράκη» 2014–2020*, <https://www.evdamth.gr/index.php/extras/to-programma> (τελευταία επίσκεψη 17-01-2019).

Υπουργείο Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων. *ΠΕΠ Μακεδονίας – Θράκης 2007-2013*, <http://www.macedonia-thrace.gr/el/Pages/Default.aspx> (τελευταία επίσκεψη 12-01-2019).

Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης. *1η Έκθεση προόδου του ΕΣΠΑ 2014-2020*, https://www.espa.gr/elibrary/1h_Ekthesi_Proodou_ESPA_2014-2020_July2018.pdf (τελευταία επίσκεψη 15-12-2018).

Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης. *ΕΣΠΑ 2014-2020*, <https://www.espa.gr/> (τελευταία επίσκεψη 12-01-2019).

http://2007-2013.espa.gr/elibrary/Xrimatodotiki_Katanomi_2007-2013.pdf (τελευταία επίσκεψη 20-12-2018).

https://www.espa.gr/el/Documents/OPs2014-2020_FinancialData.pdf (τελευταία επίσκεψη 14-01-2019).

<http://www.hellaskps.gr/2000-2006.htm> (τελευταία επίσκεψη 20-12-2018).

https://www.huffingtonpost.gr/dimitrios-giokas/-201420-b_8511458.html (τελευταία επίσκεψη 14-01-2019).